

Consumentenprijsindex

In de [persmededeling van 5 augustus 2003](#) heeft het CBS gemeld dat de uitkomsten over de periode juni 2002 tot en met juni 2003 niet correct zijn. Dientengevolge zijn de CPI-cijfers in deze publicatie niet correct.

Het [persbericht van 9 september 2003](#) bevat de gecorrigeerde cijfers voor de reeks voor alle huishoudens en voor de geharmoniseerde consumentenprijsindex.

***Sociaal-
economische
Maandstatistiek***

Jaargang 20 – maart 2003

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2002–2003	= 2002 tot en met 2003
2002/2003	= het gemiddelde over de jaren 2002 tot en met 2003
2002/'03	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2002 en eindigend in 2003
1992/'93–2002/'03	= boekjaar enzovoort, 1992/'93 tot en met 2002/'03

In geval van afronding kan het voorkomen dat de som van de aantallen afwijkt van het totaal. Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair Bedrijf

Omslagontwerp

WAT ontwerpers, Utrecht

Inlichtingen

Tel.: (045) 570 70 70
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek
Voorburg/Heerlen, 2003.
Bronvermelding is verplicht.
Vereenvoudiging voor eigen gebruik
of intern gebruik is toegestaan.

Prijzen excl. administratie- en
verzendkosten.
Abonnementsprijs: € 112,25
Prijs per los nummer: € 12,80
Kengetal: V-4
ISSN 0168-549X
Productnummer: 0375703030

Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

1. Persberichten en artikelen

Persberichten	7
Webmagazine	10
Organisatiegraad van werknemers, 2001	17

2. Tabellen

Sociaal-economische statistieken in StatLine	27
2.0 Kerncijfers	29
2.1 Werkgelegenheid	31
2.2 Vacatures	34
2.3 Werkloosheid	37
2.4 Cao-lonen	40
2.5 Verdiende lonen en loonkosten	42
2.6 Consumentenprijzen	43
2.7 Consumentenvertrouwen	44
2.8 Sociale zekerheid	45
2.9 Vakverenigingen	50

3. Technische toelichtingen

53

Nu en eerder verschenen

59

Enkele afzonderlijke publicaties

62

1. *Persberichten en artikelen*

Persberichten

Banengroei bij zorg en overheid, krimp in het bedrijfsleven

In het vierde kwartaal van 2002 is het aantal banen van werknemers 43 duizend hoger dan in het vierde kwartaal van 2001. De stijging is het saldo van twee sterk uiteenlopende ontwikkelingen. Bij de zorg en de overheid (inclusief onderwijs) is het aantal banen met 103 duizend toegenomen, terwijl in het bedrijfsleven het aantal met 60 duizend is gedaald.

Gemeten in voltijdbanen is de werkgelegenheid nu gedaald. Daarmee loopt de werkgelegenheid in de pas met de economie, waarvan de groei al in de loop van 2001 sterk is teruggevallen. De loonkostenstijging is in het vierde kwartaal teruggelopen tot 4,4 procent.

Meer dan 100 duizend nieuwe banen bij zorg en overheid

De banengroei in Nederland komt in het vierde kwartaal van 2002 geheel voor rekening van zorg en overheid. In de zorg (inclusief overige kwartaire dienstverlening) zijn er in een jaar tijd 66 duizend banen bijgekomen en bij de overheid (inclusief onderwijs) 37 duizend. Dat komt overeen met een groei bij de overheid van 4,0 procent en in de zorg zelfs van 5,0 procent. In deze sectoren zijn dergelijke groeitempo's de afgelopen decennia niet voorgekomen.

Vooraf minder banen in industrie en zakelijke dienstverlening

Het aantal banen van werknemers in het bedrijfsleven, alle bedrijven minus overheid en zorg, is met 60 duizend afgenomen. De grootste daling vindt plaats in de industrie. Daar is het aantal banen 28 duizend lager dan een jaar eerder, een daling van 2,6 procent. In de financiële en zakelijke dienstverlening is het aantal banen 21 duizend lager. Ook in de bouwnijverheid en bij vervoer en communicatie is de jarenlange groei van het aantal banen omgeslagen in een daling. In de handel, horeca en reparatie is er met 4 duizend nieuwe banen nog wel enige groei, maar duidelijk minder dan voorheen.

Meer banen voor vrouwen, minder voor mannen

De groei van het totaal aantal banen in Nederland is in het vierde kwartaal verder teruggezet en uitgekomen op 0,6 procent. Dit is de laagste groei sinds 1994. Zowel bij mannen als bij vrouwen is de banengroei in de loop van 2002 sterk vertraagd. Het aantal banen van vrouwen is in het vierde kwartaal van 2002 nog maar 1,5 procent hoger dan een jaar geleden, het aantal banen van mannen is nu zelfs lager. Eerder meldde het CBS al dat de stijging van de werkloosheid geconcentreerd is bij mannen. Dit verschil in ontwikkeling tussen mannen en vrouwen hangt sterk samen met de stevige groei van de werkgelegenheid in zorg en onderwijs. Dit zijn bedrijfstakken waar het merendeel van de banen bezet wordt door vrouwen.

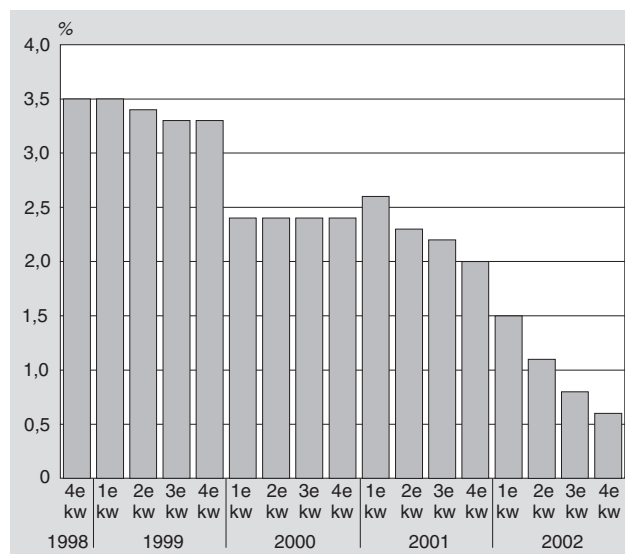
Groei voltijdbanen omgeslagen in daling

De werkgelegenheids groei in voltijdbanen (arbeidsjaren) is in het vierde kwartaal van 2002 omgeslagen in een daling van 0,1 procent. Dit is voor het eerst sinds 1994. In 2000 en 2001 steeg het aantal arbeidsjaren van werknemers telkens nog met 2,1 procent. In arbeidsjaren loopt de werkgelegenheids groei dus sneller terug dan in banen. Dit komt voor een belangrijk deel door de toename van de werkgelegenheid in de zorg waar relatief veel in deeltijd wordt gewerkt.

Loonkosten stijgen minder

De loonkosten per arbeidsjaar nemen in het vierde kwartaal toe met gemiddeld 4,4 procent. Deze stijging is iets minder dan de 5,0 procent in 2001. De CAO-loonstijging neemt sterker af, van gemiddeld 4,8 procent in 2001 naar 3,5 procent in het vierde kwartaal van 2002. De gemiddelde loonkostenstijging is het hoogst in de financiële en zakelijke dienstverlening en de landbouw en het laagst bij de overheid.

1. Banen van werknemers, procentuele veranderingen t.o.v. dezelfde periode van het voorgaande jaar

Werkloosheid stijgt verder

De werkloosheid is de afgelopen maanden verder gestegen. In de periode november 2002-januari 2003 waren gemiddeld 321 duizend mensen werkloos; 73 duizend meer dan een jaar eerder. De werkloosheid liep daarmee in een jaar tijd op van 3,4 tot 4,3 procent van de beroepsbevolking. Vooral de werkloosheid onder mannen nam sterk toe. De cijfers over de werkzame beroepsbevolking laten een verdere afname van de groei van de werkgelegenheid zien.

Stijgende tendens werkloosheid vooral zichtbaar bij mannen

Het aantal werklozen kwam in de periode november-januari gemiddeld uit op 321 duizend. Dat zijn er 73 duizend meer dan een jaar eerder. De stijging van de werkloosheid doet zich vooral voor bij mannen. Dit komt doordat het aantal werkzame mannen daalt. Het aantal werkzame vrouwen neemt daarentegen nog toe, waardoor de werkloosheid bij vrouwen minder snel stijgt. Het aantal werkloze mannen is 63 duizend hoger dan een jaar geleden. Vooral mannen tussen de 25 en 44 jaar blijken te worden getroffen door werkloosheid. In deze groep steeg het aantal werklozen met bijna 40 duizend. Dat is bijna een verdubbeling in een jaar tijd.

Vijfduizend nieuwe werklozen per maand

Door seizoensinvloeden is de werkloosheid in de periode november-januari altijd lager. Na verwijdering van deze invloeden komt

het werkloosheidscijfer uit op 330 duizend. Gemiddeld nam de werkloosheid het afgelopen halfjaar met 5 duizend mensen per maand toe.

Geregisteerde werkloosheid hoger

Ook de geregisteerde werkloosheid is het afgelopen jaar sterk toegenomen. In de periode november 2002–januari 2003 lag dit cijfer gemiddeld op 196 duizend; 50 duizend hoger dan een jaar eerder.

Het aantal mensen dat tot de werkloze beroepsbevolking behoort is groter dan het aantal geregisteerde werklozen. Dit verschil komt doordat veel mensen die werk op de arbeidsmarkt zoeken zich niet laten inschrijven bij een Centrum voor Werk en Inkomen (voorheen arbeidsbureau).

Groei werkgelegenheid loopt terug

In de periode november–januari is het aantal werkenden met een baan van twaalf uur of meer per week 54 duizend hoger dan een jaar eerder. Gemiddeld groeide de werkgelegenheid in 2002 nog met 76 duizend en in 2001 zelfs met 146 duizend mensen. De groei van de werkgelegenheid loopt dus terug.

Vergeleken met een jaar eerder nam het aantal werkende vrouwen in de periode november–januari met 2,9 procent toe, terwijl het aantal werkende mannen met 0,6 procent daalde. Per saldo resulteert een stijging van de werkgelegenheid van 0,8 procent.

Toelichting

De *werkzame beroepsbevolking* bestaat uit mensen van 15–64 jaar die betaald werk hebben van twaalf uur of meer per week.

De *werkloze beroepsbevolking* bestaat uit mensen van 15–64 jaar die zoeken naar een baan van twaalf uur of meer per week, daarvoor beschikbaar zijn en geen werk hebben of een baan van minder dan twaalf uur per week. Zoeken betekent dat men activiteiten ondernomen heeft om een betaalde baan te vinden. Voor zover deze mensen staan ingeschreven bij een Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) behoren ze tevens tot de *geregisteerde werklozen*. Daartoe behoren eveneens ingeschreven mensen die wel beschikbaar zijn maar niet naar werk zoeken.

De werkloze beroepsbevolking komt hoger uit dan de geregisteerde werkloosheid. Dat komt vooral doordat mensen die werk zoeken maar niet ingeschreven staan bij een Centrum voor Werk en Inkomen (voorheen arbeidsbureau) ook meetellen. Een belangrijke categorie wordt gevormd door herintredende vrouwen die zich veelal niet laten inschrijven. In 2002 telde de werkloze beroepsbevolking ruim 130 duizend mensen meer dan de geregisteerde werkloosheid.

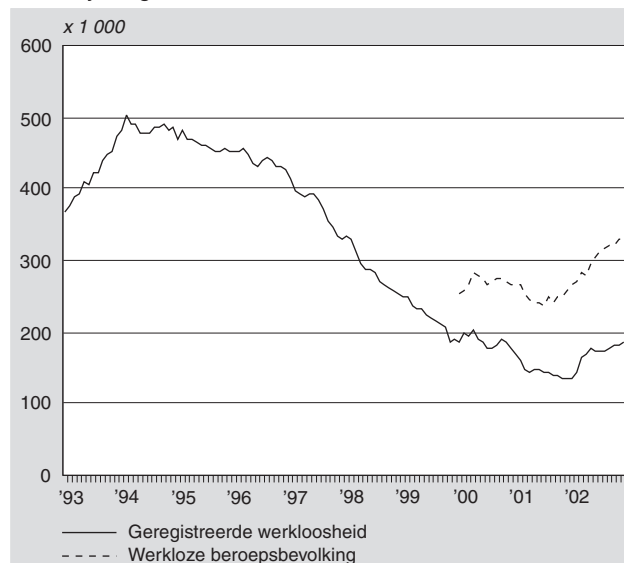
Inflatie in januari gedaald

De inflatie in Nederland is in januari 2003 uitgekomen op 2,5 procent. Dit is aanzienlijk lager dan het cijfer van 3,2 procent over december. Van de daling van 0,7 procentpunt is 0,2 procentpunt het gevolg van een 'basisverlegging'. Dit is de overgang van het consumptiepakket van 1995 op dat van 2000. Los van deze pakketverandering daalt de inflatie met 0,5 procentpunt.

Uitkomst inflatie licht gedaald door basisverlegging

Een deel van de daling van het inflatiecijfer is toe te schrijven aan de basisverlegging. Het vorige maand gepubliceerde cijfer over december is gebaseerd op de prijsontwikkeling van het consumptiepakket uit 1995. Het CBS is nu overgegaan op het consumptiepakket van 2000. De consumenten kochten in 2000 ruim 15

2. Werkloze beroepsbevolking en geregisteerde werklozen, na verwijdering van seizoeninvloeden

procent meer goederen en diensten dan in 1995. Zij consumeerden vooral meer computers, telecommunicatie, kleding en vervoer. Deze producten zijn in de afgelopen twee jaar minder in prijs gestegen dan de goederen uit het consumptiepakket van 1995. Hierdoor komt de gemiddelde inflatie op basis van het pakket goederen en diensten uit 2000 iets lager uit.

Inflatie in nieuwe reeks met 0,5 procentpunt gedaald

Binnen de nieuwe reeks op basis van het consumptiepakket uit 2000 is de inflatie gedaald van 3,0 procent in december 2002 naar 2,5 procent in januari 2003. De daling van de inflatie is vooral toe te schrijven aan de prijsontwikkeling van voedingsmiddelen, in het bijzonder van groenten en aardappelen, kleding en schoeisel, energie, communicatie en de horeca.

Prijzen in januari 0,5 procent hoger dan in december

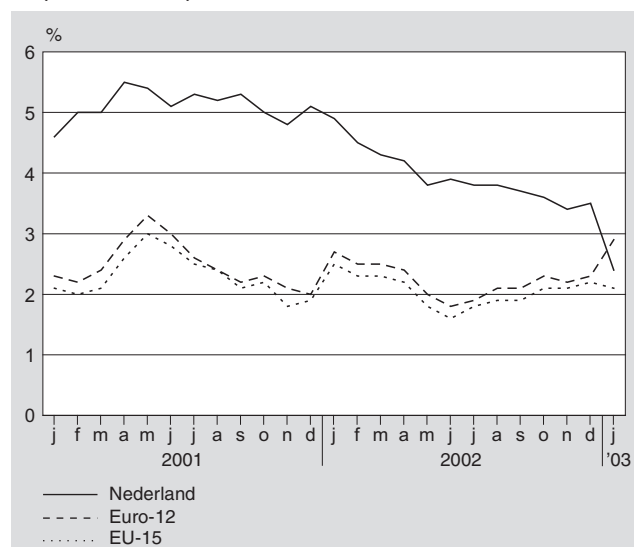
Van december 2002 op januari 2003 zijn de prijzen gemiddeld 0,5 procent gestegen. Dat is minder dan in de twee voorgaande jaren. Prijsstijgingen werden o.m. gemeten bij voedingsmiddelen, huishoudelijke apparatuur en vervoer. Consumptiegebonden belastingen en tarieven van overheidsdiensten gingen gemiddeld 3,3 procent omhoog. In januari 2003 zijn de prijzen in de horeca gestegen met slechts 0,5 procent ten opzichte van december 2002. In januari 2002 was dat 2,8 procent. Prijsdalingen zijn vooral gemeten bij kleding en schoeisel. Door de uitverkoop zijn deze ruim 10 procent goedkoper geworden.

Inflatie volgens Europese norm

Het CBS stelt niet alleen de nationale consumentenprijsindex samen, maar ook de Europees geharmoniseerde consumentenprijsindex voor Nederland (HICP). Deze index maakt deel uit van het inflatiecijfer van de Eurozone dat een officieel richtsnoer vormt voor het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank. In januari komt de inflatie in Nederland volgens de HICP uit op 2,9 procent. Dat is een daling met 0,6 procentpunt ten opzichte van december.

In december bedroeg de inflatie in de Eurozone gemiddeld 2,3 procent. Volgens een voorlopige raming van Eurostat, het Europese statistische bureau, komt de inflatie in de Eurzone als geheel in januari op 2,1 procent uit.

3. Geharmoniseerde index van consumentenprijzen; procentuele verandering t.ov. overeenkomstige maand een jaar eerder (reeks 1996=100)

Consumentenvertrouwen onveranderd laag

Het consumentenvertrouwen is in februari, gecorrigeerd voor seizoeninvloeden, niet verder gedaald. In januari was nog sprake van een sterke daling. Zowel het oordeel over het economisch klimaat als de koopbereidheid zijn in februari onveranderd. Het vertrouwen blijft hiermee op het laagste niveau sinds eind 1983. Verder blijkt uit het Consumenten Conjunctuuronderzoek van het CBS dat de 'gevoelsinflatie' terugloopt.

Koopbereidheid stabiel

De koopbereidheid is in februari vrijwel gelijk gebleven in vergelijking met januari. De koopbereidheid is gebaseerd op het oordeel over de financiële situatie van het eigen huishouden en het doen van grote aankopen. Het oordeel van consumenten over hun financiële situatie over de afgelopen twaalf maanden is licht gezakt tot het laagste niveau sinds april 1985. Daarentegen zijn ze niet negatiever over de toekomstige financiële situatie. Ook het oordeel over het doen van grote aankopen is stabiel gebleven.

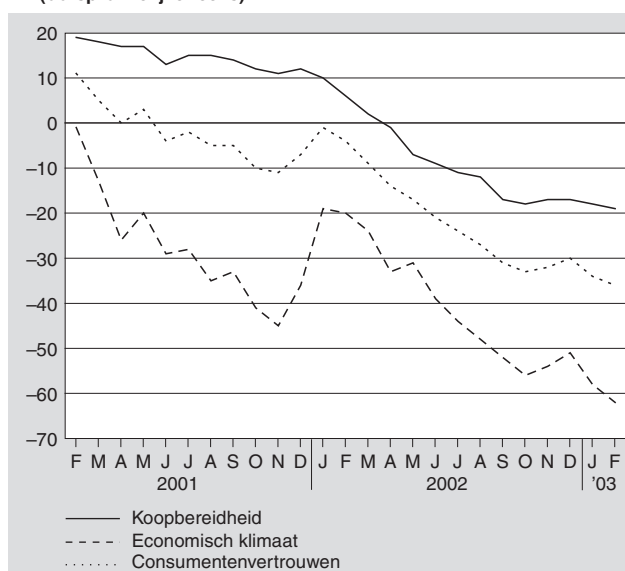
Werkloosheidsverwachting stijgt snel

Het oordeel van de consument over de economische toestand in Nederland is in februari per saldo niet anders dan in januari. Enerzijds is het oordeel over de economische situatie in de afgelopen twaalf maanden iets verbeterd. Anderzijds is de verwachting voor de komende twaalf maanden nog iets verder gedaald na de zeer scherpe daling van januari. Onder andere de werkloosheidsverwachting stijgt snel. In januari dacht nog iets minder dan 40 procent van de ondervraagden dat de werkloosheid snel zou gaan stijgen en in februari is dit opgelopen tot 48 procent.

Gevoelsinflatie daalt

De inflatiebeleving van de consumenten is voor de tweede maand op rij gedaald. Waar in december 73 procent van de consumenten nog vond dat de prijzen sterk waren gestegen, was dit in februari nog maar 64 procent. De ervaren inflatie is begin vorig jaar sterk gestegen en tot en met december onveranderd hoog gebleven. De daadwerkelijke inflatie daarentegen is in de loop van 2002 gedaald.

4. Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (oorspronkelijke reeks)

De in deze rubriek opgenomen artikelen zijn eerder gepubliceerd in edities van het Webmagazine. Het Webmagazine verschijnt wekelijks (iedere maandagochtend) op de CBS-site (www.cbs.nl)

Omslag op de arbeidsmarkt in 2002

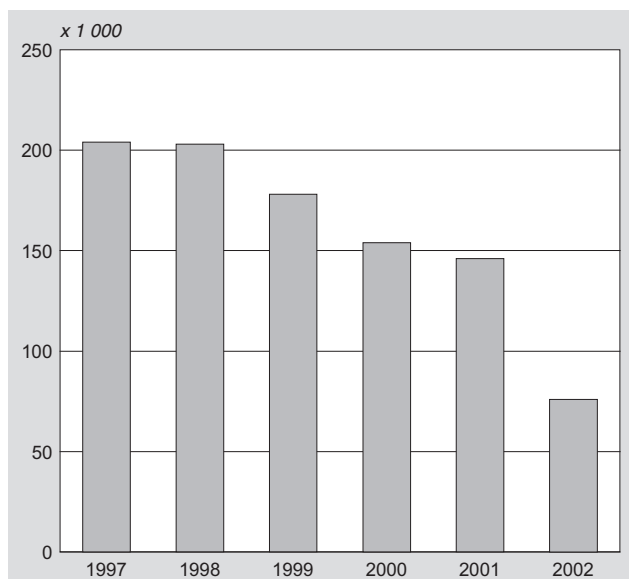
Jacques Thijssen

In het jaar 2002 vond een omslag plaats op de arbeidsmarkt. De werkgelegenheid groeide veel minder sterk dan in voorgaande jaren en de werkloosheid nam voor het eerst sinds 1994 weer toe.

Groei werkgelegenheid neemt af

In het jaar 2002 groeide de werkgelegenheid veel minder sterk dan in voorgaande jaren. Het aantal mensen met een baan van twaalf uur of meer per week kwam gemiddeld uit op 7,1 miljoen. Dat is 76 duizend hoger dan het jaar daarvoor. Deze stijging is laag in vergelijking met voorgaande jaren, toen de werkzame beroepsbevolking groeide met 150 tot ruim 200 duizend per jaar.

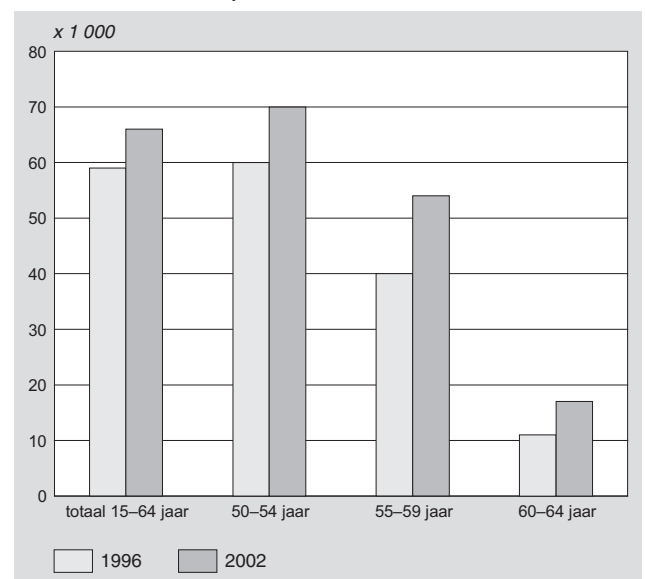
1. Groei werkzame beroepsbevolking

Arbeidsdeelname vrouwen stijgt verder

De stijging van de werkgelegenheid in 2002 deed zich geheel voor bij vrouwen. Het percentage vrouwen van 15–64 jaar met betaald werk voor twaalf uur of meer steeg tot bijna 55. Tien jaar eerder lag dit percentage nog op 41. Het aantal mannen met een baan van twaalf uur of meer veranderde tussen 2001 en 2002 nauwelijks. De arbeidsdeelname van mannen van 15–64 jaar liep iets terug tot onder de 77 procent. Dit kwam doordat het totaal aantal mannen in deze leeftijdscategorie groeide.

2. Arbeidsdeelname 50-plussers

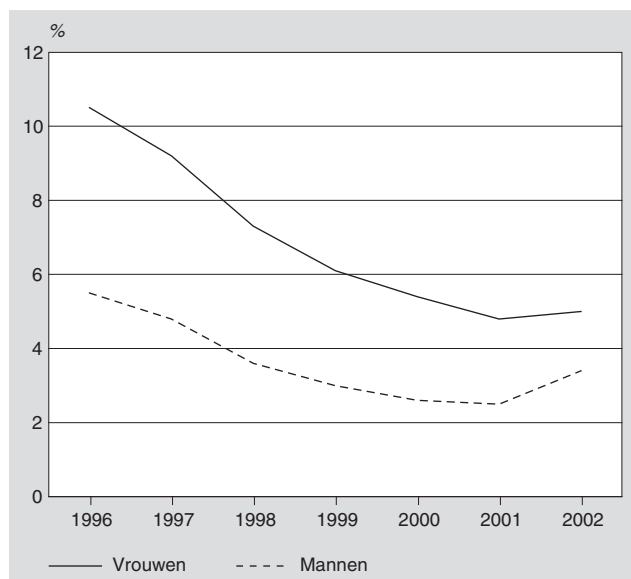
Arbeidsdeelname 50-plussers blijft toenemen

De stijging van de arbeidsdeelname van mensen van 50 jaar en ouder gaat nog steeds door. Van de 50–54-jarigen had 70 procent in 2002 een baan van twaalf uur of meer. Zes jaar eerder was dit nog 60 procent. Bij de 55–59-jarigen was de stijging nog groter, van 40 naar 54 procent. Ook bij de 60-plussers stijgt de arbeidsdeelname, maar deze is beperkt. In 2002 had één op de zes 60-plussers een baan van twaalf uur of meer.

Werkloze beroepsbevolking stijgt in 2002 met 50 duizend

Tussen 1996 en 2001 halveerde de werkloosheid van een half naar een kwart miljoen. Door de omslag op de arbeidsmarkt nam in 2002 de werkloosheid toe met 50 duizend tot 300 duizend. Dat is even hoog als in 1999. De werkloosheid ligt daarmee op 4,1 procent. De werkloosheid onder mannen steeg meer dan die onder vrouwen. Daardoor nam het verschil in werkloosheid tussen mannen en vrouwen af. Jarenlang was de werkloosheid onder vrouwen tweemaal zo hoog als die onder mannen, maar in 2002 is het verschil nog anderhalf maal zo groot (3,4 procent voor de mannen en 5,0 procent voor de vrouwen).

3. Werkloosheidspercentage naar geslacht

Toelichting

Werkzame beroepsbevolking

Mensen van 15–64 jaar die betaald werk hebben van twaalf uur of meer per week.

Werkloze beroepsbevolking

Mensen van 15–64 jaar die zoeken naar een baan van twaalf uur of meer per week, daarvoor beschikbaar zijn en geen werk hebben of een baan van minder dan twaalf uur per week. Zoeken betekent dat men activiteiten heeft ondernomen om een betaalde baan te vinden.

Arbeidsdeelname

Werkzame beroepsbevolking in procenten van de bevolking.

Tabel 1
Beroepsbevolking van 15–64 jaar

	Beroepsbevolking		Werkzame beroepsbevolking		Werkloze beroepsbevolking	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002
	x 1 000					
Totaal	7 315	7 444	7 064	7 141	251	302
15–24 jaar	921	916	854	838	67	78
25–44 jaar	4 095	4 101	3 974	3 952	121	149
45–64 jaar	2 299	2 427	2 237	2 351	63	76
Mannen	4 317	4 366	4 209	4 219	108	147
15–24 jaar	487	484	453	440	34	44
25–44 jaar	2 362	2 354	2 315	2 286	47	68
45–64 jaar	1 468	1 529	1 440	1 494	28	35
Vrouwen	2 998	3 077	2 856	2 922	142	155
15–24 jaar	435	432	401	398	34	34
25–44 jaar	1 733	1 747	1 659	1 666	74	80
45–64 jaar	831	899	796	857	35	41

Ziekteverzuim ambtenaren vrijwel gelijk

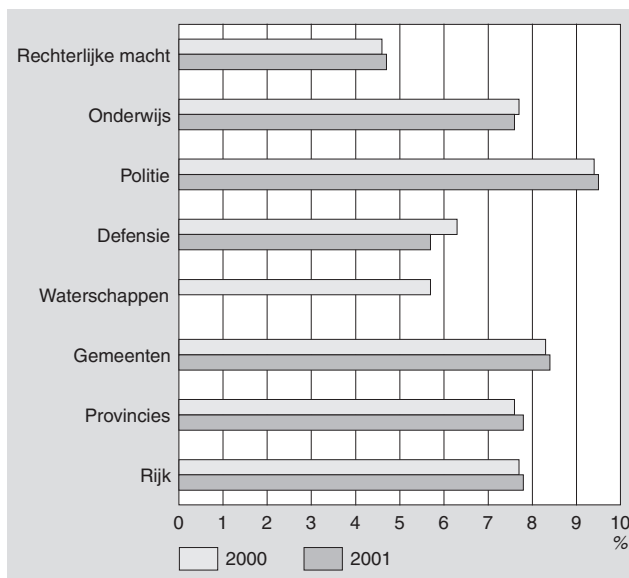
John Kartopawiro

In 2001 is het ziekteverzuim binnen alle sectoren van de overheid vrijwel gelijk gebleven. Een uitzondering vormde de sector defensie. Daar is het ziekteverzuim gedaald met 0,6 procentpunt. Net als in het bedrijfsleven, waar het verzuim in 2001 op 5,4 procent uitkwam, lijkt het ziekteverzuim binnen de overheid zich te stabiliseren.

Ziekteverzuim bij de politie het hoogst

Het ziekteverzuim is het hoogst bij de politie. In 2001 was gemiddeld een op de tien politieagenten ziek. De gemeenten komen voor wat betreft ziekteverzuim op de tweede plaats. Het verzuim was het laagst bij de rechterlijke macht. Daar was gemiddeld een op de twintig ambtenaren ziek

1. Ziekteverzuim naar overheidssector

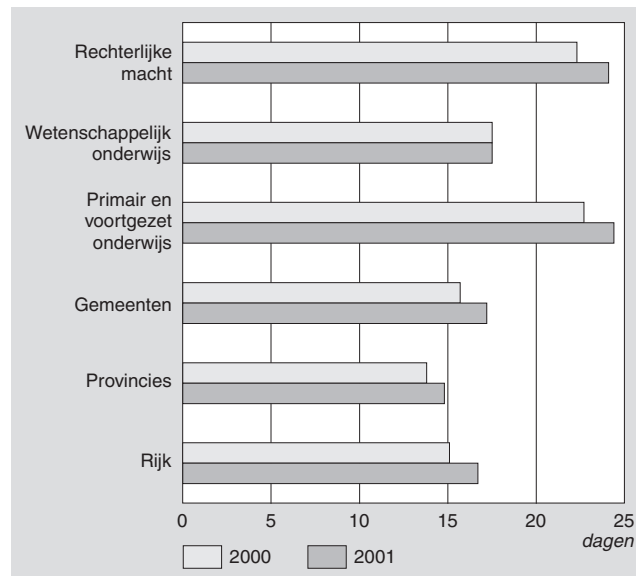
Leraren en rechters het langst ziek

Van de beëindigde ziektegevallen is de gemiddelde verzuimduur in 2001 toegenomen. Ambtenaren in het primair en voortgezet onderwijs en in de rechterlijke macht zijn het langst ziek, gemiddeld zo'n 24 dagen. Wel is het ziekteverzuim in het onderwijs als geheel gedaald van 7,7 procent in 2000 naar 7,6 procent in 2001.

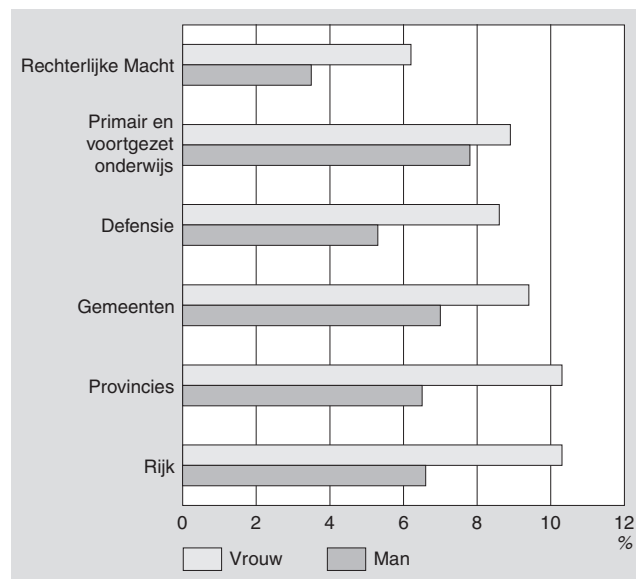
Vrouwelijke ambtenaren vaker ziek

Er is een aanzienlijk verschil in ziekteverzuim tussen mannen en vrouwen. Vrouwelijke ambtenaren melden zich vaker ziek en zijn gemiddeld langer ziek dan hun mannelijke collega's. In de meeste sectoren is het verzuim van vrouwen ongeveer anderhalf keer zo hoog. Alleen in het primair en voortgezet onderwijs is het verschil minder groot.

2. Ziekteverzuimduur overheid

3. Ziekteverzuim overheid naar geslacht, 2001

Hoger verzuim bij oudere ambtenaren

Over het algemeen geldt: hoe ouder de ambtenaar, hoe hoger het ziekteverzuim. Dit komt doordat ambtenaren met het toenemen van de leeftijd langer ziek thuisblijven. Wel melden oudere ambtenaren zich minder vaak ziek dan jongere.

Toelichting

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim bij de overheid is in dit artikel exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof en inclusief ziekteverzuim langer dan een jaar. Dat laatste kan voorkomen wanneer aan een zieke werknemer na een jaar nog geen WAO-uitkering is toegekend. In het verzuimcijfer van het bedrijfsleven komt geen ziekteverzuim van langer dan een jaar voor. Dit maakt voor het verzuimcijfer ongeveer 1 procentpunt uit.

Het ziekteverzuimpercentage is het aantal door ziekte verzuimde dagen in procenten van het totaal aantal beschikbare dagen van de werknemers in het kwartaal. De cijfers zijn jaargemiddelden.

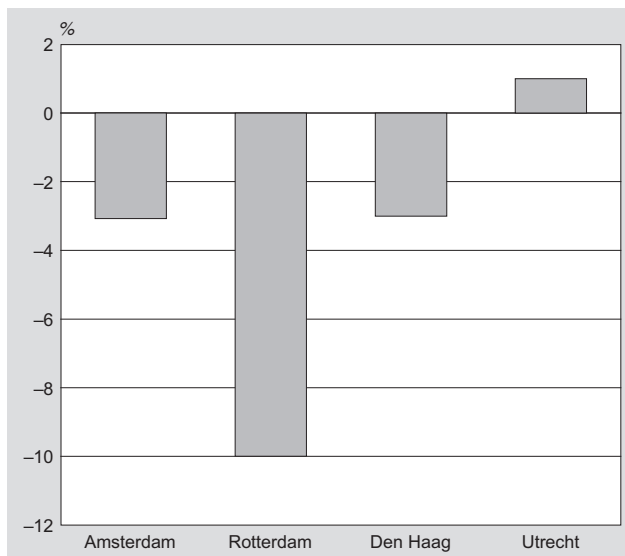
Bron: StatLine.

Inkomens in de wijken van de grote steden

Hans Kasperski

Van de vier grote steden had Rotterdam in 2000 het laagste huishoudensinkomen. Het aandeel huishoudens met een langdurig laag inkomen was er ook het grootst: 12 procent. Toch lagen de wijken met de meeste langdurig lage inkomens in Den Haag. Voor nagenoeg ieder Amsterdams stadsdeel lag het percentage huishoudens dat afhankelijk was van een uitkering boven het landelijk gemiddelde.

1. Afwijking gestandaardiseerd inkomen t.o.v. landelijk gemiddelde, 2000

Gemiddeld inkomen het laagst in Rotterdam

Rotterdam was de grote gemeente met het laagste gestandaardiseerde huishoudensinkomen: 10 procent onder het landelijk gemiddelde van 18 duizend euro. Rotterdam had ook het grootste aandeel langdurig lage inkomens. In de wijken Delfshaven en Feijenoord was het aandeel langdurig lage inkomens ruim drie keer zo hoog als landelijk. In Hoek van Holland daarentegen bedroeg het aandeel slechts 4 procent.

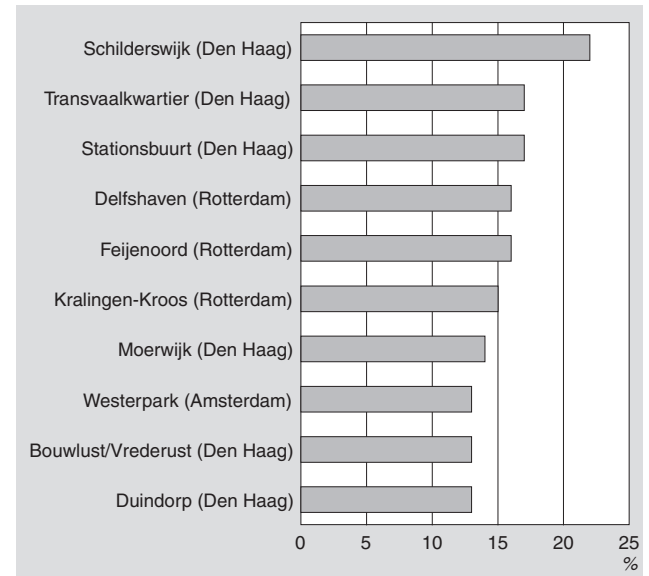
Grote inkomensverschillen tussen de Haagse wijken

Binnen Den Haag bestaan grote inkomensverschillen tussen de wijken. In de Schilderswijk lag het gestandaardiseerde inkomen 28 procent onder het landelijk gemiddelde. Deze wijk had met 35 procent ook het hoogste percentage huishoudens afhankelijk van een uitkering. Dit staat in scherp contrast met de wijk Benoordenhout, waar 3 procent een uitkering ontving en het gestandaardiseerde inkomen 63 procent hoger was dan gemiddeld.

Amsterdam stad van de uitkeringen

Het inkomen van Amsterdamse huishoudens lag 3 procent onder het landelijk gemiddelde. Nagenoeg al de Amsterdamse stadsdelen hadden een relatief hoog percentage huishoudens dat afhankelijk was van een uitkering. De enige uitzondering hierop was het stadsdeel Zuideramstel. Toch lag ook daar het aandeel langdurig lage inkomens met 7 procent net iets boven het landelijk gemiddelde. Stadsdeel Bos en Lommer had met een gestandaardiseerd

2. Wijken in de vier grote steden naar langdurig lage inkomens, 2000

inkomen van 18 procent onder het landelijk gemiddelde het laagste inkomen.

Utrecht niet extreem

De vierde stad van Nederland is een afspiegeling van het Nederlands gemiddelde. Het gestandaardiseerde inkomen lag er in 2000 net iets boven het landelijk gemiddelde. Binnen Utrecht zijn de inkomensverschillen tussen wijken kleiner dan in de andere grote steden.

Toelichting:

Huishoudensinkomen

In deze bijdrage is uitgegaan van het besteedbare huishoudensinkomen. Dat is het bruto inkomen verminderd met de premies sociale zekerheid, andere betaalde overdrachten (w.o. alimentatie) en de loon-, inkomsten- en vermogensbelasting.

Om inkomens van huishoudens van verschillende grootte en samenstelling vergelijkbaar te maken, wordt het inkomen gestandaardiseerd. Dit gebeurt door het besteedbare huishoudensinkomen te delen door een equivalentiefactor, waarin de schaalvoordelen van een gemeenschappelijke huishouding tot uitdrukking komen.

Langdurig laag inkomen

Tot de langdurige lage inkomens behoren huishoudens die minstens vier jaar achtereen van een laag inkomen moesten rondkomen. De lage-inkomensgrens is vastgesteld op basis van het bijstandsniveau in 1977 en volgende jaren. In die periode was het bijstandsniveau het hoogst in 1979. Dat niveau is als uitgangspunt gekozen voor de lage-inkomensgrens. Deze grens wordt elk jaar aangepast met de prijsontwikkeling. Voor 2000 bedroeg deze grens tussen lage en overige inkomens 9,4 duizend euro.

Tabel 1
Inkomens in de wijken van de vier grote steden, 2000

	Particuliere huishoudens met inkomen	Huishoudens: gestandaardiseerd inkomen	Index gestandaardiseerd inkomen	Huishoudens met langdurig laag inkomen ²⁾	Aandeel ¹⁾ huishoudens met uitkering
	<i>x 1 000</i>	<i>x 1 000 euro</i>	%		
Nederland	6 624	18	100	5	11
Amsterdam	373	17	97	11	18
Binnenstad	46	20	110	9	15
Westerpark	19	15	86	13	23
Oud-West	19	17	94	11	17
Zeeburg	18	17	93	13	23
Bos en Lommer	14	15	82	13	24
De Baarsjes	18	16	88	11	21
Amsterdam-Noord	40	16	89	11	20
Geuzenveld/Slotermeer	18	16	86	12	21
Osdorp	19	17	94	10	16
Slotervaart/Overtoomse Veld	19	18	101	9	14
Zuidoost	39	16	87	11	23
Oost/Watergraafsmeer	30	17	92	13	20
Amsterdam Oud-Zuid	47	20	108	10	16
Zuideramstel	26	21	121	7	12
Westerpoort	0				
Rotterdam	279	16	90	12	19
Stadscentrum	15	18	101	12	18
Delfshaven	33	14	78	16	28
Overschie	8	16	89	12	17
Noord	26	16	89	13	20
Hillegersberg-Schiebroek	19	20	109	8	11
Kralingen-Krooswijk	24	17	96	15	2
Feijenoord	32	14	79	16	27
IJsselmonde	28	16	88	10	16
Pernis	2	17	94	–	9
Prins Alexander	39	18	100	9	11
Charlois	33	15	81	12	22
Hoogvliet	16	16	91	9	16
Hoek van Holland	4	19	103	4	7
Spaanse Polder	0				
Nieuw Mathenesse	0				
Waalhaven	0				
Vondelingsplaat	0				
Botlek	–				
Bedrijvenpark Noord-west	0				
Rivium	–				
's-Gravenhage	211	18	97	9	15
Oostduinen	0	0	0	0	0
Belgisch Park	4	22	119	5	7
Westbroekpark en Duttendel	1	30	168	–	–
Benoordenhout	6	29	163	1	3
Archipelbuurt	3	23	128	6	7
Van Stolkpark en Scheveningse Bosjes	0				
Scheveningen	8	18	102	6	10
Duindorp	3	15	81	13	20
Geuzen- en Statenkwartier	7	22	121	3	7
Zorgvliet	0				
Duinoord	4	20	112	4	5
Bomen- en Bloemenbuurt	7	20	110	4	7
Vogelwijk	2	29	160	2	–
Bohemen / Meer / Bosjes	3	21	119	–	7
Kijkduin en Ockenburgh	1	25	139	–	–
Kraayenstein en de Uithof	2	19	106	–	15
Loosduinen	8	18	102	5	12
Waldeck	8	19	104	6	11
Vruchtenbuurt	5	20	112	4	5
Valkenboskwartier / Heesterbuurt	9	16	88	7	16
Regentessekwartier	7	16	91	10	18
Zeeheldenkwartier	6	18	98	9	17
Willemspark	1	23	125	–	–
Haagse Bos	0				
Mariahoeve en Marlot	8	18	102	8	10
Bezuidenhout	8	19	105	7	10
Stationsbuurt	4	14	80	17	26
Centrum	10	18	98	11	16
Schilderswijk	12	13	72	22	35
Transvaalkwartier	7	13	73	17	30
Rustenburg en Oostbroek	8	16	87	7	12
Leyenburg	7	18	99	5	9
Bouwlust/Vrederust	12	15	83	13	21
Morgenstond	10	15	82	12	20
Zuiderpark	0	0	0	0	0
Moerwijk	10	14	79	14	21
Groente- en Fruitmarkt	2	16	91	7	14
Laakkwartier en Spoorwijk	17	14	80	12	19
Binckhorst	0				
Watertuin	2	20	113	3	–

Tabel 1 (slot)
Inkomens in de wijken van de vier grote steden, 2000

	Particuliere huishoudens met inkomen	Huishoudens: gestandaardiseerd inkomen	Index gestandaardiseerd inkomen	Huishoudens met langdurig laag inkomen ²⁾	Aandeel ¹⁾ huishoudens met uitkering
	<i>x 1 000</i>	<i>x 1 000 euro</i>	%		
Utrecht	115	18	101	6	13
West	11	18	99	6	13
Noordwest	19	16	87	9	19
Overvecht	14	16	89	10	20
Noordoost	15	20	113	3	9
Oost	12	20	112	5	9
Binnenstad	8	21	114	5	9
Zuid	12	18	98	7	13
Zuidwest	13	17	93	8	17
Leidsche Rijn	2	21	115	2	–
Vleuten-De Meern	9	21	115	2	5

¹⁾ % huishoudens met een werkloosheid-, bijstand- of arbeidsongeschiktheidsuitkering als aandeel van het totaal particuliere huishoudens.

²⁾ Langdurig laag is 4 jaar aangesloten een laag inkomen.

Artikelen

Organisatiegraad van werknemers, 2001

Jo van Cruchten en Rob Kuijpers

Een kwart van alle werknemers in de leeftijdscategorie 15–64 jaar met betaald werk voor tenminste twaalf uur per week was in 2001 lid van een vakbond. Dit verhoudingsgetal wordt organisatiegraad genoemd. Het aantal vrouwelijke vakbondsleden is van 2000 op 2001 met vijfduizend gestegen. Het aantal mannelijke vakbondsleden is met vijftienduizend gedaald. Naar verhouding waren er veel meer ouderen lid van een vakbond dan jongeren. Het aandeel van jongeren (jonger dan 25 jaar) onder de vakbondsleden was bijna 6 procent en onder alle werknemers ruim 13 procent. Van acht van de dertien onderscheiden bedrijfstakken is de organisatiegraad van 2000 op 2001 gedaald. De grootste daling, met 3 procentpunten, vond plaats bij het Onderwijs: van 39 naar 36.

1. Organisatiegraad 2001 gelijk aan 2000

Een kwart van alle werknemers in de leeftijdscategorie 15–64 jaar met betaald werk voor tenminste twaalf uur per week was in 2001 lid van een vakbond. Dit verhoudingsgetal wordt organisatiegraad genoemd. Ook in 2000 bedroeg de organisatiegraad 25 procent. Met die kanttekening dat in 2000 het weegmodel van de Enquête beroepsbevolking (EBB) is gewijzigd. De verandering betreft de opname in het weegmodel van variabele herkomstgroepering in plaats van variabele etniciteit (zie begrippenlijst). De informatie voor verslagjaar 2000 wordt op basis van het oude weegmodel (2000-a) en het nieuwe (2000-b) gepresenteerd. Op basis van het oude weegmodel bedroeg de organisatiegraad 26 procent. Bij vergelijking van de organisatiegraad op één decimaal is deze waarde 25,6 en op grond van het nieuwe weegmodel 25,4. Naast het geringe effect op het totaal niveau heeft de verandering in weegmodel voor veel categorieën geen effect op de organisatiegraad. Het aantal vakbondsleden is van 2000 op 2001 gedaald met 9,5 duizend. Het totaal aantal werknemers van 15–64 jaar en werkzaam voor meer dan twaalf uur per week is gestegen met 172 duizend. Bij deze vergelijking is uitgegaan van het nieuwe weegmodel. Door de aanpassing van het weegmodel is het aantal vakbondsleden in 2000 gedaald met 17,2 duizend en het totaal aantal werknemers met 34,3 duizend.

2. Stijging aantal vrouwelijke vakbondsleden

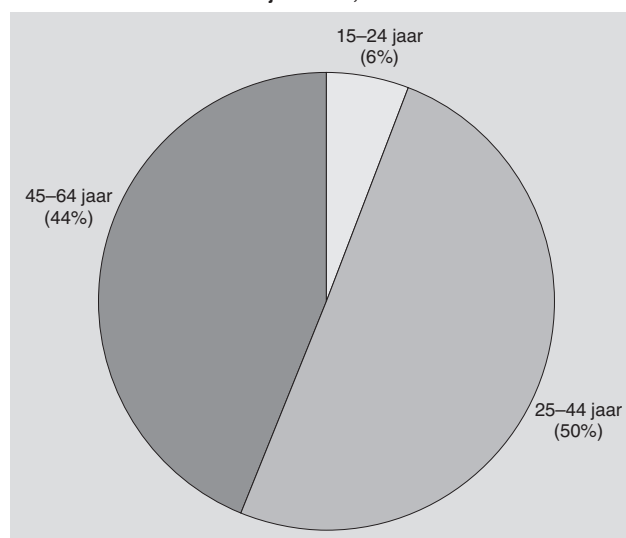
Het aantal vrouwelijke vakbondsleden is van 2000 op 2001 gestegen met vijfduizend. Het aantal mannelijke vakbondsleden is met vijftienduizend gedaald. De organisatiegraad voor mannen is in deze periode afgenomen van 30 procent naar 29 procent, terwijl de organisatiegraad voor de vrouwen gelijk is gebleven: 19 procent. Er zijn verhoudingsgewijs meer mannen dan vrouwen lid van een vakbond. In 2001 bedroeg het aandeel van de mannen onder de vakbondsleden 69 procent, terwijl het aandeel van de mannen onder het totaal aantal werknemers 59 procent bedroeg.

3. Verhoudingsgewijs meer ouderen lid van vakbond

De organisatiegraad bij werknemers in de leeftijdsklasse 45–64 jaar is veel hoger dan bij werknemers jonger dan 25 jaar. De organisatiegraad van de 45-plussers was in 2001 ruim drie maal zo

groot als bij de jongeren (jonger dan 25 jaar), respectievelijk 36 procent en 11 procent. Van werknemers in de leeftijdsklasse 25–44 jaar bedroeg de organisatiegraad 22 procent. De helft van het totaal aantal vakbondsleden viel in deze leeftijdscategorie, terwijl van alle werknemers zelfs 57 procent tot deze leeftijdscategorie behoorde.

1. Vakbondsleden naar leeftijdsklasse, 2001

Verhoudingsgewijs waren er veel meer ouderen lid van een vakbond dan jongeren. Het aandeel van jongeren (jonger dan 25 jaar) onder de vakbondsleden was bijna 6 procent en onder alle werknemers ruim 13 procent. Het aandeel van de ouderen (45 jaar en ouder) onder de vakbondsleden was 44 procent, terwijl hun aandeel onder alle werknemers slechts 30 procent bedroeg.

4. Sterke daling organisatiegraad bedrijfstak Onderwijs

Van acht van de dertien onderscheiden bedrijfstakken is de organisatiegraad van 2000 op 2001 gedaald. De grootste daling vond plaats bij het Onderwijs: van 39 naar 36. De daling bij bedrijfstak Vervoer en communicatie bedroeg ruim 2 procentpunten, maar door afronding op hele aantallen van de organisatiegraad komt deze daling ook uit op 3 procentpunten. De organisatiegraad van de werknemers in de bedrijfstak Handel was met 12 procent het laagst.

Tussen de bedrijfstakken zijn er grote verschillen in organisatiegraad. Zo is bijvoorbeeld bij de Overheid (Openbaar bestuur) en in het Onderwijs de organisatiegraad beduidend hoger dan in de Handel, Horeca en Zakelijke dienstverlening. Ook de organisatiegraad van de werknemers in de bedrijfstak Bouwnijverheid is hoog. Dat er grote verschillen bestaan in organisatiegraad blijkt ook uit de vergelijking op sectorniveau. De organisatiegraad in de Commerciële dienstverlening was in 2001 met 16 procent beduidend lager dan de organisatiegraad van de Industrie en bouwnijverheid en de Niet-commerciële dienstverlening (zie Staat 1).

Staat 1
Organisatiegraad, 2001

	SBI- code	Werk- nemers ¹⁾	Vakbonds- leden ¹⁾	Organisa- tiegraad
		x 1 000		%
Totaal		6 289	1 547	25
Herkomstgroepering ²⁾				
Autochtonen		5 239	1 346	26
Westerse allochtonen		576	118	21
Niet-westerse allochtonen		473	82	17
Landsdeel ²⁾				
Noord		619	223	36
Oost		1 302	330	25
West		2 987	700	23
w.v.				
de 4 grote gemeenten		821	179	22
overige gemeenten		2 166	521	24
Zuid		1 381	294	21
Beroepsniveau ²⁾				
Elementair		467	83	18
Lager		1 590	381	24
Middelbaar		2 380	618	26
Hoger		1 232	319	26
Wetenschappelijk		526	123	23
Onbekend		95	22	24
Werktijden ²⁾				
Regelmatig		3 079	712	23
Onregelmatig		3 207	834	26
w.v.				
nacht en avond		996	338	34
avond		1 497	334	22
weekend overdag		714	162	23
Onbekend		x	x	x
Bedrijfssector ²⁾				
Landbouw en visserij	01-05	84	14	17
Industrie en bouwnijverheid	10-45	1 464	458	31
Commerciële dienstverlening	50-74	2 491	408	16
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	2 120	653	31

¹⁾ Van 15-64 jaar en werkzaam voor meer dan 12 uur per week.

²⁾ Zie begrippenlijst.

Bron: Enquête beroepsbevolking.

5. Lagere organisatiegraad allochtonen

In 2001 was de organisatiegraad van de autochtonen 26 procent, van de westerse allochtonen 21 procent en van de niet-westerse allochtonen 17 procent. Verhoudingsgewijs waren er minder allochtonen lid van een vakbond dan autochtonen. Het aandeel van de allochtonen onder de vakbondsleden was 13 procent en onder alle werknemers bijna 17 procent.

6. Noorden meer georganiseerd

Ook regionaal waren de verschillen in organisatiegraad aanzienlijk. In Friesland was 37 procent van de werknemers lid van een vakbond en ook in Groningen en Drenthe lag de organisatiegraad boven de 30 procent. Daarmee zijn werknemers die in het Noorden van het land wonen meer georganiseerd dan hun collega's elders. Ruim 14 procent van alle vakbondsleden woonde in 2001 in landsdeel Noord, terwijl dit percentage voor alle werknemers slechts 10 procent bedroeg. In 2001 was de organisatiegraad voor landsdeel Noord 36 procent en daarmee ruim anderhalf maal zo groot als bij landsdeel Zuid. Opvallend was de daling van de organisatiegraad in Zeeland, van 33 procent in 2000 naar 27 procent in 2001. Ook de organisatiegraad van provincie Limburg daalde meer dan gemiddeld: van 26 naar 22. De werknemers in de

provincie Noord-Brabant hadden met 21 procent de laagste organisatiegraad.

7. Organizatiegraad hoger bij onregelmatige werktijden

In 2001 was 26 procent van alle werknemers met onregelmatige werktijden lid van een vakbond. Binnen de groep werknemers met onregelmatige werktijden is de organisatiegraad van de werknemers die in de nacht en avond werken het hoogst: 34 procent. De organisatiegraad van werknemers met regelmatige werktijden was 23 procent.

Opvallend, maar ook begrijpelijk, is het verschil in organisatiegraad tussen werknemers met een vaste of flexibele arbeidsrelatie. Werknemers met een vaste arbeidsrelatie waren tweeënehalf maal zo vaak vakbonds lid als werknemers met een flexibele arbeidsrelatie. Verder waren voltijdwerknemers, doorgaans werknemers met een arbeidsduur van 35 uur of meer per week, vaker lid van een vakbond dan deeltijdwerkers.

8. Toelichting

De gegevens die hier gepresenteerd worden, zijn afkomstig uit de Enquête beroepsbevolking (EBB). De EBB is een steekproefon-

derzoek onder personen die in Nederland wonen, met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen (institutionele bevolking). Vanaf oktober 1999 is de methodiek herzien: van een dwarsdoorsnedeonderzoek in een roterend panelonderzoek. Voor de EBB wordt jaarlijks ongeveer één op de honderdveertig mensen van Nederland geïnterviewd. Aan alle personen van 15 jaar en ouder worden vragen gesteld over hun positie op de arbeidsmarkt. Met uitzondering van degenen die opgeven een eigen bedrijf/praktijk te hebben, wordt ook gevraagd naar het lidmaatschap van een vakbond. Aan de personen die lid zijn van een vakbond wordt vervolgens gevraagd van welke vakcentrale men lid is.

Op basis van de EBB wordt informatie samengesteld over achtergrondkenmerken van mensen die lid zijn van een vakbond, zoals: geslacht, herkomstgroepering, leeftijd, opleidingsniveau, beroepsniveau, positie op de arbeidsmarkt, arbeidsduur, arbeidsrelatie, werktijden, bedrijfstak, bedrijfsgrootte en woonprovincie. De belangrijkste informatie uit de EBB is de afleiding van de 'organisatiegraad van werknemers'. De informatie die uit de EBB beschikbaar komt, is veel uitgebreider dan welke ontleend kan worden aan de administraties van de vakbonden.

De belangrijkste bron voor de bepaling van het aantal vakbondsleden is de Statistiek van de Vakbeweging. Deze op de vakbondsadministraties gebaseerde statistiek bestaat uit een tweejaarlijkse structuurtekening en een kwartaalstatistiek. De kwartaalenquête geeft een actueel beeld over de ontwikkeling van het aantal vakbondsleden dat lid is van een vakorganisatie die aangesloten is bij één van de vakcentrales. Het peilmoment is de eerste dag van het kwartaal. De structuurenquête geeft de meest nauwkeurige informatie over het aantal vakbondsleden van alle vakorganisaties naar een aantal kenmerken: geslacht, leeftijd, woonprovincie en, voor zover werkzaam, economische activiteit. De peildatum is 31 maart. De primaire bron voor het totaal aantal vakbondsleden is de structuurenquête, omdat in de cijfers van de kwartaalenquête de bonden ontbreken die niet bij de vakcentrales zijn aangesloten.

De uitkomsten uit de EBB verschillen van de uitkomsten uit de Statistiek van de Vakbeweging. Hiervoor zijn verschillende oorzaken aan te geven. In de cijfers van de Statistiek van de Vakbeweging zijn ook de vakbondsleden opgenomen die woonachtig zijn in het buitenland. Deze personen worden niet waargenomen in de Enquête beroepsbevolking (EBB) omdat voor de EBB alleen woonadressen in Nederland worden aangeschreven. De gegevens van de kwartaalenquête en structuurenquête hebben betrekking op een peildatum. De uitkomsten van de EBB betreffen jaargemiddelden. De Statistiek van de Vakbeweging is gebaseerd op administraties van de vakbonden en de EBB-informatie op een steekproef, waarbij rekening moet worden gehouden met steekproeffouten. Doordat de EBB een steekproefonderzoek is, hebben de uitkomsten een onnauwkeurigheidsmarge. Echter, voor de informatie van de organisatiegraad naar de verschillende kenmerken is het verschil in aantal vakbondsleden tussen EBB en de Statistiek van de Vakbeweging niet verstorend.

De gegevens over 2001 van de Statistiek van de Vakbeweging (structuurenquête) zijn gepubliceerd in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 2001 (pagina 46–50). Informatie over ledenaantallen van de vakcentrales (kwartaalenquête) wordt elke maand opgenomen in het tabellarisch deel van de Sociaal-economische maandstatistiek (paragraaf 2.9 Vakverenigingen). De uitkomsten van de structuurenquête en kwartaalenquête staan ook in Statline, de elektronische databank van het CBS (www.cbs.nl).

Begrippenlijst

Arbeidsrelatie

Werknemers met een vaste arbeidsrelatie hebben een arbeidscontract dat niet van beperkte duur is én zijn in dienst voor een vast overeengekomen aantal uren. Werknemers met een flexibele arbeidsrelatie hebben een arbeidscontract van beperkte duur

én/of zijn niet voor een vast overeengekomen aantal uren in dienst. Een arbeidscontract van beperkte duur is een contract van korter dan één jaar zonder toezegging van aanstelling in vaste dienst. Voorbeelden van werknemers met een flexibele arbeidsrelatie zijn: uitzendkrachten, oproepkrachten en invalkrachten.

Bedrijfstak / bedrijfssector

Voor de indeling van bedrijven naar bedrijfstak / bedrijfssector wordt de Standaard bedrijfsindeling 1993 (SBI 1993) gebruikt. In deze indeling wordt de economische activiteit van een bedrijf gekenmerkt door het voortgebrachte product, de in het productieproces gebruikte grondstoffen en hulpdiensten plus de aard van het productieproces. Het gaat hierbij niet alleen om activiteiten van het bedrijfsleven, maar ook om activiteiten van niet op winst gerichte instellingen en de overheid. De onderscheiden groepen zijn genummerd met bijbehorende SBI-codes.

Beroepsniveau

Beroep is de verzameling van werkzaamheden en taken, die samen een betrekking vormen. De beroepen zijn ingedeeld op grond van het niveau en de aard van de werkzaamheden volgens de Standaard beroepenclassificatie 1992 (SBC 1992). Veelal worden vijf verschillende beroepsniveaus onderscheiden: elementair, lager, middelbaar, hoger en wetenschappelijk.

Etniciteit

Indeling van personen (in de categorie autochtoon of allochtoon) op basis van de nationaliteit en het geboorteland van de persoon. Autochtonen zijn in Nederland geboren personen met de Nederlandse nationaliteit. Tot de allochtonen worden de personen gerekend die niet de Nederlandse nationaliteit bezitten en de personen die wel de Nederlandse nationaliteit bezitten maar die niet in Nederland zijn geboren. In 1999 is door het CBS een nieuwe definitie van allochtonen vastgesteld omdat nationaliteit vanwege het grote aantal naturalisaties als onderscheidend kenmerk aan betekenis heeft ingeboet. De nieuwe indeling in autochtoon of allochtoon wordt gepresenteerd onder de naam herkomstgroepering.

Georganiseerde

Een georganiseerde is lid van een vakvereniging. Lid van een vakvereniging kunnen zijn personen in loondienst, evenals niet meer of nog niet werkzame personen, zoals geregistreerde werklozen, overige niet werkzame personen behorend tot de beroepsbevolking, gepensioneerden, personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering en dergelijke.

Herkomstgroepering

De herkomstgroepering is een indeling van personen (in de categorie autochtoon of allochtoon) op basis van het geboorteland van henzelf en van hun ouders. Autochtonen zijn personen van wie beide ouders in Nederland zijn geboren, ongeacht het land waar ze zelf zijn geboren. Tot de allochtonen wordt eenieder gerekend van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie). De herkomstgroepering wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van de persoon zelf of dat van de moeder, tenzij de moeder in Nederland is geboren. In dat geval is gerubriceerd naar het geboorteland van de vader. Naast de nieuwe definitie is een standaardindeling van allochtonen geïntroduceerd waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen westerse en niet-westerse allochtonen. Tot de categorie niet-westerse allochtonen behoren allochtonen uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika (inclusief de Nederlandse Antillen en Aruba) en Azië, met uitzondering van Indonesië en Japan. Tot de categorie westerse allochtonen behoren allochtonen uit Europa, Noord-Amerika, Oceanië, Indonesië en Japan.

Landsdeel

Bij landsdeel worden de volgende categorieën onderscheiden:

- Noord: Groningen, Friesland, Drenthe;
- Oost: Overijssel, Flevoland, Gelderland;

- West: Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland;
- Zuid: Noord-Brabant, Limburg.

Landsdeel West is onderverdeeld in: de 4 grote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht) en de overige gemeenten.

Opleidingsniveau

Het behaalde opleidingsniveau is het niveau van de hoogste met succes gevolgde opleiding. De opleidingen zijn ingedeeld naar opleidingsniveau volgens de Standaard onderwijsindeling 1978 (SOI 1978). Het niveau wordt veelal aangeduid met de meest typerende schoolsoort: basisonderwijs, mavo, vbo, havo/vwo, mbo, hbo en wo.

Organisatiegraad

Onder de organisatiegraad van werknemers wordt verstaan het aantal georganiseerde werknemers jonger dan 65 jaar met betaald werk voor tenminste twaalf uur per week in procenten van het totaal aantal werknemers met betaald werk voor tenminste twaalf uur per week.

Vakvereniging

Een vereniging van werknemers die zich ten doel stelt de collectieve en/of individuele belangen van de leden te behartigen bij hun werkgevers of bij instanties die invloed op de arbeidsvoorwaarden uitoefenen. De meeste vakverenigingen zijn aangesloten bij een centrale of overkoepelende organisatie, zoals FNV, CNV, Vakcentrale MHP en de beroepsfederaties. Onder de vakbeweging wordt verstaan alle vakverenigingen samen.

Werktijden

Bij werktijden is een onderscheid gemaakt in regelmatige en onregelmatige werktijden. Onder regelmatige werktijden wordt verstaan: het werken overdag op werkdagen. Bij onregelmatige werktijden is een onderverdeling gemaakt in: werken in de nacht en avond, werken in de avond en werken in het weekend overdag. Alle personen zijn slechts in één van de hierboven genoemde categorieën ingedeeld. Hierbij is de genoemde volgorde aangehouden.

Werkzame personen

Indeling waarbij naast de werkzame beroepsbevolking, personen die ten minste twaalf uur per week werken, ook de personen uit de werkloze beroepsbevolking en de niet-beroepsbevolking die voor één uur of meer per week betaalde arbeid verrichten, zijn opgenomen. Bij werkzame personen worden werknemers en zelfstandigen onderscheiden. Dit onderscheid is gebaseerd op het criterium van het al dan niet dragen van economisch risico. Zelfstandigen zijn mensen die een inkomen verdienen door arbeid te verrichten in het bedrijf of het beroep dat zij zelfstandig uitoefenen. Hiertoe worden ook de meewerkende gezinsleden van zelfstandigen gerekend, tenzij uitdrukkelijk een arbeidsovereenkomst is aangegaan. Tot de zelfstandigen behoren onder andere personen die werkzaam zijn in hun eigen bedrijf/praktijk of in het bedrijf van hun partner of ouders, zelfstandige beroepsbeoefenaars en freelancers. Werknemers daarentegen zijn mensen die arbeid verrichten in loondienst (arbeidscontract) en daarvoor loon of salaris ontvangen.

Tabel 1
De organisatiegraad van werknemers van 15-64 jaar, werkzaam voor meer dan 12 uur per week en lid van een vakorganisatie naar persoonskenmerken, kenmerken van de werkkring en regio

	SBI-code	Organisatiegraad							
		1995	1996	1997	1998	1999	2000-a	2000-b	2001
		%							
Totaal		28	28	28	27	27	26	25	25
Geslacht									
Mannen		34	33	33	32	32	30	30	29
Vrouwen		20	20	20	20	20	19	19	19
Leeftijd									
15-24 jaar		15	13	12	11	12	11	11	11
25-44 jaar		27	26	26	25	24	23	23	22
45-64 jaar		38	39	39	38	39	37	37	36
Opleidingsniveau ¹⁾									
Basisonderwijs		28	28	29	27	26	26	25	23
Mavo		21	21	20	20	20	18	18	18
Vbo		30	30	31	29	30	30	29	29
Havo/vwo		17	16	16	17	16	15	15	14
Mbo		29	28	29	29	29	27	27	26
Hbo		32	31	30	29	29	27	27	26
Wo		26	25	25	22	24	22	22	20
Onbekend		x	x	x	x	x	x	x	x
Arbeidsrelatie ¹⁾									
Vast		30	30	30	29	29	27	27	26
Flexibel		10	11	10	10	10	10	10	10
Arbeidsduur									
12-<20 uur		13	12	13	12	12	12	12	11
20-<35 uur		23	23	23	24	25	24	24	23
35 uur of meer		31	31	30	30	30	28	28	27
Bedrijfstak ¹⁾									
Landbouw en visserij	01-05	17	20	22	18	19	18	18	17
Delfstoffenwinning en industrie	10-37	30	30	31	29	30	29	29	28
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	44	50	49	50	47	47	48	49
Bouwnijverheid	45	41	40	41	40	41	39	39	39
Handel	50-52	13	13	14	14	13	12	13	12
Horeca	55	15	15	17	15	16	14	13	14
Vervoer en communicatie	60-64	43	38	39	38	38	36	36	33
Financiële instellingen	65-67	21	20	19	17	17	15	15	17
Zakelijke dienstverlening	70-74	14	14	14	16	14	14	14	12
Openbaar bestuur	75	46	46	45	44	45	43	43	41
Onderwijs	80	42	44	43	41	43	40	39	36
Gezondheids- en welzijnszorg	85	24	23	24	24	24	25	25	24
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	28	31	26	26	29	26	25	27
Personeel in dienst van huishoudens	95	x	x	x	x	x	x	x	x
Internationale gemeenschapsorganen	99	x	x	x	x	x	x	x	x
Onbekend		x	x	x	x	x	x	x	x
Bedrijfs grootte									
Minder dan 10 werknemers		17	16	15	17	16	14	14	14
10-99 werknemers		25	24	24	23	24	23	23	23
100 of meer werknemers		32	32	32	31	31	29	29	28
Onbekend		20	18	15	15	19	18	18	17
Regio									
Groningen		40	38	38	37	36	35	34	35
Friesland		41	40	38	37	36	39	39	37
Drenthe		38	35	38	37	37	38	38	36
Overijssel		31	31	28	29	30	28	27	25
Flevoland		29	31	30	26	25	25	26	25
Gelderland		28	28	28	27	27	26	26	25
Utrecht		26	24	24	25	23	22	23	23
Noord-Holland		28	26	28	27	27	24	24	25
Zuid-Holland		26	26	25	25	26	24	23	22
Zeeland		39	36	38	33	36	33	33	27
Noord-Brabant		24	23	23	23	23	22	22	21
Limburg		28	28	28	26	28	26	26	22

¹⁾ Zie begrippenlijst.

Bron: Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2
Werknemers van 15–64 jaar, werkzaam voor meer dan 12 uur per week en lid van een vakorganisatie naar persoonskenmerken, kenmerken van de werkring en regio

	SBI-code	Vakbondsleden							
		1995	1996	1997	1998	1999	2000-a	2000-b	2001
<i>x 1 000</i>									
Totaal		1 516	1 512	1 557	1 586	1 639	1 574	1 556	1 547
Geslacht									
Mannen		1 114	1 097	1 119	1 124	1 151	1 088	1 075	1 060
Vrouwen		402	416	438	462	488	485	482	487
Leeftijd									
15–24 jaar		113	94	91	82	98	86	86	87
25–44 jaar		871	862	881	882	867	825	819	780
45–64 jaar		532	557	585	622	673	662	652	679
Opleidingsniveau¹⁾									
Basisonderwijs		126	121	121	119	122	132	132	124
Mavo		81	77	82	88	88	76	75	75
Vbo		245	244	242	235	246	246	242	253
Havo/vwo		47	45	48	54	53	57	56	52
Mbo		603	606	643	649	667	631	625	629
Hbo		303	308	303	321	330	310	307	300
Wo		110	110	118	116	131	120	118	113
Onbekend		x	x	x	x	x	x	x	x
Arbeidsrelatie¹⁾									
Vast		1 468	1 454	1 502	1 527	1 581	1 521	1 502	1 496
Flexibel		48	59	55	59	58	52	54	51
Arbeidsduur									
12–<20 uur		48	47	51	60	64	63	62	64
20–<35 uur		264	278	296	323	350	357	356	363
35 uur of meer		1 204	1 187	1 209	1 203	1 225	1 153	1 138	1 120
Bedrijfstak¹⁾									
Landbouw en visserij	01–05	16	18	18	16	16	17	17	14
Delfstoffenwinning en industrie	10–37	302	301	303	294	302	289	290	279
Energie- en waterleidingbedrijven	40–41	19	20	21	23	17	18	17	16
Bouwnijverheid	45	144	145	155	150	163	156	154	162
Handel	50–52	103	110	115	120	114	115	115	108
Horeca	55	20	20	23	22	26	21	20	23
Vervoer en communicatie	60–64	154	142	146	149	156	147	144	141
Financiële instellingen	65–67	44	43	44	43	47	40	38	46
Zakelijke dienstverlening	70–74	70	77	81	100	96	102	101	90
Openbaar bestuur	75	240	227	232	226	231	206	207	218
Onderwijs	80	166	174	165	175	191	169	164	154
Gezondheids- en welzijnszorg	85	184	173	193	204	213	220	218	218
Cultuur en overige dienstverlening	90–93	48	56	52	55	59	62	59	62
Personeel in dienst van huishoudens	95	x	x	x	x	x	x	x	x
Internationale gemeenschapsorganen	99	x	x	x	x	x	x	x	x
Onbekend		7	x	8	7	7	12	12	13
Bedrijfsgrootte									
Minder dan 10 werknemers		84	78	79	88	97	94	93	92
10–99 werknemers		367	365	372	363	403	417	407	405
100 of meer werknemers		1 020	1 032	1 075	1 103	1 111	1 035	1 029	1 022
Onbekend		45	37	31	31	29	28	28	27
Regio									
Groningen		68	67	69	73	71	71	69	74
Friesland		75	75	75	75	78	82	82	85
Drenthe		57	54	59	61	60	63	62	64
Overijssel		104	108	101	109	116	112	110	106
Flevoland		27	31	31	30	32	31	33	34
Gelderland		176	184	190	189	192	189	189	190
Utrecht		102	99	103	107	102	100	105	109
Noord-Holland		250	233	261	259	273	241	236	254
Zuid-Holland		310	312	309	328	345	324	314	301
Zeeland		45	44	48	44	48	45	44	36
Noord-Brabant		193	193	198	202	208	202	199	196
Limburg		109	111	113	109	114	113	112	98

¹⁾ Zie begrippenlijst.

Bron: Enquête beroepsbevolking.

Tabel 3
Vakbondsleden Enquête beroepsbevolking naar positie op de arbeidsmarkt

	1995	1996	1997	1998	1999	2000-a	2000-b	2001
	<i>x 1 000</i>							
Vakbondsleden van 15 jaar en ouder	1 970	1 961	2 010	2 024	2 085	2 002	1 984	1 966
Vakbondsleden, 15-64 jaar	1 793	1 784	1 818	1 832	1 885	1 814	1 797	1 786
Werkzame personen ¹⁾	1 543	1 538	1 586	1 615	1 667	1 602	1 584	1 577
zelfstandigen	-	-	-	-	-	-	-	-
w.o. meewerkenden	7	5	8	9	6	7	6	6
werknemers	1 536	1 533	1 578	1 606	1 661	1 596	1 578	1 571
w.v.								
voor minder dan 12 uur per week	20	21	21	20	22	22	22	24
voor 12 uur of meer per week	1 516	1 512	1 557	1 586	1 639	1 574	1 556	1 547
Niet werkzaam	249	246	232	217	218	212	213	209
Vakbondsleden, 65 jaar en ouder	177	176	192	192	201	187	187	181
	<i>in % van de bevolking (organisatiegraad)</i>							
Vakbondsleden van 15 jaar en ouder	16	16	16	16	16	16	16	15
Vakbondsleden, 15-64 jaar	17	17	17	17	18	17	17	17
Werkzame personen ¹⁾	23	22	22	22	22	21	20	20
zelfstandigen	-	-	-	-	-	-	-	-
w.o. meewerkenden	4	3	5	6	5	5	5	6
werknemers	26	25	25	24	24	23	23	22
w.v.								
voor minder dan 12 uur per week	3	3	3	3	3	3	3	3
voor 12 uur of meer per week	28	28	28	27	27	26	25	25
Niet werkzaam	7	7	7	7	7	7	7	7
Vakbondsleden, 65 jaar en ouder	9	9	10	10	10	9	9	9

¹⁾ Zie begrippenlijst.

Bron: Enquête beroepsbevolking.

2. Tabellen

Sociaal-economische statistieken in StatLine

StatLine

De cijfers van het CBS zijn beschikbaar via internet. Via de website van het CBS kunt u toegang verkrijgen tot StatLine, de elektronische databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Deze resultaten kunt u gratis bekijken, printen of opslaan. Naast de mogelijkheid om te zoeken met trefwoorden, kan met behulp van een Webselector een keuze worden gemaakt uit alle publicaties die zijn opgenomen in StatLine.

Hoe vindt u sociaal-economische cijfers in StatLine?

In StatLine zijn veel cijfers over sociaal-economische onderwerpen te vinden. U vindt deze cijfers als volgt. Ga naar de openingpagina van de CBS homepage (www.cbs.nl), ga met de muis op 'Cijfers' in de linkerbalk staan en klik in het pop-up menu op 'StatLine databank'. U krijgt nu een scherm waarin wordt uitgelegd hoe u binnen StatLine kunt zoeken naar onderwerpen.

Klik in de tekst op het eerste woord 'StatLine'. U krijgt nu een scherm waarin u twee mogelijkheden hebt om StatLine te benaderen (*figuur 1*). Dit scherm kunt u overigens ook direct oproepen door op de homepage van het CBS op de rode tekst 'StatLine' aan de rechterkant te klikken. De eerste ingang tot StatLine is zoeken met een trefwoord. Als u een trefwoord intoetst en daarna op 'zoeken' klikt, selecteert een zoekmachine tabellen van StatLine-publicaties waarin het door u gekozen trefwoord voorkomt.

De tweede mogelijkheid is zelf te zoeken in de themaboom. U klikt dan op 'thema's', waarna de StatLine Webselector gestart wordt. U kunt dan snel gegevens vinden over sociaal-economische onderwerpen als u klikt op 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Door op het plusje voor een geel mapje te klikken krijgt u de onderliggende thema's of publicaties te zien. De StatLine-publicaties zijn te herkennen aan het blauwe pijltje voor de titel. In de StatLine-publicaties kunt u zelf een tabel samenstellen door onderwerpen, detailleringen en periodes te selecteren.

In *figuur 2* is een voorbeeld gegeven. In de linkerhelft van het scherm staat het bovenste deel van het thema 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Deze bevat zowel subthema's als publicaties. De publicatie 'Beroepsbevolking naar geslacht' is aangeklikt.

In het rechterdeel van het scherm staan de onderwerpen van deze publicatie: werkzame personen, beroepsbevolking, et cetera. Submappen in het rechterdeel opent u door op het 'plusje' te klikken. Rechtsboven staan naast de onderwerpen de detailleringen waaruit geselecteerd kan worden: persoonskenmerken (leeftijd, onderwijsniveau, herkomst, positie huishouden), geslacht en periode. Wanneer u klaar bent met selecteren, klikt u op 'Gegevens tonen' en wordt de door u samengestelde tabel op het scherm getoond. Uiteraard kunt u deze tabel afdrukken of opslaan op schijf. Als u op het pictogram met de diskette ('Tabel bewaren') boven de tabel klikt, krijgt u de keuze om de tabel in Excel-formaat of in een ander formaat op te slaan.

Wat kunt u in StatLine vinden?

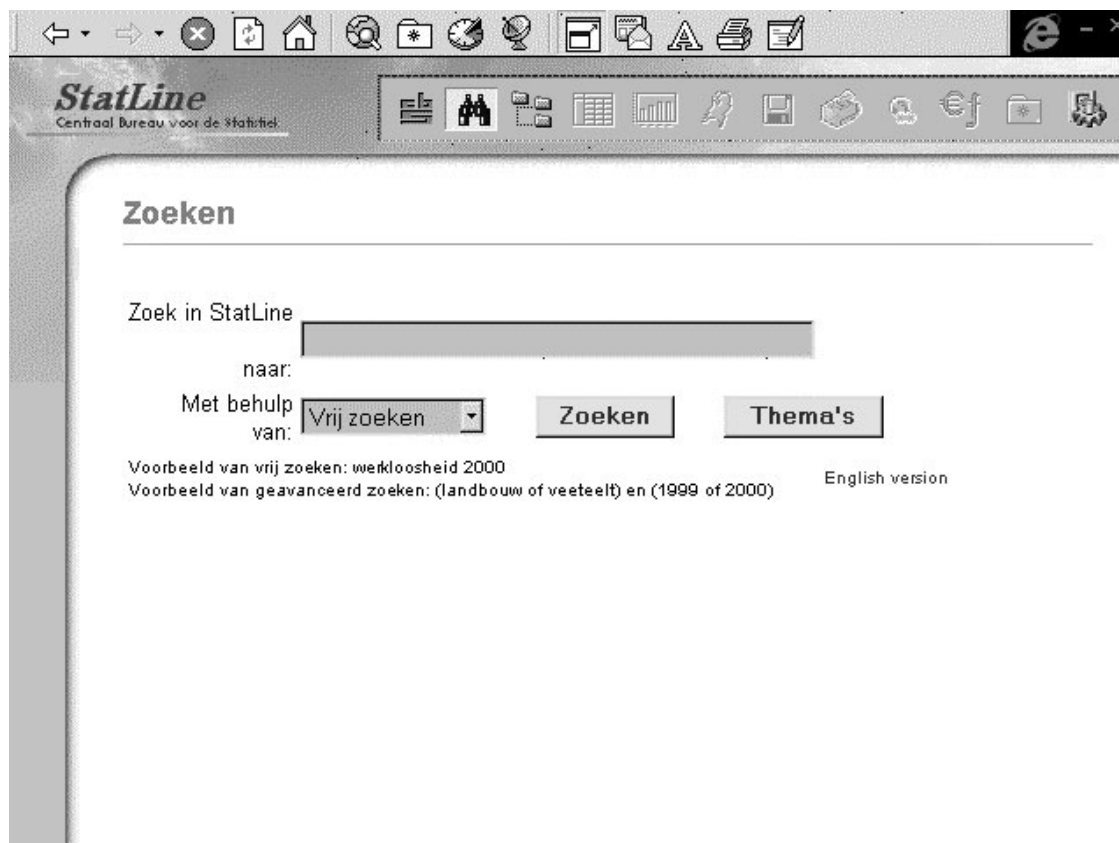
Er is een groot aantal StatLine-publicaties over sociaal-economische onderwerpen. De meeste vindt u onder de kop 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid'. Over arbeid zijn onder meer cijfers opgenomen over banen en lonen, en cao-gegevens, vacatures, beroepsbevolking, werkloosheid arbeidsomstandigheden en vakbeweging. Onder inkomen vindt u onder andere gegevens over inkomensverdelingen, samenstelling van het inkomen, koopkracht, vermogens en bestedingen. Onder sociale zekerheid staan publicaties over arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, de bijstandswet en het ziekteverzuim.

Meer cijfers over sociaal-economische onderwerpen zijn te vinden bij 'Historische reeksen' (net onder 'Arbeid, inkomen en sociale zekerheid' in *figuur 2*). Hierin vindt u tijdreeksen vanaf 1899 voor een beperkt aantal onderwerpen. Cijfers per gemeente of andere regio's zijn behalve onder de thema's zelf ook te vinden bij het thema 'Nederland regionaal'.

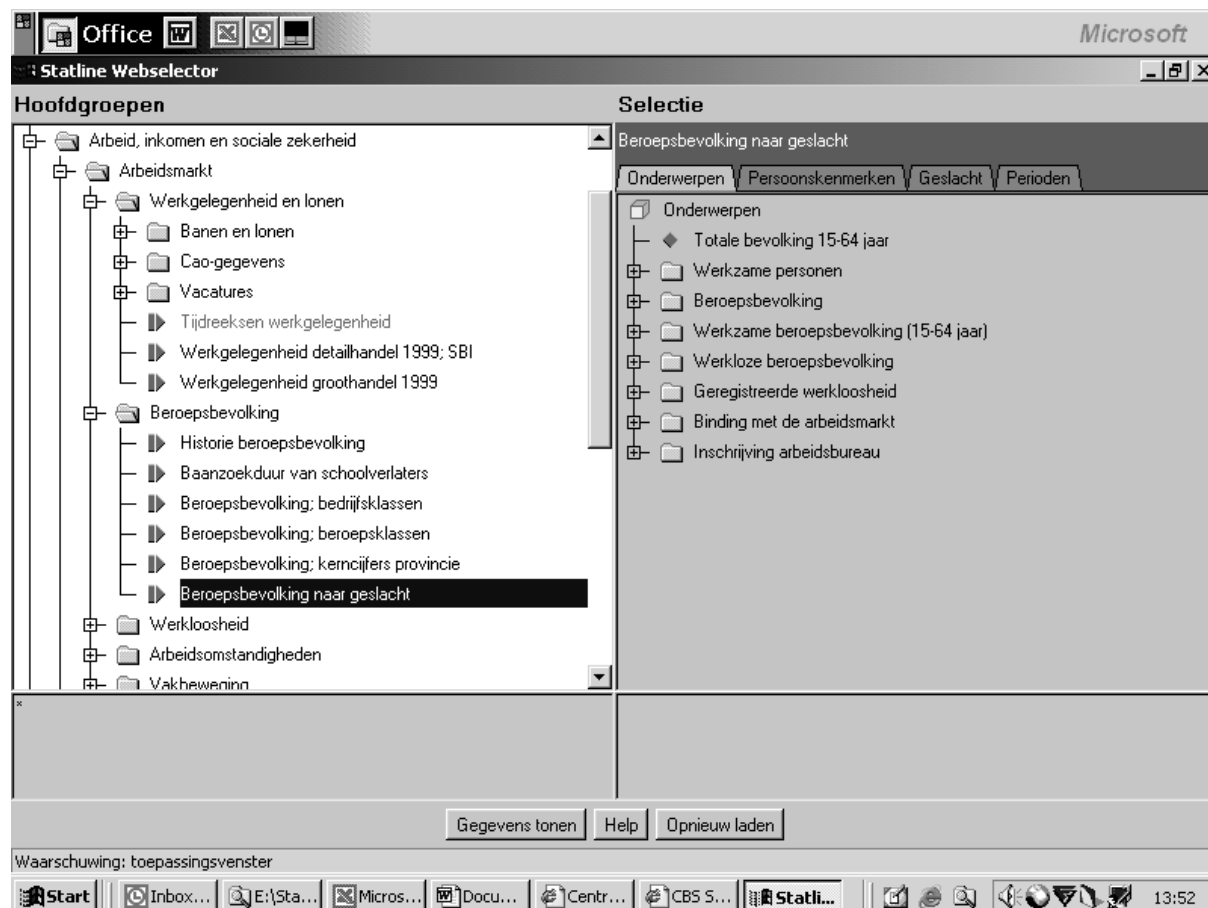
Nieuwe cijfers

De bestaande publicaties ondergaan regelmatig een update. Op de homepage van het CBS vindt u onder de rode tekst 'StatLine' de tekst 'updates'. Wanneer u hierop klikt verschijnt een overzicht van StatLine-publicaties die nieuw verschenen zijn en die een update hebben ondergaan.

Figuur 1

Figuur 2

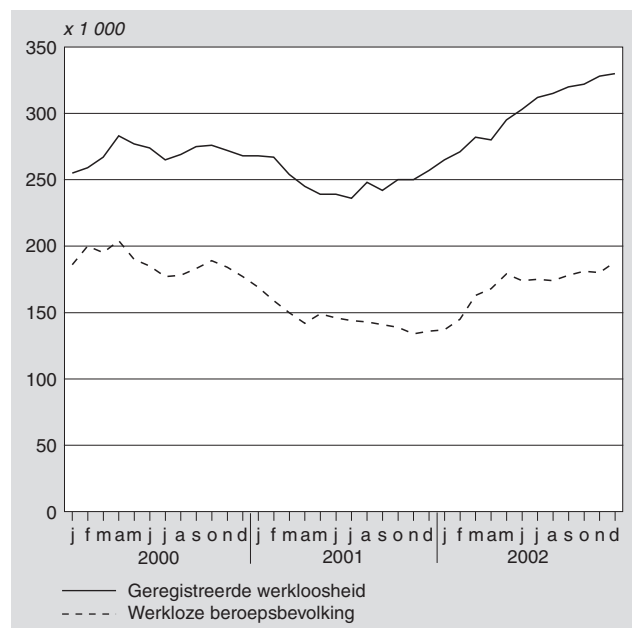
2.0 Kerncijfers

	Basis c.q. eenheid	2000	2001	2002	2001		2002			
					3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
1. Werkgelegenheid en vacatures ¹⁾										
Werkzame personen	1 000	8 123*	8 277*
Werknemers	1 000	6 968*	7 125*
Zelfstandigen	1 000	1 155*	1 152*
Banen van werknemers	1 000	7 284*	7 450*	7 524*	7 492*	7 498*	7 477*	7 521*	7 555*	7 541*
Landbouw en visserij	1 000	118*	121*	122*	128*	124*	114*	125*	127*	124*
Industrie en bouwnijverheid	1 000	1 528*	1 538*	1 518*	1 547*	1 545*	1 519*	1 522*	1 521*	1 510*
Commerciële dienstverlening	1 000	3 470*	3 546*	3 545*	3 562*	3 554*	3 546*	3 551*	3 553*	3 529*
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	2 168*	2 245*	2 338*	2 255*	2 275*	2 298*	2 323*	2 354*	2 378*
Mannen	1 000	4 118*	4 175*	4 187*	4 195*	4 184*	4 168*	4 200*	4 204*	4 177*
Vrouwen	1 000	3 166*	3 275*	3 336*	3 297*	3 314*	3 308*	3 321*	3 351*	3 365*
Volttijd	1 000	4 134*	4 207*
Deeltijd	1 000	3 150*	3 243*
Vast	1 000	6 528*	6 694*
Flexibel	1 000	756*	756*
Vacatures ²⁾	1 000	203	197	.	171	164	178	162	115	.
Landbouw en visserij	1 000	3	3	.	3	3	5	4	1	.
Industrie en bouwnijverheid	1 000	47	41	.	35	34	35	32	19	.
Commerciële dienstverlening	1 000	110	106	.	88	82	90	82	59	.
Niet-commerciële dienstverlening	1 000	42	47	.	45	45	48	44	36	.
2. Beroepsbevolking en werkloosheid										
Beroepsbevolking	1 000	7 188*	7 315*	7 444*	7 409*	7 341*	7 344*	7 420*	7 534*	7 477*
Mannen	1 000	4 277*	4 317*	4 366*	4 355*	4 317*	4 322*	4 370*	4 407*	4 365*
Vrouwen	1 000	2 911*	2 998*	3 077*	3 054*	3 024*	3 021*	3 049*	3 126*	3 112*
Werkzame beroepsbevolking	1 000	6 919*	7 064*	7 141*	7 154*	7 101*	7 062*	7 132*	7 212*	7 159*
Mannen	1 000	4 164*	4 209*	4 219*	4 247*	4 218*	4 193*	4 230*	4 248*	4 205*
Vrouwen	1 000	2 755*	2 855*	2 922*	2 907*	2 882*	2 869*	2 902*	2 963*	2 954*
Werkloze beroepsbevolking	1 000	269*	251*	302*	255*	240*	282*	287*	322*	318*
Mannen	1 000	113*	108*	147*	108*	99*	129*	140*	159*	160*
Vrouwen	1 000	156*	142*	155*	147*	142*	152*	147*	163*	158*
Geregistreerde werkloosheid	1 000	188	146	170	141	135	161	164	172	182
Mannen	1 000	98	77	91	72	67	82	87	94	100
Vrouwen	1 000	90	69	79	69	69	79	77	77	82
Geregistreerde werkloosheid	%	2,6*	2,0*	2,3*	1,9*	1,9*	2,2*	2,2*	2,3*	2,5*
Mannen	%	2,3*	1,8*	2,1*	1,7*	1,5*	1,9*	2,0*	2,2*	2,3*
Vrouwen	%	3,1*	2,3*	2,6*	2,3*	2,3*	2,6*	2,6*	2,6*	2,7*

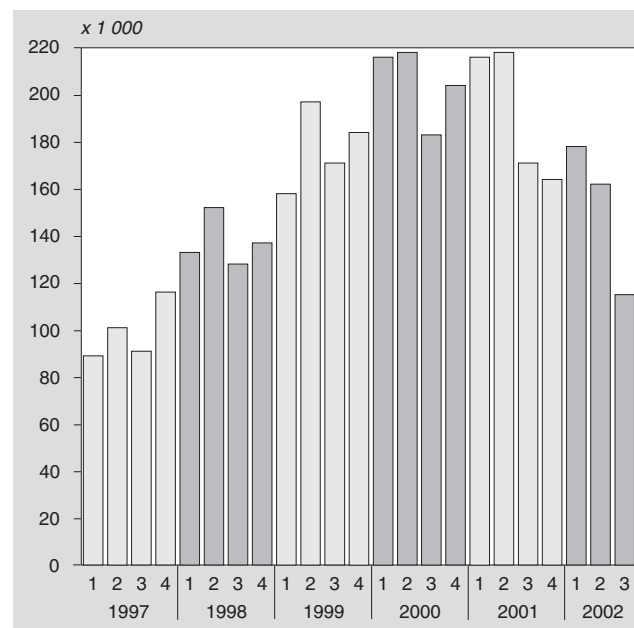
¹⁾ De gehele werkgelegenheid inclusief minder dan 12 uur.

²⁾ Exclusief vacatures bij overheid en onderwijs.

1. Werkloze beroepsbevolking en geregistreerde werkloosheid (driemaandgemiddelden onder de middelste maand) gecorrigeerd voor seizoeninvloeden

2. Vacatures, ultimo kwartaal

	Basis c.q. eenheid	2000	2001	2002	2001		2002			
					3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
3. Collectieve arbeidsvoorwaarden en vakverenigingen										
Cao-lonen per uur incl. bijzondere beloningen	1990=100	132,2	138,5	143,6*	139,7	140,2	141,7*	142,8*	144,5*	145,0*
Particuliere bedrijven	1990=100	132,8	139,2	144,0*	140,5	140,8	142,2*	143,2*	144,8*	145,5*
Gesubsidieerde sector	1990=100	131,3	138,2	144,0*	139,7	139,7	141,8*	142,6*	145,9*	145,8*
Overheid	1990=100	130,4	136,3	142,0*	136,8	138,0	139,8*	141,4*	142,7*	142,9*
Leden van vakverenigingen ¹⁾	1 000	1 797	1 800	.	1 804	1 801	1 781	1 786	1 787	1 777
Verloren arbeidsdagen door stakingen ²⁾	1 000	9,4	45,1	.	18,9
4. Lonen en loonkosten										
Verdiende lonen per maand van Voltijdwerknemers ³⁾	euro	2 369*	.	.	1 180,42	1 180,42	1 206,60	1 206,60	1 231,80	1 231,80
Minimumloon per maand	euro
Aantal minimumloners	1 000	284,6
Loonkosten per uur in industrie en (bouw) nijverheid	euro	25,18*	26,44*	27,61*	26,74*	26,88*	27,14*	27,49*	27,84*	27,92*
5. Inkomen, vermogen en consumptie										
Gemiddeld beschikbaar inkomen van huishoudens ⁴⁾	1 000 euro	24,8
Dynamische koopkrachtverandering ⁵⁾ , t.o.v. 1 jaar eerder	%	2,0
Gemiddeld vermogen per huishouden	1 000 euro	108	113*
Gemiddelde bestedingen per huishouden	1 000 euro
Consumptie (volumemutatie per persoon) ⁶⁾	%	2,7*	0,2*	.	0,4*	0,5*	0,4*	0,1*	0,5*	.
Consumentenvertrouwen ⁷⁾ , gem. saldo pos. en neg. antw.		25	-1	.	-4	-9	-5	-17	-27	-32
Consumentenprijsindex										
Alle huishoudens	2000=100	100,0	104,2	107,6	104,6	105,2	106,5	107,7	108,0	108,4
Alle huishoudens, afgeleid	2000=100	100,0	103,4	106,9	103,9	104,5	105,7	106,9	107,2	107,6
Geharmoniseerde index CPI, Nederland	1996=100	108,2	113,8	118,2	114,3	115,0	116,9	118,5	118,6	119,0
6. Sociale zekerheid										
WW ⁸⁾	1 000	204	176	.	164	166	180	179	184	.
Algemene bijstandswet, (incl. RWW) periodiek algemeen <65 jaar, thuiswonend	1 000	335	322	.	323	322	321	318	.	.
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	1 000	942	970	.	973	981	985	988	988	.
Ziekteverzuim (exclusief overheid) ⁹⁾	%	6,1	6,1	.	5,7	6,1	6,5	6,0	5,6	.

¹⁾ Betreft vakverenigingen aangesloten bij de FNV, het CNV en de Vakcentrale MHP en tot 1998 de AVC.

²⁾ De gegevens voor het tweede kwartaal van 2001 zijn exclusief de acties in verband met de CAO Ziekenhuizen. Ter voorkoming van onthulling van herkenbare afzonderlijke bedrijven zijn de gegevens van het derde en vierde kwartaal 2001 samengevoegd.

³⁾ De samenstelling is ingaande 1999 gewijzigd (zie art. 'Banen, lonen en arbeidsduur van werknemers' in de Sociaal-economische maandstatistiek, december 2001).

⁴⁾ Het besteedbaar inkomen is de som van inkomsten uit alle bronnen na aftrek van premies en belastingen.

⁵⁾ De ontwikkeling van werkelijk ondervonden koopkracht.

⁶⁾ Consumptie door huishoudens incl. Instellingen Zonder Winstoogmerk werkzaam ten behoeve van huishoudens (binnenlands). Het betreft hier mutaties t.o.v. de overeenkomstige periode voorgaand jaar.

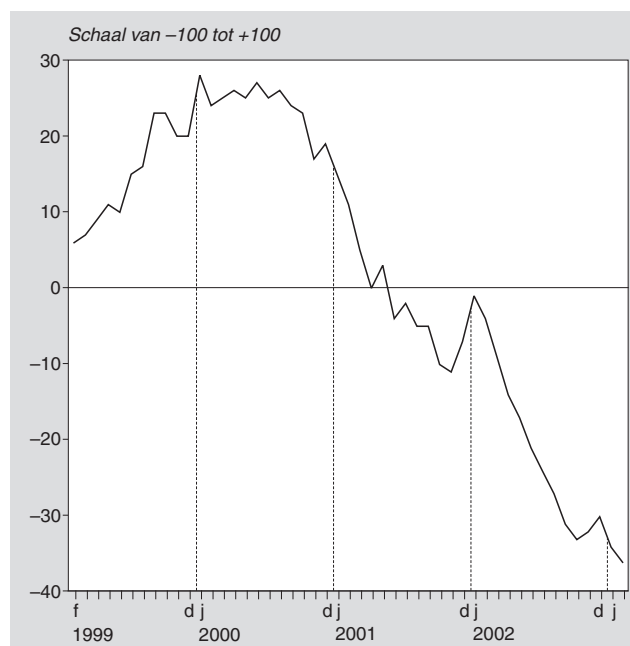
⁷⁾ Jaar- en kwartaalcijfers zijn berekend als een gewogen gemiddelde van het maandelijks vastgestelde consumentenvertrouwen. De index is weergegeven op een schaal van -100 tot +100.

⁸⁾ De WW-cijfers wijken af van eerder gepubliceerde cijfers.

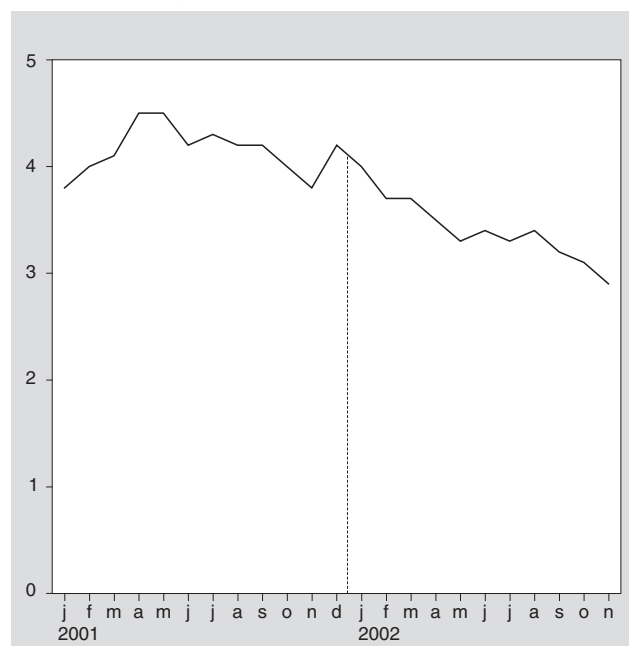
⁹⁾ In het verleden werd het aantal WW-uitkeringen gepubliceerd op transactiebasis. Hierbij werden uitkeringen gecorrigeerd met maximaal 6 maanden nagekomen informatie.

⁹⁾ Inclusief verzuim als gevolg van zwangerschaps- en bevallingsverlof.

3. Index consumentenvertrouwen

4. Procentuele verandering CPI-Alle huishoudens t.o.v. overeenkomstige maand een jaar eerder

2.1 Werkgelegenheid

Tabel 2.1.1
Werkzame beroepsbevolking ¹⁾

	Dec.– Feb.	Jan.– Mrt.	Feb.– Apr.	Mrt.– Mei	Apr.– Jun.	Mei.– Jul.	Jun.– Aug.	Jul.– Sep.	Aug.– Okt.	Sep.– Nov.	Okt.– Dec.	Nov.– Jan.
<i>x 1 000</i>												
2000*	6 812	6 791	6 834	6 846	6 900	6 964	7 038	7 010	6 982	6 959	6 973	6 938
2001*	6 934	6 958	6 984	7 017	7 045	7 104	7 165	7 154	7 121	7 090	7 101	7 082
2002*	7 053	7 062	7 067	7 094	7 132	7 174	7 212	7 212	7 194	7 164	7 159	7 136
<i>Verandering t.o.v. een jaar eerder</i>												
2001*	122	167	150	171	145	140	127	144	139	131	128	144
2002*	119	104	83	77	87	70	47	58	73	74	58	54
<i>Na verwijdering van seizoensinvloeden</i>												
2000*	6 868	6 846	6 889	6 885	6 913	6 922	6 952	6 942	6 941	6 954	6 969	6 966
2001*	6 990	7 013	7 039	7 056	7 058	7 062	7 079	7 086	7 080	7 084	7 097	7 110
2002*	7 108	7 117	7 122	7 134	7 145	7 131	7 126	7 144	7 153	7 159	7 155	7 164

¹⁾ Werkzame beroepsbevolking van 15–64 jaar.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking en Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.1.2
Werkzame beroepsbevolking ¹⁾

	2001*				2002*			
	Aug.–Okt.	Sep.–Nov.	Okt.–Dec.	Nov.–Jan.	Aug.–Okt.	Sep.–Nov.	Okt.–Dec.	Nov.–Jan.
<i>x 1 000</i>								
Totaal	7 121	7 090	7 101	7 082	7 194	7 164	7 159	7 136
15–24 jaar	875	827	824	815	857	820	815	805
25–44 jaar	3 972	3 984	3 993	3 976	3 954	3 957	3 963	3 946
45–64 jaar	2 275	2 278	2 284	2 291	2 382	2 387	2 381	2 385
Man	4 233	4 212	4 218	4 209	4 235	4 212	4 205	4 182
15–24 jaar	455	431	431	429	444	428	428	423
25–44 jaar	2 316	2 316	2 316	2 309	2 281	2 276	2 276	2 260
45–64 jaar	1 461	1 465	1 471	1 472	1 510	1 508	1 501	1 500
Vrouw	2 888	2 877	2 882	2 872	2 958	2 953	2 954	2 954
15–24 jaar	419	396	393	386	413	392	388	382
25–44 jaar	1 655	1 668	1 677	1 667	1 673	1 682	1 686	1 686
45–64 jaar	814	813	812	820	872	880	880	885

¹⁾ Werkzame beroepsbevolking van 15–64 jaar naar geslacht en leeftijd, niet voor seizoen gecorrigeerde cijfers.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking en Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.1.3
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak

	2001*				2002*			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>x 1 000</i>								
Totaal	7 369	7 443	7 492	7 498	7 477	7 521	7 555	7 541
Landbouw en visserij	110	123	128	124	114	125	127	124
Delfstoffenwinning	9	8	8	8	9	9	8	8
Industrie	1 053	1 056	1 056	1 054	1 045	1 039	1 031	1 026
Energie en water	37	36	36	36	36	37	36	35
Bouwnijverheid	425	436	447	447	430	438	445	441
Handel, horeca en reparatie	1 549	1 559	1 559	1 560	1 570	1 572	1 566	1 564
Vervoer en communicatie	459	463	470	469	465	463	466	461
Financiële en zakelijke diensten	1 513	1 524	1 534	1 525	1 511	1 516	1 521	1 504
Overheid	924	930	930	939	952	960	965	976
Zorg en overige diensten	1 290	1 306	1 325	1 336	1 346	1 363	1 389	1 402
Mannen	4 141	4 180	4 195	4 184	4 168	4 200	4 204	4 177
Landbouw en visserij	77	86	88	85	79	86	87	85
Delfstoffenwinning	7	7	7	7	7	7	7	7
Industrie	798	797	799	800	791	787	783	780
Energie en water	30	30	29	29	29	29	28	28
Bouwnijverheid	387	399	407	406	392	402	407	400
Handel, horeca en reparatie	818	825	824	818	829	834	831	825
Vervoer en communicatie	327	329	333	334	330	329	330	329
Financiële en zakelijke diensten	840	846	848	843	836	845	847	835
Overheid	518	520	521	523	526	530	532	535
Zorg en overige diensten	340	341	338	338	348	352	351	352
Vrouwen	3 228	3 262	3 297	3 314	3 308	3 321	3 351	3 365
Landbouw en visserij	33	37	40	39	34	39	39	39
Delfstoffenwinning	1	1	1	1	1	2	1	1
Industrie	255	259	256	255	253	252	248	247
Energie en water	7	7	7	7	7	7	8	7
Bouwnijverheid	38	38	39	40	38	37	38	40
Handel, horeca en reparatie	732	734	735	741	741	739	735	738
Vervoer en communicatie	133	134	136	135	134	134	135	132
Financiële en zakelijke diensten	673	678	686	682	674	670	674	669
Overheid	406	409	409	416	426	430	434	442
Zorg en overige diensten	950	965	987	997	998	1 012	1 038	1 050
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	2,6	2,3	2,2	2,0	1,5	1,1	0,8	0,6
Landbouw en visserij	2,6	3,0	2,6	2,4	2,9	1,2	-0,6	-0,4
Delfstoffenwinning	-3,7	-5,6	-3,6	-1,5	0,1	2,1	0,3	-0,9
Industrie	0,5	0,2	0,2	-0,1	-0,8	-1,6	-2,3	-2,6
Energie en water	-3,5	-2,6	-2,3	-2,1	-0,9	0,1	-1,1	-2,1
Bouwnijverheid	2,6	2,3	2,1	1,8	1,2	0,4	-0,3	-1,4
Handel, horeca en reparatie	3,2	2,6	2,2	1,7	1,4	0,9	0,5	0,3
Vervoer en communicatie	3,7	3,0	2,6	2,2	1,1	0,0	-0,8	-1,6
Financiële en zakelijke diensten	2,6	1,8	1,5	1,2	-0,1	-0,6	-0,8	-1,4
Overheid	2,1	2,8	3,0	3,2	3,0	3,2	3,8	4,0
Zorg en overige diensten	3,7	3,9	4,2	4,4	4,3	4,4	4,8	5,0
Mannen	1,7	1,4	1,3	1,1	0,7	0,5	0,2	-0,2
Landbouw en visserij	3,2	4,2	2,7	3,2	2,4	0,0	-0,6	-0,1
Delfstoffenwinning	-3,6	-6,3	-4,9	-2,8	-0,6	1,8	0,0	-1,3
Industrie	0,0	-0,6	-0,5	-0,6	-0,8	-1,3	-2,0	-2,5
Energie en water	-3,5	-2,5	-2,3	-2,2	-1,6	-1,3	-3,2	-3,6
Bouwnijverheid	2,0	1,3	1,3	1,3	1,3	0,8	-0,2	-1,5
Handel, horeca en reparatie	2,8	2,2	2,1	1,8	1,4	1,1	0,9	0,9
Vervoer en communicatie	3,0	2,5	2,4	2,1	1,1	0,1	-0,8	-1,3
Financiële en zakelijke diensten	2,6	1,9	1,5	0,9	-0,4	-0,2	-0,2	-1,0
Overheid	0,4	1,0	1,0	1,8	1,6	1,8	2,1	2,3
Zorg en overige diensten	1,4	3,0	2,0	2,2	2,3	3,1	4,0	4,1
Vrouwen	3,7	3,5	3,5	3,2	2,5	1,8	1,6	1,5
Landbouw en visserij	1,2	0,3	2,4	0,6	4,2	4,0	-0,7	-1,2
Delfstoffenwinning	-4,5	-2,3	3,4	6,2	4,0	3,4	1,8	1,4
Industrie	2,2	2,8	2,5	1,6	-0,8	-2,7	-3,2	-3,1
Energie en water	-3,4	-3,0	-2,5	-1,7	1,8	6,3	7,9	4,1
Bouwnijverheid	9,3	15,2	11,1	7,8	0,9	-2,9	-1,6	0,3
Handel, horeca en reparatie	3,5	3,0	2,2	1,7	1,3	0,6	0,0	-0,4
Vervoer en communicatie	5,6	4,4	3,2	2,3	1,1	-0,3	-0,8	-2,3
Financiële en zakelijke diensten	2,7	1,7	1,5	1,6	0,2	-1,1	-1,6	-1,9
Overheid	4,2	5,3	5,8	5,0	4,9	5,0	6,0	6,1
Zorg en overige diensten	4,6	4,2	5,0	5,2	5,0	4,8	5,1	5,3

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.1.4
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak

	2001*				2002*			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>1 000 arbeidsjaren</i>								
Totaal	5 733	5 798	5 814	5 800	5 813	5 844	5 829	5 794
Landbouw en visserij	81	91	93	90	84	92	93	90
Delfstoffenwinning	8	8	8	8	8	8	8	8
Industrie	935	935	934	932	927	919	910	905
Energie en water	34	34	33	33	33	34	33	33
Bouwnijverheid	401	413	422	422	406	415	420	415
Handel, horeca en reparatie	1 093	1 108	1 100	1 090	1 109	1 116	1 103	1 091
Vervoer en communicatie	385	386	393	394	389	386	390	387
Financiële en zakelijke diensten	1 194	1 207	1 206	1 197	1 195	1 199	1 191	1 173
Overheid	746	751	751	758	768	774	776	783
Zorg en overige diensten	856	865	873	877	893	900	905	910
Mannen	3 669	3 707	3 713	3 698	3 695	3 720	3 710	3 678
Landbouw en visserij	63	70	71	69	64	70	71	69
Delfstoffenwinning	7	7	7	7	7	7	7	7
Industrie	751	748	749	748	745	738	733	729
Energie en water	29	29	28	28	28	28	28	27
Bouwnijverheid	377	388	397	395	382	391	395	389
Handel, horeca en reparatie	663	672	667	659	672	677	671	662
Vervoer en communicatie	294	295	300	301	297	296	297	297
Financiële en zakelijke diensten	738	747	745	740	738	746	742	729
Overheid	471	473	473	475	478	482	483	486
Zorg en overige diensten	277	277	275	276	284	285	283	285
Vrouwen	2 064	2 091	2 101	2 102	2 119	2 124	2 119	2 115
Landbouw en visserij	18	21	22	21	19	22	22	21
Delfstoffenwinning	1	1	1	1	1	1	1	1
Industrie	184	187	185	184	183	181	177	176
Energie en water	5	5	5	5	5	5	6	5
Bouwnijverheid	25	25	26	26	25	24	25	26
Handel, horeca en reparatie	431	436	433	431	437	439	432	429
Vervoer en communicatie	91	91	94	93	92	91	93	91
Financiële en zakelijke diensten	456	459	461	458	457	453	449	443
Overheid	275	278	278	283	290	292	292	297
Zorg en overige diensten	578	588	597	601	609	615	622	626
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	2,1	2,3	2,2	2,0	1,4	0,8	0,2	-0,1
Landbouw en visserij	0,8	3,7	2,9	3,0	3,1	1,1	-0,6	-0,3
Delfstoffenwinning	-3,4	-5,8	-3,8	-1,7	0,1	2,0	-0,2	-1,3
Industrie	0,6	0,1	0,1	-0,1	-0,8	-1,7	-2,5	-2,9
Energie en water	-3,5	-2,6	-2,3	-2,1	-1,1	0,1	-0,9	-1,9
Bouwnijverheid	2,3	2,0	1,8	1,7	1,2	0,4	-0,6	-1,7
Handel, horeca en reparatie	2,2	2,6	2,3	2,0	1,4	0,8	0,3	0,1
Vervoer en communicatie	3,8	2,8	2,5	2,2	1,2	0,0	-1,0	-1,6
Financiële en zakelijke diensten	2,0	2,1	1,9	1,5	0,1	-0,6	-1,3	-2,1
Overheid	2,1	2,9	3,0	3,2	2,9	3,0	3,3	3,4
Zorg en overige diensten	3,2	4,0	4,0	4,4	4,4	4,0	3,7	3,8
Mannen	1,3	1,4	1,3	1,2	0,7	0,3	-0,1	-0,5
Landbouw en visserij	2,3	4,6	2,9	3,6	2,6	0,0	-0,5	-0,1
Delfstoffenwinning	-3,4	-6,3	-4,9	-2,8	-0,5	2,1	0,1	-1,3
Industrie	0,0	-0,6	-0,5	-0,6	-0,8	-1,4	-2,1	-2,6
Energie en water	-3,6	-2,5	-2,3	-2,2	-1,6	-1,4	-3,3	-3,7
Bouwnijverheid	1,8	1,2	1,3	1,3	1,3	0,7	-0,4	-1,7
Handel, horeca en reparatie	1,8	2,1	2,1	1,8	1,3	0,8	0,5	0,5
Vervoer en communicatie	3,2	2,4	2,3	2,1	1,2	0,0	-1,0	-1,4
Financiële en zakelijke diensten	1,8	2,2	1,9	1,3	0,0	-0,2	-0,4	-1,4
Overheid	0,5	1,1	1,0	1,7	1,6	1,8	2,1	2,2
Zorg en overige diensten	1,7	2,9	1,9	2,1	2,3	2,7	2,9	3,0
Vrouwen	3,5	3,8	3,8	3,5	2,6	1,6	0,8	0,6
Landbouw en visserij	-3,9	0,6	3,1	1,2	4,8	4,7	-0,8	-1,0
Delfstoffenwinning	-3,4	-2,7	3,2	5,9	4,2	1,3	-2,0	-1,8
Industrie	2,8	3,0	2,7	1,8	-0,7	-3,1	-4,1	-4,2
Energie en water	-3,2	-3,0	-2,6	-1,8	1,8	8,7	12,7	8,6
Bouwnijverheid	9,5	16,4	11,7	8,3	0,9	-3,9	-3,2	-1,2
Handel, horeca en reparatie	2,8	3,3	2,7	2,3	1,5	0,8	-0,1	-0,5
Vervoer en communicatie	5,8	3,9	3,1	2,3	1,3	-0,2	-0,9	-2,3
Financiële en zakelijke diensten	2,4	1,9	1,9	1,7	0,2	-1,4	-2,6	-3,2
Overheid	5,1	6,2	6,5	5,7	5,3	5,0	5,2	5,2
Zorg en overige diensten	4,0	4,5	5,1	5,5	5,3	4,6	4,1	4,2

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

2.2 Vacatures

Tabel 2.2.1
Vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte

	SBI-code	2000		2001		2002				Jaar- mutatie 2001- 2002	
		30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni		30 sept.
<i>x 1 000</i>											
Totaal		183,4	204,2	215,6	218,1	170,7	163,9	177,8	162,0	115,1	-55,6
w.v.											
Particuliere bedrijven ¹⁾		169,4	188,8	200,6	201,7	156,1	147,8	162,8	146,0	103,3	-52,7
Overheid		14,0	15,4	15,0	16,4	14,7	16,0	15,1	15,9	11,8	-2,9
Bedrijfssector											
Landbouw en visserij	01-05	2,8	3,8	4,4	3,4	2,7	2,6	4,6	4,0	1,2	-1,5
Industrie en bouwnijverheid	10-45	42,7	43,8	45,2	45,5	35,0	33,8	35,1	31,6	18,7	-16,3
Commerciële dienstverlening	50-74	98,6	112,0	118,7	118,6	88,1	82,0	90,0	82,3	59,2	-29,0
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	39,3	44,6	47,4	50,6	44,9	45,5	48,1	44,1	36,0	-8,9
Bedrijfstak											
Delfstoffenwinning	10-14	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1	0,3	0,2	0,3	0,1
Industrie	15-37	25,3	26,4	24,5	24,8	20,0	18,5	18,4	16,8	11,2	-8,7
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0,4	0,5	0,7	0,5	0,4	0,6	0,5	0,4	0,4	-0,1
Bouwnijverheid	45	16,8	16,7	19,8	20,1	14,5	14,6	15,8	14,2	6,9	-7,6
Handel	50-52	31,3	35,3	35,3	35,9	26,6	25,9	29,9	27,7	20,7	-5,9
Horeca	55	7,1	7,5	9,3	9,5	8,4	7,4	9,0	9,9	6,7	-1,7
Vervoer en communicatie	60-64	12,7	12,2	11,4	10,7	8,1	7,0	8,2	7,8	5,6	-2,5
w.o. post en telecommunicatie	64	3,1	2,7	2,8	2,1	1,3	1,3	1,2	0,9	0,6	-0,7
Financiële instellingen	65-67	5,8	8,0	8,2	7,5	5,9	7,5	6,0	4,8	3,0	-2,9
Zakelijke dienstverlening	70-74	41,8	49,1	54,4	54,9	39,2	34,2	36,9	32,0	23,2	-16,0
w.o. computerservice, informatietechnologie	72	6,8	8,3	10,7	8,4	6,1	5	4,1	3,3	1,8	-4,3
Openbaar bestuur	75	8,7	9,4	9,8	9,6	9,0	10,0	9,9	9,0	7,3	-1,7
Onderwijs	80	5,5	6,1	5,7	7,0	6,3	6,1	4,3	5,8	3,7	-2,6
Gezondheids- en welzijnszorg	85	18,6	20,6	22,8	23,8	22,2	21,5	24,0	20,9	19,4	-2,8
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	6,5	8,5	9,1	10,3	7,5	7,9	10,0	8,4	5,7	-1,8
Bedrijfsgrootte											
Bedrijven met 1- 9 werknemers		39,7	49,5	54,4	61,1	45,7	44,1	54,0	47,6	28,0	-17,7
Bedrijven met 10-99 werknemers		59,9	63,1	65,0	69,6	52,4	50,4	55,5	51,3	33,8	-18,7
Bedrijven met 100 werknemers en meer		83,8	91,6	96,2	87,4	72,7	69,4	68,3	63,0	53,4	-19,3

¹⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS, Vacature-enquête.

Tabel 2.2.2
Ontstane vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte ¹⁾

	SBI-code	2000		2001				2002			Jaar- mutatie 2001- 2002
		30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	
<i>x 1 000</i>											
Totaal		230	254	270	273	209	194	213	200	160	-49
w.v.											
Particuliere bedrijven ²⁾		208	237	252	252	189	176	196	182	141	-48
Overheid		22	17	18	20	20	17	17	18	19	-2
Bedrijfssector											
Landbouw en visserij	01-05	8	6	6	4	4	3	6	4	2	-2
Industrie en bouwnijverheid	10-45	38	42	49	42	33	30	35	31	20	-13
Commerciële dienstverlening	50-74	126	149	152	160	114	107	115	111	86	-29
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	59	57	62	67	58	54	57	54	52	-5
Bedrijfstak											
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Industrie	15-37	23	27	27	27	20	18	19	17	13	-7
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
Bouwnijverheid	45	14	14	22	15	12	11	15	13	7	-6
Handel	50-52	51	61	55	52	45	44	43	40	35	-9
Horeca	55	13	11	17	23	16	11	15	19	11	-5
Vervoer en communicatie	60-64	16	15	14	15	10	9	12	12	9	-1
w.o. post en telecommunicatie	64	4	4	3	3	2	2	2	1	1	-1
Financiële instellingen	65-67	6	10	9	7	7	8	5	5	4	-3
Zakelijke dienstverlening	70-74	39	52	56	63	37	34	40	35	27	-11
w.o. computerservice, informatietechnologie	72	5	7	9	6	5	4	3	3	2	-3
Openbaar bestuur	75	7	7	9	9	7	9	8	7	6	-2
Onderwijs	80	15	10	9	11	14	8	8	10	12	-1
Gezondheids- en welzijnszorg	85	26	28	32	32	27	27	30	27	26	-1
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	11	12	12	14	9	10	11	11	8	-1
Bedrijfsgrootte											
Bedrijven met 1- 9 werknemers		59	69	76	82	55	54	64	60	38	-17
Bedrijven met 10-99 werknemers		74	80	86	93	69	62	69	67	47	-22
Bedrijven met 100 werknemers en meer		96	104	108	97	85	77	79	73	74	-10

¹⁾ In het kwartaal eindigend op aangegeven datum.

²⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS, Vacature-enquête.

Tabel 2.2.3
Vervulde vacatures naar economische activiteit en bedrijfsgrootte¹⁾²⁾

	SBI-code	2000		2001				2002			Jaar- mutatie 2001- 2002
		30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	
<i>x 1 000</i>											
Totaal		265	233	258	270	256	200	199	216	207	-50
w.v.											
Particuliere bedrijven ³⁾		241	217	241	251	234	185	181	199	184	-51
Overheid		24	16	18	19	22	16	18	17	23	1
Bedrijfssector											
Landbouw en visserij	01-05	9	5	6	5	5	3	4	5	5	0
Industrie en bouwnijverheid	10-45	49	41	48	42	43	31	33	34	33	-11
Commerciële dienstverlening	50-74	143	136	145	160	145	113	107	119	109	-36
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	63	52	60	64	63	53	55	58	61	-3
Bedrijfstak											
Delfstoffenwinning	10-14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Industrie	15-37	30	26	28	26	25	19	19	19	18	-7
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Bouwnijverheid	45	18	15	19	15	18	11	14	15	14	-4
Handel	50-52	58	57	55	51	54	44	39	42	42	-12
Horeca	55	16	11	15	23	17	12	13	18	14	-3
Vervoer en communicatie	60-64	15	16	15	15	13	10	10	12	11	-1
w.o. post en telecommunicatie	64	3	4	3	3	3	2	2	1	1	-1
Financiële instellingen	65-67	8	8	9	8	8	7	7	6	5	-3
Zakelijke dienstverlening	70-74	47	45	51	62	53	39	37	40	35	-18
w.o. computerservice, informatietechnologie	72	6	5	7	9	7	6	4	4	4	-4
Openbaar bestuur	75	8	7	8	9	8	8	8	8	7	-1
Onderwijs	80	17	9	9	10	14	8	10	9	15	0
Gezondheids- en welzijnszorg	85	26	26	30	31	29	28	28	30	28	-1
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	12	10	12	13	12	9	9	12	11	-1
Bedrijfsgrootte											
Bedrijven met 1- 9 werknemers		71	59	71	76	71	56	54	66	58	-13
Bedrijven met 10-99 werknemers		87	77	84	88	87	64	64	71	65	-22
Bedrijven met 100 werknemers en meer		107	97	103	106	99	81	80	78	84	-15

¹⁾ Het aantal vervulde vacatures is inclusief het aantal vervallen vacatures.

²⁾ In het kwartaal eindigend op aangegeven datum.

³⁾ Inclusief gesubsidieerde sector.

Bron: CBS, Vacature-enquête.

2.3 Werkloosheid

Tabel 2.3.1
Werkloze beroepsbevolking ¹⁾

	Dec.– Feb.	Jan.– Mrt.	Feb.– Apr.	Mrt.– Mei.	Apr.– Jun.	Mei.– Jul.	Jun.– Aug.	Jul.– Sep.	Aug.– Okt.	Sep.– Nov.	Okt.– Dec.	Nov.– Jan.
<i>x 1 000</i>												
2000*	260	269	275	274	269	281	278	276	268	269	262	259
2001*	273	277	262	236	232	245	249	255	235	242	240	248
2002*	270	282	290	272	287	309	325	322	313	315	318	321
<i>Verandering t.o.v. een jaar eerder</i>												
2001*	13	8	-13	-38	-37	-36	-29	-21	-33	-27	-22	-11
2002*	-3	5	28	36	55	64	76	67	78	73	78	73
<i>Na verwijdering van seizoensinvloeden</i>												
2000*	255	259	267	283	277	274	265	269	275	276	272	268
2001*	268	267	254	245	239	239	236	248	242	250	250	257
2002*	265	271	282	280	295	303	312	315	320	322	328	330

¹⁾ Werkloze beroepsbevolking van 15–64 jaar.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking en Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.3.2
Werkloze beroepsbevolking ¹⁾

	2001*				2002*			
	Aug.–Okt.	Sep.–Nov.	Okt.–Dec.	Nov.–Jan.	Aug.–Okt.	Sep.–Nov.	Okt.–Dec.	Nov.–Jan.
<i>x 1 000</i>								
Totaal	235	242	240	248	313	315	318	321
15–24 jaar	60	59	58	61	82	78	73	69
25–44 jaar	118	121	120	122	154	156	162	168
45–64 jaar	57	63	62	64	77	80	83	84
Man	96	101	98	102	155	157	160	166
15–24 jaar	30	30	28	31	48	47	44	43
25–44 jaar	41	44	45	46	70	73	79	84
45–64 jaar	25	27	25	25	37	37	37	39
Vrouw	139	142	142	145	157	158	158	156
15–24 jaar	30	29	30	30	33	32	29	27
25–44 jaar	77	77	75	76	84	83	83	84
45–64 jaar	32	36	37	39	40	43	46	45
Werkloosheidspercentage ²⁾								
Totaal	3,2	3,3	3,3	3,4	4,2	4,2	4,3	4,3
15–24 jaar	6,4	6,7	6,6	7,0	8,7	8,7	8,2	7,9
25–44 jaar	2,9	2,9	2,9	3,0	3,8	3,8	3,9	4,1
45–64 jaar	2,5	2,7	2,7	2,7	3,1	3,2	3,4	3,4
Man	2,2	2,3	2,3	2,4	3,5	3,6	3,7	3,8
15–24 jaar	6,2	6,6	6,2	6,7	9,8	9,8	9,3	9,1
25–44 jaar	1,7	1,9	1,9	2,0	3,0	3,1	3,3	3,6
45–64 jaar	1,7	1,8	1,7	1,7	2,4	2,4	2,4	2,5
Vrouw	4,6	4,7	4,7	4,8	5,1	5,1	5,1	5,0
15–24 jaar	6,6	6,8	7,0	7,3	7,4	7,5	7,0	6,6
25–44 jaar	4,4	4,4	4,3	4,4	4,8	4,7	4,7	4,7
45–64 jaar	3,8	4,2	4,3	4,6	4,4	4,6	5,0	4,9

¹⁾ Werkloze beroepsbevolking van 15–64 jaar naar geslacht en leeftijd, niet voor seizoen gecorrigeerde cijfers.

²⁾ Werklozen in % van de beroepsbevolking.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking en Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.3.3
Geregisteerde werklozen naar geslacht, leeftijd en duur van inschrijving, driemaandsgemiddelden ¹⁾

	2001				2002			
	september	oktober	november	december	september	oktober	november	december
	<i>x 1 000</i>							
Leeftijd en geslacht								
Totaal	140	141	135	146	177	183	182	196
16-24 jaar	20	22	22	22	23	24	24	26
25-34 jaar	33	34	33	38	45	48	46	51
35-64 jaar	87	85	80	86	109	110	112	119
Man	70	70	67	75	95	99	100	113
16-24 jaar	12	11	11	11	14	14	15	16
25-64 jaar	59	59	56	64	81	85	85	97
Vrouw	69	71	69	71	82	84	82	83
16-24 jaar	8	11	11	11	9	10	9	10
25-64 jaar	62	60	57	60	73	74	73	73
Duur inschrijving en geslacht ²⁾								
Korter dan 1 jaar	93	95	89	94	120	125	126	136
man	47	48	45	49	65	68	71	80
vrouw	46	47	43	45	55	57	55	57
1 jaar of langer	47	46	47	52	57	58	56	60
man	24	23	21	26	31	31	29	34
vrouw	23	24	25	26	27	27	27	26

¹⁾ Driemaandsgemiddelden opgenomen onder de middelste maand. Niet voor seizoen gecorrigeerde cijfers.

²⁾ Duur inschrijving volgens registratie bij arbeidsbureaus; het betreft een onafgebroken periode van inschrijving.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.4
Geregisteerde werklozen ¹⁾ van 16-64 jaar naar landsdeel en de 4 grote gemeenten ²⁾

	2001			2002			2001	2002
	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	4e kwartaal
	<i>x 1 000</i>						<i>% van de beroepsbevolking</i>	
Nederland	132	141	135	161	164	172	2,5	182
Noord-Nederland	19	20	22	26	23	23	3,5	25
Oost-Nederland	30	26	30	28	29	31	2,5	37
West-Nederland	55	69	53	73	77	81	2,3	77
Zuid-Nederland	28	26	31	34	35	37	2,7	43
Vier grote gemeenten	21	34	24	35	35	39	3,6	34

¹⁾ Niet voor seizoeninvloeden gecorrigeerd.

²⁾ Noord-Nederland: Groningen, Friesland, Drenthe;
 Oost-Nederland: Overijssel, Flevoland, Gelderland;
 West-Nederland: Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland;
 Zuid-Nederland: Noord-Brabant, Limburg;
 4 grote gemeenten: Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Utrecht.

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.5
Ingeschreven personen van 16-64 jaar naar arbeidspositie volgens de Enquête Beroepsbevolking

	2001				2002			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>x 1 000</i>								
Totaal ¹⁾	629	579	553	571	592	572	572	606
Geregistreerde werklozen	176	132	141	135	162	163	172	182
Werkzame beroepsbevolking	236	203	179	180	175	160	164	176
Niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt	218	244	233	255	255	248	237	248
<i>% van ingeschreven personen</i>								
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
Geregistreerde werklozen	28	23	25	24	27	29	30	30
Werkzame beroepsbevolking	37	35	32	32	30	28	29	29
Niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt	35	42	42	45	43	43	41	41

¹⁾ De hier vermelde aantallen volgens de registratie zijn bepaald uit het maandelijks door het Centrum voor Werk en Inkomen aan het CBS ter beschikking gestelde database-stand (het zgn. Gis-bestand).

Bron: CBS, Enquête beroepsbevolking.

Tabel 2.3.6
Werkzoekenden zonder baan ¹⁾; maandcijfers seizoensgecorrigeerd

	2000	2001*		2002*						2003	
		nov.	dec.	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
<i>in % van de beroepsbevolking</i>											
België	7,0	6,7	6,9	7,3	7,4	7,3	7,3	7,4	7,5	7,6	7,7
Denemarken	4,7	4,3	4,3	4,5	4,5	4,5	4,7	4,7	4,7	4,7	.
Duitsland	8,1	7,9	7,9	8,2	8,3	8,3	8,3	8,4	8,4	8,5	8,6
Finland	9,8	9,2	9,3	9,3	9,2	9,2	9,1	9,0	9,0	9,0	.
Frankrijk	9,5	8,6	8,7	8,7	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,9	.
Griekenland	.	10,7	10,7	9,9	9,9	9,9
Ierland	4,2	4,1	4,1	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,5
Italië	10,5	9,2	9,1	9,0	9,0	9,0	9,0	8,9	.	.	.
Luxemburg	2,2	2,1	2,1	2,3	2,4	2,5	2,5	2,6	2,6	2,7	.
Nederland	2,8	2,3	2,4	2,7	2,8	2,8	2,8	2,9	2,9	.	.
Oostenrijk	3,7	3,8	3,9	4,1	4,1	4,2	4,2	4,1	4,1	4,1	4,1
Portugal	4,2	4,1	4,2	4,8	5,0	5,2	5,3	5,5	5,6	5,8	.
Spanje	14,1	10,6	10,7	11,3	11,4	11,5	11,6	11,7	11,8	12,0	12,1
Verenigd Koninkrijk	5,5	5,1	5,1	5,1	5,2	5,2	5,1	5,1	5,1	.	.
Zweden	5,9	4,8	5,0	4,8	4,9	4,7	5,0	5,0	5,1	5,1	5,3
EU-15	8,3	7,4	7,4	7,3	7,4	7,3	7,3	7,4	7,5	7,6	7,7
Verenigde Staten	5,5	5,6	5,7	5,9	5,8	5,8	5,7	5,8	5,9	5,9	5,7
Japan	4,7	5,4	5,5	5,4	5,4	5,4	5,5	5,5	5,3	5,5	.

¹⁾ Het betreft personen zonder werk die betaald werk zoeken en onmiddellijk voor een werkkring beschikbaar zijn (werkloosheid volgens de ILO-definitie). De maand- en jaarcijfers zijn door Eurostat berekend op grond van het Labour Force Survey van de EU en gegevens over de geregistreerde werkloosheid.

Bron: Eurostat.

2.4 Cao-lonen

Tabel 2.4.1
Cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2002*												2003*
		jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
<i>1990=100</i>														
Totaal	01–93	141,7	141,9	142,3	142,8	142,8	143,1	144,5	144,6	144,7	145,0	145,0	145,1	146,0
Leeftijdscategorie														
Jeugd		144,9	144,9	145,2	145,4	145,4	145,4	147,0	147,0	147,1	148,0	147,8	147,8	149,2
Volwassenen		141,5	141,7	142,1	142,6	142,7	142,9	144,4	144,4	144,5	144,8	144,8	144,9	145,8
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		142,2	142,2	142,7	143,2	143,3	143,6	144,8	145,0	145,1	145,5	145,4	145,3	146,3
Overheid		139,8	140,8	141,1	141,4	141,4	141,4	142,7	142,7	142,7	142,9	143,3	143,8	144,1
Gesubsidieerde sector		141,8	141,9	142,1	142,6	142,7	142,9	145,9	145,6	145,6	145,8	145,8	145,8	147,1
Bedrijfssector ¹⁾														
Landbouw en visserij	01–05	145,3	145,3	145,3	145,3	145,3	145,3	148,2	148,2	148,5	148,5	148,5	148,5	149,7
Industrie en bouw nijverheid	10–45	142,9	143,1	143,8	144,8	144,8	144,9	146,5	146,4	146,5	146,6	146,4	146,2	147,5
Commerciële dienstverlening	50–74	141,2	141,2	141,5	141,8	141,9	142,3	143,4	143,6	143,7	144,3	144,3	144,3	145,1
Niet-commerciële dienstverlening	75–93	141,0	141,5	141,8	142,2	142,2	142,3	144,2	144,1	144,1	144,3	144,6	144,9	145,6
Bedrijfstak ¹⁾														
Industrie	15–37	141,4	141,7	142,2	143,4	143,5	143,6	144,8	144,7	144,8	145,0	144,8	144,5	145,9
Energie- en waterleidingbedrijven	40–41	137,2	138,8	138,8	141,8	141,8	141,8	141,8	141,8	141,8	142,0	142,0	142,0	142,2
Bouwnijverheid	45	147,3	147,3	148,5	148,5	148,5	148,8	151,5	151,5	151,5	151,5	151,0	151,0	152,6
Handel	50–52	142,0	142,0	142,5	142,6	142,8	142,9	144,4	144,4	144,9	145,6	145,4	145,4	146,5
Horeca	55	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	147,4
Vervoer en communicatie	60–64	137,3	137,4	137,6	138,9	139,1	140,3	140,5	140,5	140,4	140,7	140,7	140,7	140,7
Financiële instellingen	65–67	141,4	141,4	141,9	142,0	142,6	142,6	145,1	145,9	145,9	145,9	145,9	146,3	146,1
Zakelijke dienstverlening	70–74	141,9	141,9	141,9	141,9	141,9	142,2	143,0	143,4	143,4	144,2	144,3	144,4	145,3
Openbaar bestuur	75	138,9	140,5	140,5	141,0	141,1	141,1	141,4	141,4	141,4	141,8	142,7	143,5	143,8
Onderwijs	80	141,1	141,1	141,1	141,1	141,1	141,1	144,0	144,0	144,0	144,0	144,0	144,0	144,0
Gezondheids- en welzijnzorg	85	142,6	142,7	143,4	143,5	143,6	143,8	147,0	146,7	146,7	146,7	146,7	146,9	148,5
Cultuur en overige dienstverlening	90–93	141,7	141,7	141,9	143,3	143,3	143,3	144,2	144,2	144,2	144,5	144,5	144,5	145,0
Bedrijfsklasse ¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15–16	141,2	141,2	141,4	142,8	142,9	143,3	144,6	144,5	144,9	145,2	145,2	145,2	146,0
Grafische industrie	22	138,9	140,8	140,8	141,4	141,4	141,4	141,5	141,5	141,5	142,4	142,4	142,4	142,5
Chemische industrie	24	144,7	144,7	144,9	149,8	149,8	149,8	149,9	150,0	150,0	150,0	150,0	150,0	150,1
Metaal- en elektrotechnische industrie	27–35	141,1	141,3	142,4	142,4	142,4	142,4	143,4	143,4	143,4	143,4	143,0	142,3	144,9
Groothandel	51	140,3	140,3	140,3	140,5	140,6	140,9	142,5	142,5	142,5	143,8	143,8	143,8	145,2
Detailhandel	52	145,4	145,4	145,7	145,8	145,9	145,9	147,6	147,6	149,0	149,2	149,2	149,2	150,1
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65–74	141,8	141,8	141,9	142,0	142,1	142,3	143,6	144,0	144,0	144,6	144,7	144,9	145,5
Bankwezen	65	141,6	141,6	142,3	142,3	143,1	143,1	145,3	146,5	146,5	146,5	146,5	146,5	146,1
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	141,8	141,8	141,8	142,2	142,4	142,4	145,4	145,2	145,2	145,3	145,3	146,8	146,8

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 2.4.2
Cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2002*												2003*
		jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
<i>1990=100</i>														
Totaal	01-93	138,4	138,6	139,0	139,4	139,5	139,7	141,2	141,2	141,3	141,6	141,6	141,7	142,6
Leeftijdscategorie														
Jeugd		143,1	143,2	143,4	143,6	143,7	143,7	145,2	145,3	145,3	146,2	146,0	146,0	147,4
Volwassenen		138,1	138,3	138,7	139,2	139,3	139,5	140,9	141,0	141,0	141,3	141,3	141,4	142,3
Cao-sector														
Particuliere bedrijven		140,2	140,3	140,7	141,2	141,3	141,6	142,8	143,0	143,1	143,5	143,4	143,3	144,3
Overheid		134,1	135,0	135,3	135,6	135,6	135,6	136,8	136,8	136,8	137,0	137,4	137,9	138,2
Gesubsidieerde sector		134,7	134,8	135,0	135,4	135,6	135,7	138,6	138,3	138,3	138,5	138,5	138,5	139,7
Bedrijfssector ¹⁾														
Landbouw en visserij	01-05	142,1	142,1	142,1	142,1	142,1	142,1	145,0	145,0	145,3	145,3	145,3	145,3	146,4
Industrie en bouwnijverheid	10-45	140,8	141,1	141,7	142,7	142,7	142,9	144,4	144,3	144,4	144,5	144,3	144,1	145,4
Commerciële dienstverlening	50-74	139,2	139,2	139,5	139,8	139,9	140,3	141,4	141,6	141,7	142,3	142,2	142,3	143,1
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	134,7	135,2	135,5	135,8	135,9	135,9	137,8	137,7	137,7	137,9	138,1	138,4	139,1
Bedrijfstak ¹⁾														
Industrie	15-37	139,8	140,1	140,6	141,8	141,8	141,9	143,1	143,1	143,2	143,3	143,1	142,9	144,2
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	134,7	136,3	136,3	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2	139,2	139,4	139,4	139,4	139,5
Bouwnijverheid	45	144,2	144,2	145,3	145,4	145,4	145,7	148,3	148,3	148,3	148,3	147,8	147,8	149,4
Handel	50-52	140,2	140,2	140,8	140,9	141,0	141,2	142,6	142,7	143,1	143,8	143,6	143,6	144,8
Horeca	55	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	144,2	147,2
Vervoer en communicatie	60-64	135,4	135,5	135,7	137,1	137,2	138,5	138,6	138,6	138,5	138,8	138,8	138,8	138,9
Financiële instellingen	65-67	135,4	135,4	135,8	135,9	136,5	136,5	138,9	139,6	139,6	139,7	139,7	140,0	139,8
Zakelijke dienstverlening	70-74	141,0	141,0	141,0	141,1	141,1	141,3	142,1	142,5	142,5	143,3	143,4	143,5	144,4
Openbaar bestuur	75	133,5	135,1	135,1	135,5	135,6	135,6	135,9	135,9	135,9	136,3	137,2	138,0	138,2
Onderwijs	80	134,7	134,7	134,7	134,7	134,7	134,7	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5	137,5
Gezondheids- en welzijnszorg	85	134,7	134,8	135,5	135,6	135,6	135,8	138,9	138,6	138,6	138,6	138,6	138,8	140,3
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	137,8	137,8	138,1	139,4	139,4	139,4	140,4	140,4	140,4	140,6	140,6	140,6	141,1
Bedrijfsklasse ¹⁾														
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	141,1	141,1	141,2	142,6	142,7	143,2	144,4	144,3	144,8	145,0	145,0	145,1	145,8
Grafische industrie	22	139,0	140,8	140,8	141,5	141,5	141,5	141,6	141,6	141,6	142,5	142,5	142,5	142,5
Chemische industrie	24	140,5	140,5	140,6	145,4	145,4	145,4	145,5	145,6	145,6	145,6	145,6	145,6	145,7
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	139,8	140,1	141,1	141,1	141,1	141,1	142,1	142,1	142,1	142,1	141,7	141,0	143,5
Groothandel	51	139,3	139,3	139,3	139,5	139,6	139,9	141,5	141,5	141,5	142,7	142,7	142,7	144,1
Detailhandel	52	142,3	142,3	142,6	142,7	142,8	142,8	144,5	144,5	145,8	146,0	146,0	146,0	146,9
Financiële instellingen en zakelijke dienstverlening	65-74	139,4	139,4	139,5	139,6	139,7	139,9	141,1	141,6	141,6	142,2	142,3	142,4	143,1
Bankwezen	65	133,3	133,3	134,0	134,0	134,7	134,7	136,8	137,9	137,9	137,9	137,9	137,9	137,5
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	139,7	139,7	139,7	140,2	140,3	140,3	143,3	143,1	143,1	143,2	143,2	144,6	144,7

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

Tabel 2.4.3
Contractuele loonkosten per uur inclusief bijzondere beloningen

	Sbi-code ¹⁾	2002*												2003*
		jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
<i>1990=100</i>														
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	139,6	139,8	140,9	140,9	140,9	140,9	141,9	141,9	141,9	141,9	141,5	140,8	143,9
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	66	141,9	141,9	141,9	142,4	142,5	142,5	145,5	145,3	145,3	145,4	145,4	146,9	145,8
Openbaar bestuur	75	140,2	141,9	141,9	142,4	142,5	142,5	142,8	142,8	142,8	143,2	144,1	145,0	145,5
Onderwijs	80	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	144,3	147,3	147,3	147,3	147,3	147,3	147,3	147,8
Gezondheids- en welzijnszorg	85	139,6	139,7	140,5	140,6	140,6	140,8	143,9	143,7	143,7	143,7	143,7	143,8	144,7

¹⁾ Indeling naar economische activiteit volgens de Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993).

2.5 Verdiende lonen en loonkosten

Tabel 2.5.1
Loonkosten per arbeidsjaar naar bedrijfstak

	2001*				2002*			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>1 000 euro</i>								
Totaal	8,8	10,9	8,9	9,4	9,3	11,4	9,3	9,9
Landbouw en visserij	6,8	7,7	6,9	7,1	7,0	8,1	7,2	7,5
Delfstoffenwinning	16,7	17,1	15,3	17,1	17,4	18,0	16,3	18,3
Industrie	9,1	11,3	9,1	9,9	9,5	11,9	9,6	10,3
Energie en water	11,5	14,2	12,0	12,1	12,0	14,7	12,5	12,6
Bouwnijverheid	8,6	10,9	9,0	8,9	9,1	11,5	9,5	9,3
Handel, horeca en reparatie	7,3	8,9	7,4	7,9	7,7	9,4	7,7	8,2
Vervoer en communicatie	9,5	11,6	9,5	10,4	9,9	12,2	9,9	10,9
Financiële en zakelijke diensten	9,5	11,4	9,5	10,3	10,1	12,1	10,0	10,8
Overheid	10,9	13,8	11,1	11,5	11,3	14,2	11,4	11,9
Zorg en overige diensten	7,6	9,5	7,8	8,0	7,9	10,0	8,1	8,3
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	5,0	4,9	4,8	5,3	4,6	5,0	4,6	4,4
Landbouw en visserij	8,7	1,9	6,0	5,8	3,4	5,8	5,1	5,7
Delfstoffenwinning	4,7	5,3	6,9	8,1	4,5	5,5	6,9	6,9
Industrie	4,6	4,6	4,9	4,9	4,3	5,2	5,2	4,4
Energie en water	5,4	5,4	5,0	4,8	4,5	3,7	3,8	3,8
Bouwnijverheid	6,0	6,4	5,8	6,4	5,8	5,2	5,1	4,8
Handel, horeca en reparatie	5,2	3,4	4,4	4,9	4,7	4,9	4,0	3,8
Vervoer en communicatie	5,0	5,1	5,1	5,2	4,6	5,2	4,6	4,8
Financiële en zakelijke diensten	5,0	6,5	5,4	6,4	6,0	6,5	5,6	5,3
Overheid	5,8	5,6	5,3	5,4	3,2	3,0	3,1	3,3
Zorg en overige diensten	4,0	3,6	3,3	4,3	3,8	4,8	4,6	4,9

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

Tabel 2.5.2
Loonkosten naar bedrijfstak

	2001*				2002*			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
<i>mln euro</i>								
Totaal	50,7	63,1	51,9	54,8	53,8	66,7	54,4	57,1
Landbouw en visserij	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6	0,8	0,7	0,7
Delfstoffenwinning	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Industrie	8,5	10,6	8,5	9,2	8,8	11,0	8,7	9,4
Energie en water	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4
Bouwnijverheid	3,5	4,5	3,8	3,8	3,7	4,8	4,0	3,9
Handel, horeca en reparatie	8,0	9,9	8,2	8,6	8,5	10,4	8,5	8,9
Vervoer en communicatie	3,6	4,5	3,7	4,1	3,9	4,7	3,9	4,2
Financiële en zakelijke diensten	11,3	13,7	11,4	12,3	12,0	14,5	11,9	12,7
Overheid	8,2	10,4	8,3	8,7	8,7	11,0	8,9	9,3
Zorg en overige diensten	6,5	8,3	6,8	7,0	7,1	9,0	7,4	7,6
<i>% verandering t.o.v. hetzelfde kwartaal van voorgaand jaar</i>								
Totaal	7,2	7,3	7,1	7,5	6,0	5,8	4,9	4,3
Landbouw en visserij	9,6	5,7	9,1	9,0	6,7	7,0	4,5	5,3
Delfstoffenwinning	1,2	-0,8	2,8	6,3	4,6	7,5	6,6	5,5
Industrie	5,2	4,8	5,1	4,8	3,5	3,4	2,5	1,3
Energie en water	1,8	2,6	2,6	2,6	3,3	3,8	2,8	1,9
Bouwnijverheid	8,4	8,5	7,7	8,2	7,1	5,6	4,5	3,0
Handel, horeca en reparatie	7,5	6,1	6,8	7,1	6,2	5,7	4,4	3,9
Vervoer en communicatie	9,0	8,0	7,7	7,5	5,9	5,2	3,6	3,1
Financiële en zakelijke diensten	7,1	8,6	7,3	8,0	6,1	5,8	4,3	3,1
Overheid	8,0	8,7	8,4	8,7	6,2	6,1	6,5	6,8
Zorg en overige diensten	7,4	7,7	7,5	8,9	8,3	9,0	8,5	9,0

Bron: CBS, Arbeidsrekeningen.

2.6 Consumentenprijzen

Tabel 2.6.1
Consumentenprijsindexcijfers, (2000=100)

	Jan.	Febr.	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Jaar
Alle huishoudens													
2000	98,1	98,7	99,4	99,6	99,9	99,8	99,7	100,1	101,2	101,3	101,4	100,8	100,0
2001	101,8	102,6	103,5	104,1	104,4	104,0	104,0	104,3	105,5	105,4	105,3	105,0	104,2
2002	105,9	106,4	107,3	107,7	107,8	107,5	107,4	107,8	108,9	108,7	108,4	108,1	107,6
2003	108,6*												
Alle huishoudens, afgeleid													
2000	98,2	98,7	99,5	99,6	99,9	99,8	99,6	100,0	101,2	101,3	101,3	100,8	100,0
2001	101,1	101,9	102,8	103,3	103,7	103,3	103,3	103,6	104,8	104,7	104,6	104,3	103,4
2002	105,1	105,6	106,5	107,0	107,0	106,7	106,6	107,0	108,1	107,9	107,6	107,3	106,9
2003	107,6*												

Bron: CBS, Consumentenprijzen.

Tabel 2.6.2
Geharmoniseerde consumentenprijsindex (1996=100)

	2000	2001	2002	2001		2002										
				dec.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.*
België	106,4	109,0	110,7	109,7	108,7	110,5	110,7	110,8	111,0	110,7	109,6	111,2	111,3	111,2	111,0	111,1
Duitsland	104,9	107,4	108,9	107,4	108,5	108,7	109,0	109,0	109,0	108,9	109,2	109,0	109,0	108,9	108,4	108,6
Finland	107,0	109,8	112,0	110,4	110,9	111,2	111,8	112,3	112,5	112,3	111,9	111,9	112,4	112,7	112,3	112,3
Frankrijk	104,4	106,3	108,3	106,7	107,2	107,3	107,8	108,3	108,4	108,4	108,3	108,5	108,7	108,9	108,8	109,0
Griekenland	115,8	120,1	124,8	123,1	122,4	121,0	124,5	125,5	125,8	125,5	123,0	123,2	125,8	126,4	126,5	127,4
Ierland	111,5	116,0	121,5	118,5	118,3	119,0	120,1	121,0	121,7	121,9	121,3	122,0	122,4	122,9	123,0	123,9
Italië	108,4	110,9	113,8	112,1	112,1	111,8	112,8	113,6	113,9	114,0	113,9	113,7	114,3	114,9	115,2	115,5
Luxemburg	107,3	109,9	112,1	110,4	109,6	110,9	111,0	111,6	112,1	112,4	111,7	112,6	113,0	113,5	113,7	113,5
Nederland	108,2	113,8	118,3	114,8	116,1	116,7	117,9	118,7	118,5	118,2	118,0	118,3	119,5	119,4	118,9	118,8
Oostenrijk	104,5	106,9	108,8	107,7	107,9	108,0	108,2	108,7	108,9	108,8	108,7	109,0	108,9	109,2	109,2	109,5
Portugal	109,4	114,2	118,4	116,0	116,1	115,9	116,4	117,4	118,3	118,7	119,0	119,2	119,1	119,8	120,5	120,6
Spanje	109,7	112,8	116,8	114,4	114,2	114,3	115,3	116,9	117,3	117,3	116,5	116,9	117,3	118,4	118,6	119,0
EURO-12	106,3	108,9	111,3	109,6	110,1	110,2	110,8	111,4	111,5	111,5	111,3	111,4	111,7	112,0	111,9	112,1
Denemarken	108,3	110,7	113,4	111,4	111,6	112,1	113,0	113,4	113,5	113,6	113,2	113,4	114,1	114,4	114,3	114,3
Ver. Koninkrijk	105,6	106,9	108,3	107,5	107,1	107,3	107,7	108,1	108,4	108,4	108,1	108,4	108,7	108,9	108,9	109,3
Zweden	104,8	107,6	109,7	108,9	108,2	108,5	109,6	109,9	110,1	109,9	109,3	109,4	110,2	110,6	110,3	110,7
EURO-15	106,4	108,9	111,1	109,6	109,9	110,0	110,6	111,2	111,3	111,3	111,1	111,2	111,5	111,8	111,7	112,0
IJsland ¹⁾	110,0	117,3	123,5	121,8	122,9	122,6	123,1	123,0	123,0	123,7	123,9	123,3	123,9	124,4	124,1	124,1
Noorwegen ¹⁾	110,0	113,0	113,9	112,8	112,9	113,3	113,6	113,6	113,8	113,8	113,7	113,3	114,1	114,3	114,7	115,7

¹⁾ De landen IJsland en Noorwegen berekenen eveneens een geharmoniseerde index volgens de uitgangspunten van de Europese Unie (EU). Deze landen zijn echter geen lid van de EU.

2.7 Consumentenvertrouwen

Tabel 2.7.1
Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (oorspronkelijke cijfers)

	2002												2003	
	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	
Consumentenvertrouwen	-4	-9	-14	-17	-21	-24	-27	-31	-33	-32	-30	-34	-36	
Mutatie t.o.v. voorgaande maand	-3	-4	-5	-3	-5	-3	-2	-4	-2	1	2	-3	-3	
zelfde maand van het afgelopen jaar	-15	-14	-14	-19	-18	-22	-21	-31	-24	-21	-23	-32	-32	
Economisch klimaat	-20	-24	-33	-31	-39	-44	-48	-52	-56	-54	-51	-58	-62	
Mutatie t.o.v. voorgaande maand	-1	-5	-8	2	-8	-5	-4	-4	-4	2	3	-8	-4	
zelfde maand van het afgelopen jaar	-19	-11	-6	-11	-10	-16	-13	-52	-15	-9	-15	-40	-43	
Koopbereidheid	6	2	-1	-7	-9	-11	-12	-17	-18	-17	-17	-18	-19	
Mutatie t.o.v. voorgaande maand	-4	-4	-3	-6	-2	-2	-1	-4	-1	0,7	0,3	-1	-2	
zelfde maand van het afgelopen jaar	-13	-16	-18	-24	-23	-26	-27	-17	-29	-28	-29	-28	-25	

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

Tabel 2.7.2
Consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid (na verwijdering van seizoeninvloeden)

	2002												2003	
	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	
Consumentenvertrouwen	-5	-9	-13	-17	-21	-26	-28	-32	-33	-30	-26	-36	-37	
Economisch klimaat	-21	-24	-29	-32	-38	-45	-48	-54	-57	-50	-47	-64	-64	
Koopbereidheid	6	2	-2	-7	-10	-13	-14	-18	-17	-16	-12	-18	-19	

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

Tabel 2.7.3
Houdingen en verwachtingen van consumenten t.a.v. de economische situatie in Nederland en de eigen financiële situatie

	2002												2003	
	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	
Aantal respondenten	997	1 006	980	961	945	933	904	983	989	1 052	1 019	1 031	1 014	
	%													
1. Economische situatie laatste 12 maanden														
- verbeterd	7	4	3	5	3	2	3	2	2	1	2	1	0	
- verslechterd	43	51	56	57	62	67	70	74	81	78	75	79	83	
Saldo	-36	-47	-52	-52	-59	-65	-67	-72	-79	-77	-73	-78	-83	
2. Economische situatie komende 12 maanden														
- verbeteren	21	23	15	17	16	14	13	12	11	10	12	9	8	
- verslechteren	25	24	28	26	35	36	41	44	44	41	41	47	50	
Saldo	-4	-2	-13	-9	-19	-23	-29	-32	-33	-31	-28	-39	-42	
3. Financiële situatie laatste 12 maanden														
- verbeterd	25	22	22	20	19	18	19	14	14	13	16	15	14	
- verslechterd	15	21	24	27	29	30	28	31	30	31	32	33	36	
Saldo	10	2	-2	-7	-10	-12	-10	-17	-16	-18	-16	-18	-22	
4. Financiële situatie komende 12 maanden														
- verbeteren	21	20	21	19	18	18	18	16	14	17	16	15	12	
- verslechteren	11	11	11	12	13	13	12	14	15	13	18	21	19	
Saldo	9	9	10	6	5	5	6	2	-1	4	-2	-6	-6	
5. Gunstige tijd voor aankoop duurzame artikelen														
- gunstige tijd	18	18	14	14	11	10	9	8	7	9	10	13	9	
- ongunstige tijd	21	23	27	34	34	37	42	43	43	46	42	41	38	
Saldo	-3	-5	-13	-21	-23	-27	-33	-35	-36	-37	-32	-29	-29	

Bron: CBS, Consumenten conjunctuuronderzoek.

2.8 Sociale zekerheid

Tabel 2.8.1
Ziekteverzuim exclusief verzuim als gevolg van zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)

	SBI- code	2000		2001		2002				
		3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
		%								
Totaal		5,2	5,6	5,8	5,3	5,1	5,5	5,9	5,4	5,0
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	3,7	4,1	3,7	3,3	3,4	3,0	4,3	3,4	3,5
Industrie en bouwnijverheid	10-45	5,5	6,4	6,4	6,0	5,6	6,3	6,6	6,0	5,5
Commerciële dienstverlening	50-74	4,7	4,8	5,0	4,6	4,6	4,8	5,1	4,8	4,5
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	6,5	7,3	7,3	6,8	6,2	6,9	7,4	6,4	5,8
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	4,0	4,9	4,6	4,2	3,4	3,9	3,9	3,5	3,0
Industrie	15-37	5,9	6,8	6,9	6,4	6,0	6,8	7,1	6,3	5,8
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	6,0	7,0	7,1	5,8	5,4	5,5	6,7	5,8	5,4
Bouwnijverheid	45	4,8	5,4	5,2	5,1	4,8	5,2	5,5	5,2	4,8
Handel	50-52	4,1	4,3	4,5	4,3	4,2	4,3	4,8	4,6	4,3
Horeca	55	4,3	3,4	3,5	3,7	3,8	3,5	3,3	3,5	3,0
Vervoer en communicatie	60-64	5,3	5,7	5,7	5,2	5,1	5,8	6,1	5,6	5,1
Financiële instellingen	65-67	4,7	5,0	5,7	4,8	4,5	4,7	5,5	4,7	4,2
Zakelijke dienstverlening	70-74	5,1	5,4	5,6	5,0	5,0	5,4	5,5	5,1	4,7
Gezondheids- en welzijnszorg	85	7,2	8,0	8,2	7,6	6,8	7,5	8,0	6,9	6,3
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	4,4	5,2	4,7	4,7	4,1	5,1	5,0	4,7	4,2
Bedrijfsklasse										
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	5,2	6,5	6,3	5,7	5,2	6,0	6,2	5,4	4,9
Grafische industrie	22	4,9	5,6	6,2	5,5	4,7	5,7	5,9	5,3	5,1
Aardolie- en chemische industrie	23-25	5,0	5,8	6,0	5,8	5,0	5,7	6,0	5,3	5,0
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	5,2	5,9	6,1	5,5	5,2	5,9	6,1	5,3	4,7
Rest industrie ¹⁾		8,0	9,3	9,1	8,9	8,6	9,3	9,8	9,1	8,4
Autohandel en -reparatie	50	3,5	3,7	4,1	3,8	4,0	3,9	3,8	3,5	3,2
Groothandel	51	4,0	4,2	4,5	4,3	4,2	4,5	4,6	4,4	4,1
Detailhandel	52	4,4	4,5	4,6	4,4	4,3	4,2	5,1	5,0	4,7
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	5,0	4,9	5,1	4,7	4,3	4,9	5,5	5,7	4,7
Rest vervoer en communicatie	61-64	5,4	6,4	6,2	5,6	5,8	6,5	6,7	5,5	5,6
Schoonmaakbedrijven	747	6,8	6,7	7,2	7,0	6,8	7,5	6,7	6,8	7,0
Rest zakelijke dienstverlening		4,8	5,2	5,3	4,6	4,7	5,0	5,3	4,8	4,3
Ziekenhuizen	8511	6,7	7,6	8,1	7,1	6,3	6,9	7,2	5,9	5,4
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8531	7,7	8,9	8,9	8,3	7,4	8,1	8,6	7,5	6,6
Rest gezondheids- en welzijnszorg		7,0	7,5	7,6	7,1	6,7	7,2	7,9	7,0	6,5
Bedrijfsgrootte										
Bedrijven met 1-9 werknemers		2,9	2,8	2,6	2,8	3,2	3,0	2,5	3,5	3,2
Bedrijven met 10-99 werknemers		4,3	4,8	5,0	4,7	4,4	4,8	4,9	4,4	4,1
Bedrijven met 100 werknemers en meer		6,6	7,6	7,8	7,1	6,6	7,1	7,5	6,5	6,0
Verzekeringsvorm										
Volledig eigen-risicodrager		6,1	6,8	6,9	6,4	5,9	6,5	6,8	6,0	5,5
Gedeeltelijk herverzekerd		4,8	5,0	5,3	4,8	4,6	4,8	5,0	4,6	4,3
Volledig herverzekerd		3,7	3,9	4,2	3,9	4,0	4,1	4,3	4,5	4,1

¹⁾ Inclusief sociale werkvoorziening.

Bron: CBS, Kwartaalonderzoek ziekteverzuim.

Tabel 2.8.2
Ziekteverzuim inclusief verzuim als gevolg van zwangerschaps- en bevallingsverlof (exclusief overheid)

	SBI- code	2000		2001				2002		
		3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal
		%								
Totaal		5,8	6,3	6,4	6,0	5,7	6,1	6,5	6,0	5,6
Bedrijfssector										
Landbouw en visserij	01-05	4,0	4,4	4,0	3,9	3,7	3,1	4,6	3,6	3,8
Industrie en bouwnijverheid	10-45	5,8	6,6	6,6	6,2	5,8	6,5	6,8	6,2	5,7
Commerciële dienstverlening	50-74	5,2	5,4	5,6	5,2	5,1	5,4	5,8	5,4	5,0
Niet-commerciële dienstverlening	75-93	7,6	8,4	8,5	8,0	7,3	8,0	8,5	7,5	7,0
Bedrijfstak										
Delfstoffenwinning	10-14	4,1	5,0	4,7	4,3	3,5	4,0	4,1	3,7	3,2
Industrie	15-37	6,2	7,1	7,2	6,7	6,3	7,1	7,4	6,6	6,1
Energie- en waterleidingbedrijven	40-41	6,3	7,3	7,3	6,0	5,6	5,6	7,0	6,0	5,5
Bouwnijverheid	45	4,9	5,5	5,4	5,2	4,9	5,3	5,6	5,3	4,9
Handel	50-52	4,7	4,8	5,0	4,8	4,7	4,8	5,3	5,1	4,9
Horeca	55	4,7	3,8	3,9	4,1	4,1	3,9	3,6	3,8	3,3
Vervoer en communicatie	60-64	5,5	6,0	6,1	5,6	5,4	6,2	6,5	6,0	5,5
Financiële instellingen	65-67	5,5	6,0	6,5	5,6	5,3	5,5	6,4	5,7	5,2
Zakelijke dienstverlening	70-74	5,8	6,1	6,3	5,6	5,6	6,0	6,3	5,7	5,4
Gezondheids- en welzijnszorg	85	8,6	9,5	9,6	9,1	8,2	8,8	9,4	8,3	7,7
Cultuur en overige dienstverlening	90-93	5,1	5,5	5,2	5,2	4,7	5,4	5,4	5,1	4,7
Bedrijfsklasse										
Voedings- en genotmiddelenindustrie	15-16	5,7	6,9	6,8	6,1	5,7	6,5	6,5	5,8	5,3
Grafische industrie	22	5,5	6,0	6,8	6,1	5,3	6,4	6,3	5,7	5,6
Aardolie- en chemische industrie	23-25	5,5	6,3	6,4	6,2	5,3	6,0	6,3	5,7	5,4
Metaal- en elektrotechnische industrie	27-35	5,4	6,1	6,3	5,7	5,4	6,1	6,3	5,5	4,9
Rest industrie ¹⁾		8,3	9,6	9,4	9,2	8,9	9,6	10,2	9,4	8,7
Autohandel en -reparatie	50	3,7	4,0	4,3	4,0	4,2	4,1	4,1	3,7	3,4
Groothandel	51	4,3	4,6	4,8	4,7	4,6	4,9	5,0	4,7	4,5
Detailhandel	52	5,1	5,1	5,3	5,1	4,9	4,9	5,8	5,7	5,4
Openbaar vervoer en wegvervoer	60	5,2	5,0	5,3	4,9	4,5	5,3	5,6	5,9	4,8
Rest vervoer en communicatie	61-64	5,8	7,0	6,8	6,2	6,4	7,1	7,3	6,0	6,2
Schoonmaakbedrijven	747	7,3	7,3	7,8	7,7	7,5	8,1	7,5	7,4	7,5
Rest zakelijke dienstverlening		5,6	5,9	6,0	5,3	5,3	5,6	6,1	5,5	5,1
Ziekenhuizen	8511	8,2	9,1	9,7	8,7	7,8	8,5	8,6	7,4	7,0
Verpleeg- en bejaardentehuizen	8531	9,3	10,5	10,4	10,0	8,9	9,5	10,1	9,1	8,1
Rest gezondheids- en welzijnszorg		8,1	8,8	8,9	8,5	7,8	8,3	9,1	8,1	7,7
Bedrijfs grootte										
Bedrijven met 1- 9 werknemers		3,2	3,2	3,0	3,3	3,5	3,3	2,6	3,6	3,4
Bedrijven met 10-99 werknemers		4,8	5,2	5,4	5,2	4,8	5,2	5,3	4,8	4,5
Bedrijven met 100 werknemers en meer		7,5	8,4	8,6	7,9	7,4	7,9	8,4	7,3	6,8
Verzekeringsvorm										
Volledig eigen-risicodragers		6,8	7,6	7,6	7,1	6,6	7,3	7,6	6,7	6,3
Gedeeltelijk herverzekerd		5,3	5,5	5,8	5,3	5,1	5,2	5,4	5,0	4,7
Volledig herverzekerd		4,1	4,3	4,7	4,4	4,4	4,5	4,7	4,9	4,5

¹⁾ Inclusief sociale werkvoorziening.

Bron: CBS, Kwartaalonderzoek ziekteverzuim.

Tabel 2.8.3
Uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet ¹⁾

	2001				2002			
	aug.	sept.	okt.	nov.	aug.	sept.	okt.	nov.
<i>x 1 000</i>								
Totaal ²⁾	167,3	164,1	162,6	166,3	182,2	183,6	187,1	197,8
Geslacht								
Man	92,0	90,6	90,0	93,2	103,8	105,1	107,5	114,4
Vrouw	75,3	73,5	72,5	73,0	78,4	78,6	79,6	83,3
Leeftijd								
15-24 jaar	5,9	5,7	5,9	6,6	7,9	8,2	8,6	9,8
25-34 jaar	29,3	28,7	28,5	29,9	36,8	37,3	38,4	41,5
35-44 jaar	33,5	32,6	32,3	33,6	41,3	41,7	42,6	45,4
45-54 jaar	33,4	32,6	32,1	32,8	36,4	36,8	37,5	39,9
55-64 jaar	65,1	64,4	63,7	63,3	59,7	59,6	60,0	61,0
Provincie								
Groningen	7,6	7,4	7,2	7,5	8,0	7,9	8,1	8,7
Friesland	8,5	8,2	8,3	8,5	8,7	8,7	8,9	9,8
Drenthe	6,2	6,2	6,1	6,5	6,7	6,6	6,8	7,4
Overijssel	10,6	10,3	10,1	10,3	11,4	11,5	11,7	12,3
Flevoland	3,0	3,0	3,0	3,1	3,5	3,6	3,7	4,0
Gelderland	17,8	17,6	17,6	18,0	19,8	20,1	20,4	21,4
Utrecht	9,1	8,9	8,8	8,8	10,3	10,5	10,8	11,4
Noord-Holland	23,6	23,4	23,3	23,7	25,7	26,1	26,6	28,1
Zuid-Holland	34,2	33,5	33,1	33,6	36,8	37,0	37,4	38,9
Zeeland	4,1	4,0	3,8	4,0	4,1	3,9	3,9	4,1
Noord-Brabant	27,0	26,4	26,2	26,9	29,7	29,9	30,4	32,2
Limburg	14,8	14,6	14,3	14,6	16,5	16,8	17,3	18,3
Duur van de uitkering								
0 tot 6 maanden	46,3	45,1	45,6	52,3	61,7	62,4	66,3	74,2
6 maanden tot 1 jaar	28,6	28,5	27,8	26,8	38,1	38,8	38,4	39,1
1 jaar en langer	92,0	90,4	89,1	87,2	82,4	82,5	82,4	84,6

¹⁾ Niet-beëindigde WW-uitkeringen aan het eind van de verslagperiode.

²⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Sociale zekerheidsstatistieken.

Tabel 2.8.4
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ultimo de verslagperiode

	2001				2002			
	augustus	september	oktober	november	augustus	september	oktober	november
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ¹⁾	973,0	973,5	975,0	977,7	988,4	988,2	990,2	991,7
Geslacht								
Man	551,8	551,3	551,1	551,7	549,9	549,1	549,5	549,6
Vrouw	421,2	422,2	423,9	426,0	438,5	439,1	440,7	442,1
Leeftijd								
15–24 jaar	31,4	31,4	31,5	31,6	32,7	32,6	32,9	33,0
25–34 jaar	104,0	103,9	104,3	104,6	105,0	104,8	104,9	105,0
35–44 jaar	177,2	177,4	177,9	178,5	181,1	180,9	181,3	181,7
45–54 jaar	290,5	289,8	289,6	290,1	286,9	286,3	286,6	286,4
55–64 jaar	368,8	369,8	370,6	371,8	381,5	382,4	383,4	384,5
Regio								
Groningen	36,4	36,4	36,5	36,6	36,7	36,7	36,8	36,8
Friesland	37,1	37,0	35,5	35,6	37,0	36,9	37,0	37,0
Drenthe	32,2	32,2	32,3	32,3	32,4	32,3	32,4	32,4
Overijssel	68,7	68,7	68,8	69,0	69,8	69,8	70,0	70,2
Flevoland	19,8	19,8	19,9	20,0	20,7	20,7	20,8	20,9
Gelderland	113,9	113,9	114,0	114,2	115,5	115,5	115,8	115,9
Utrecht	65,1	65,3	65,4	65,4	66,7	66,6	66,8	67,0
Noord-Holland	168,5	168,5	168,8	169,1	170,6	170,6	171,0	171,3
Zuid-Holland	162,2	162,3	162,7	163,1	165,2	165,1	165,3	165,5
Zeeland	18,4	18,4	18,4	18,5	19,0	19,0	19,0	19,1
Noord-Brabant	139,8	139,9	140,2	140,7	142,3	142,1	142,4	142,7
Limburg	84,8	84,9	85,1	85,3	86,3	86,4	86,5	86,6
Buitenland	21,3	21,1	21,1	21,2	20,5	20,6	20,6	20,6
Mate van arbeidsongeschiktheid								
Gedeeltelijk (15%–<80%)	269,9	270,6	271,7	273,3	281,7	282,0	283,0	283,7
Volledig (80–100%)	702,7	702,4	702,9	703,9	706,2	705,7	706,7	707,5
Arbeidsongeschiktheidsregeling								
WAO	786,6	787,0	788,7	790,8	798,8	798,4	799,9	800,9
WAZ	57,1	56,9	56,5	56,8	56,8	56,7	56,7	56,9
Wajong	129,4	129,6	129,9	130,1	132,9	133,0	133,6	134,0

¹⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Sociale zekerheidsstatistieken.

Tabel 2.8.5
Uitkeringen krachtens de Algemene bijstandswet ¹⁾

	2001				2002			
	maart	april	mei	juni	maart	april	mei	juni
	<i>x 1 000</i>							
Totaal ²⁾	330,9	329,5	328,1	326,2	320,5	319,8	319,2	318,3
Geslacht								
Man	138,5	137,7	136,9	135,7	134,1	133,6	133,2	132,7
Vrouw	192,3	191,7	191,2	190,5	186,4	186,2	186,0	185,6
Leeftijd								
15-24 jaar	26,5	26,2	25,9	25,6	26,6	26,6	26,4	26,2
25-34 jaar	76,6	75,9	75,2	74,4	71,4	71,0	70,8	70,5
35-44 jaar	90,3	74,5	89,6	89,1	86,4	86,1	85,9	85,7
45-54 jaar	74,9	74,6	74,2	73,7	71,6	71,4	71,3	71,0
55-64 jaar	62,7	63,0	63,2	63,4	64,5	64,7	64,8	64,9
Duur van de uitkering								
Korter dan 1 jaar	65,2	64,8	64,2	63,6	66,0	66,3	66,2	65,8
1 jaar en langer	265,7	264,7	263,9	262,6	254,6	253,5	253,0	252,5
Leefvorm								
Alleenstaand	180,5	179,6	178,7	177,4	175,9	175,6	175,2	174,5
Alleenstaande ouder	94,5	94,3	94,2	94,1	91,8	91,7	91,7	91,7
(Echt)paar	54,9	54,6	54,2	53,9	52,3	51,9	51,7	51,5
Anders	1,0	1,0	0,9	0,8	0,6	0,5	0,5	0,5

¹⁾ Niet-beëindigde Abw-uitkeringen aan het eind van de verslagmaand aan personen van jonger dan 65 jaar.

²⁾ Inclusief onbekend.

Bron: CBS, Bijstandskennersstatistiek.

2.9 Vakverenigingen

Tabel 2.9
Leden van de vakcentrales

	2001		2002			
	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober
	<i>x 1 000</i>					
Totaal ¹⁾	1 804,0	1 800,5	1 781,3	1 785,7	1 787,3	1 777,5
Federatie Nederlandse Vakbeweging	1 229,4	1 226,0	1 230,0	1 231,4	1 233,4	1 226,0
Christelijk Nationaal Vakverbond	355,9	355,9	351,4	354,4	354,9	355,2
Unie mhp	218,7	218,7	199,9	199,9	199,0	196,3

¹⁾ Betreft ledentallen van vakverenigingen aangesloten bij de FNV, het CNV en de Unie mhp.

Bron: CBS, Statistiek van de Vakbeweging, Kwartaalenquête.

3. Technische toelichtingen

3. Technische toelichtingen

Arbeidsrekeningen

Banen en arbeidsvolume van werknemers, loonkosten (tabel 2.1.3, 2.1.4, 2.5.1, 2.5.2)

De Arbeidsrekeningen vormen een geïntegreerd stelsel van gegevens over de arbeidsmarkt. Gegevens uit allerlei bronnen worden in een statistisch integratieproces samengebracht om tot zo nauwkeurig mogelijke ramingen van arbeidsmarktgegevens te komen. Belangrijke bronnen voor de Arbeidsrekeningen zijn de jaar- en kwartaalcijfers uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen, de Enquête Beroepsbevolking en de Statistiek Verloonde dagen en Loonsommen van het CBS. Voor het samenstellen van de kwartaalgegevens over werkgelegenheid en lonen is vooral gebruik gemaakt van de uitkomsten uit de Enquête Werkgelegenheid en Lonen. Dit onderzoek meet elk kwartaal het aantal banen en de loonsommen van werknemers, op basis van een steekproef bij bedrijven en instellingen.

De hier gepubliceerde gegevens over banen, arbeidsvolume en loonkosten hebben uitsluitend betrekking op werknemers.

Werknemers zijn personen die arbeid verrichten in loondienst. Als werknemer worden alle ingezetenen en niet-ingezetenen personen beschouwd, die in dienstbetrekking werkzaam zijn (inbegrepen directeuren van NV's en BV's; hun salarissen zijn ook in de loonkosten begrepen).

Een *baan* is een arbeidsplaats die bezet wordt door een werknemer. Met het aantal banen wordt bedoeld het gemiddelde aantal banen in een kwartaal (of in een jaar). Omdat één persoon meerdere banen kan hebben is het aantal banen gelijk of groter dan het aantal werknemers.

Het opgetelde aantal arbeidsuren van alle werknemers (in een kwartaal) wordt het *arbeidsvolume* genoemd. Het arbeidsvolume wordt hier uitgedrukt in arbeidsjaren: dat wordt berekend door alle (voltijd-, deeltijd- en flexibele) banen in een jaar om te rekenen naar voltijdbanen of voltijdequivalenten. Het voltijdequivalent van een baan wordt bepaald door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur, die bij die baan behoort, te delen door de overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur die bij een voltijdbaan (in de bedrijfstak) behoort. Zo leveren twee halve banen samen één arbeidsjaar op.

De *loonkosten* geven de kosten van de werkgever weer die direct samenhangen met het inzetten van werknemers in het productieproces. Het begrip loonkosten bestaat uit de volgende elementen: lonen en salarissen (inclusief de ingehouden loonbelasting en sociale premies), bijzondere beloningen (zoals vakantietoeslag), loon in natura, onkostenvergoedingen in verband met de dienstbetrekking (zoals kosten woon-werkverkeer) en sociale premies ten laste van de werkgever (betalingen en afdrachten in het kader van de wettelijke en contractuele sociale zekerheid).

De gegevens worden niet voor seizoenen gecorrigeerd. Om deze reden worden alleen jaar-op-jaarmutaties van dezelfde kwartalen gepubliceerd.

Wat betreft de gegevens over arbeidsvolume en loonkosten sluiten de Arbeidsrekeningen en de Nationale rekeningen op elkaar aan. Het begrip 'loonkosten' in de Arbeidsrekeningen komt overeen met het begrip 'beloning van werknemers' in de Nationale rekeningen – 'beloning' heeft daar betrekking op de vergoeding voor geleverde arbeid.

Relatie tussen de P-serie bedrijfstakindeling van Nationale rekeningen en SBI 1993

Nationale rekeningen, P-serie	Sbi-code
Landbouw en visserij	01–05
Delfstoffenwinning	10–14
Industrie	15–37
Energie- en waterleidingbedrijven	40–41
Bouwnijverheid	45
Handel, horeca en reparatie	50–52, 55
Vervoer en communicatie	60–64
Financiële en zakelijke dienstverlening	65–74
Overheid (exclusief overig onderwijs)	75, 80 (exclusief sbi 804)
Zorg en dienstverlening (inclusief overig onderwijs)	85, 90–95 (inclusief sbi 804)

Cao-lonen

(tabel 2.4.1–2.4.3)

Uit de statistiek Indexcijfers van cao-lonen komen elke maand cijfers beschikbaar over de contractuele loon- en arbeidsduurontwikkeling. Deze cijfers hebben betrekking op de loon- en arbeidsduurgegevens zoals die staan vermeld in collectieve arbeidsovereenkomsten en andere collectieve loonregelingen (cao's). Bij dit onderzoek worden geen enquêteformulieren aan bedrijven en instellingen verstuurd, maar wordt gebruik gemaakt van de in cao's opgenomen gegevens.

Hieronder volgt een beknopte toelichting op deze cijfers. Een meer uitgebreide beschrijving kunt u vinden in het *Supplement bij de Sociaal-economische maandstatistiek 1993, no. 3* en in de publicatie *Arbeid en lonen van werknemers 1993 (CBS 1994)*. Praktische informatie over het gebruik van indexcijfers voor leveringscontracten met een lange doorlooptijd is opgenomen in de brochure *Prijnsindexering in leveringscontracten (CBS 1996)*.

Begrippen

De statistiek biedt indexcijfers over de ontwikkeling van

- de cao-lonen;
- de contractuele loonkosten;
- de contractuele arbeidsduur.

Met de *indexcijfers van de cao-lonen* wordt de ontwikkeling van de bruto lonen weergegeven waarop werknemers bij een normale arbeidsduur onvoorwaardelijk recht hebben. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar cao-lonen inclusief bijzondere beloningen en cao-lonen exclusief bijzondere beloningen, en tussen cao-lonen per uur en cao-lonen per maand. Het cao-loon inclusief bijzondere beloningen omvat de volgende elementen:

- het loon voor normale arbeidstijd;
- alle bindend voorgeschreven, regelmatig betaalde toeslagen;
- alle bindend voorgeschreven bijzondere (niet maandelijks) beloningen, zoals de vakantietoeslag of de eindejaarsuitkering.

Uitgesloten zijn dus toeslagen die in de cao's voorwaardelijk zijn gesteld, zoals een leeftijdstoelag of een toeslag voor ploegendienst, en individuele loonstijgingen.

De brutoering van de overhevelingstoelag (vanaf januari 2001) is zodanig in de indexcijfers verwerkt, dat de brutoering niet leidt tot loonmutaties, voorzover niet van de wettelijke brutoeringsregeling (verhoging van het loon met 1,9 procent met een maximum van 791,85 euro per jaar) is afgeweken.

De *indexcijfers van de contractuele loonkosten* geven de ontwikkeling weer van de loonkosten voor werkgevers. Hiertoe wordt het bovenvermelde cao-loon inclusief bijzondere beloningen uitgebreid met

- alle wettelijk voorgeschreven sociale lasten (premies voor WAO, WW, wachtgeld en ZFW, uitgezonderd premie ZW) en (t/m 2000) de overhevelingstoeslag;
- alle contractueel aangegane, bindend voorgeschreven sociale lasten (premies voor VUT, (pre)pensioen, bovenwettelijke verzekering voor arbeidsongeschiktheid e.d. en sociale en bedrijfstakingfondsen).

De *indexcijfers van de contractuele arbeidsduur* geven de ontwikkeling weer van de in cao's overeengekomen jaarlijkse arbeidsduur van volwassen voltijdwerknemers. Deze contractuele arbeidsduur is te beschouwen als het maximaal aantal te werken uren per jaar. Dit wordt berekend door de normale arbeidsduur (zoals vermeld in de cao) te verminderen met het aantal officiële feestdagen (vastgesteld op zes dagen per jaar), het aantal onvoorwaardelijke vakantiedagen en eventuele arbeidsduurverkorting. Met voorwaardelijke arbeidsduurverkorting, bijvoorbeeld vanwege leeftijd of ploegendienst, wordt geen rekening gehouden.

Populatie

Het onderzoek omvat cao's van bedrijven en instellingen uit alle bedrijfstakken en grootteklassen, behalve

- particuliere huishoudens met personeel in loondienst (Sbi-code 95);
- ambassades, consulaten en internationale gemeenschapsorganen (Sbi-code 99).

Buiten beschouwing blijft de loon- en arbeidsduurontwikkeling van

- werknemers die geen voltijd baan hebben;
- werknemers die niet onder een cao vallen.

Per cao gemeten loon- en arbeidsduurontwikkelingen worden samengevoegd en gewogen met behulp van loonsommen waarin ook werknemers die geen voltijd baan hebben én werknemers die niet onder een cao vallen zijn meegenomen. Er wordt dus verondersteld dat de cao-loonmutaties ook betrekking hebben op werknemers die in deeltijd werken of die niet onder de werkingssfeer van een cao vallen. In 1990, het basisjaar van de huidige reeks indexcijfers, hadden twee van de drie werknemers een voltijd baan en viel ongeveer driekwart van alle werknemers onder de werkingssfeer van een cao.

Beschikbare cijfers

De indexcijfers zijn in een aantal varianten beschikbaar:

- cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen;
- cao-lonen per maand exclusief bijzondere beloningen;
- cao-lonen per uur inclusief bijzondere beloningen;
- contractuele loonkosten per uur inclusief bijzondere beloningen;
- jaarlijkse contractuele arbeidsduur van volwassen voltijdwerknemers.

De indexcijfers van de cao-lonen per maand ontwikkelen zich onafhankelijk van wijzigingen in de arbeidsduur (normale arbeidsduur, verlofdagen en arbeidsduurverkorting). Deze wijzigingen zijn wel van invloed op de indexcijfers van de cao-lonen per uur, de contractuele loonkosten per uur en natuurlijk de jaarlijkse contractuele arbeidsduur.

Een uitsplitsing van de indexcijfers van de cao-lonen is beschikbaar naar categorie werknemers (jeugd en volwassenen), cao-sector (particuliere bedrijven, overheid en gesubsidieerde sector) en economische activiteit (bedrijfssector, bedrijfstak en -klasse). De indexcijfers van de contractuele loonkosten zijn beschikbaar naar economische activiteit en die van de contractuele arbeidsduur naar cao-sector en economische activiteit.

In de indexcijfers zijn regelingen verwerkt die op het moment van samenstellen van de cijfers bekend waren. Daarna kunnen de gegevens nog wijzigen als cao's met terugwerkende kracht worden

afgesloten. De eerst gepubliceerde indexcijfers zijn daarom vaak lager dan de later gepubliceerde voorlopige en definitieve indexcijfers. De gegevens van een kalenderjaar worden definitief vastgesteld, als alle cao's zijn afgesloten, maar uiterlijk in de maand mei van het daarop volgende jaar.

Voor een correct gebruik dienen indexcijfers van eenzelfde status te worden gehanteerd. Dit betekent dus dat eerst gepubliceerde cijfers vergeleken moeten worden met eerst gepubliceerde, voorlopige met voorlopige en definitieve met definitieve cijfers.

Methode

Om een goed beeld van de contractuele loon- en arbeidsduurontwikkeling te krijgen, is het niet nodig alle cao's waar te nemen. Enkele uitzonderingen daargelaten worden alleen cao's waargenomen die voor minstens 500 werknemers gelden én loontabellen bevatten. Van deze cao's worden niet alle loon- en arbeidsduurgegevens verwerkt, maar enkele representatieve meetpunten (zwaartepunten): ruim 8 100 voor de reeks 1990=100. De veranderingen per meetpunt worden in een aantal stappen samengevoegd tot te publiceren uitkomsten.

Eenmaal per tien jaar wordt het aantal meetpunten vastgesteld. De keuze van de meetpunten is gebaseerd op de verdeling van de werknemers over de loonschalen in het basisjaar. Informatie over deze verdeling wordt via een eenmalig onderzoek verkregen. Daarbij wordt ook het gewicht (loonsommen) van de meetpunten per cao vastgesteld. Deze gewichten blijven constant totdat het basisjaar wordt aangepast. Door het constant houden van deze gewichten hebben veranderingen in de samenstelling van de werknemerspopulatie per cao (zoals de leeftijdsopbouw) geen invloed op de indexcijfers. De gewichten per bedrijfsklasse en cao-sector worden wel ieder jaar aangepast. Hierdoor zijn verschuivingen in de aantallen werknemers naar bedrijfsklasse en cao-sector wel van invloed op de indexcijfers.

Standaard bedrijfsindeling (SBI 1993)

Voor de indeling van bedrijven naar economische activiteit wordt de Standaard bedrijfsindeling van 1993 (SBI 1993) gebruikt. Dit is een CBS-indeling waarbij de economische activiteit van een bedrijf of instelling gekenmerkt wordt door het voortgebrachte product, de in het productieproces gebruikte grondstoffen en hulpdiensten, en de aard van het productieproces. De SBI heeft een hiërarchische opbouw. Het hoogste niveau is een indeling in vier bedrijfssectoren. Deze bedrijfssectoren zijn onderverdeeld in zestien bedrijfstakken, die op hun beurt weer gesplitst zijn in bedrijfsklassen en bedrijfsgroepen. De cijfercodes die voor de indeling worden gebruikt vormen niet altijd een aaneensluitende reeks. Het ontbreken van bepaalde codes betekent dus niet automatisch dat deze groepen in de statistiek ontbreken. In de tabellen worden de uitkomsten gedetailleerd naar de vier bedrijfssectoren, alle waargenomen bedrijfstakken met uitzondering van de bedrijfstak delfstofwinning, en een selectie van de belangrijkste bedrijfsklassen.

Consumentenprijsindex

(tabel 2.6.1–2.6.2)

Maandelijks berekent en publiceert het CBS de consumentenprijsindex (CPI). De CPI geeft de prijsontwikkeling weer van goederen en diensten die huishoudens aanschaffen voor consumptie. De CPI is een belangrijke maatstaf voor de inflatie en wordt veel gebruikt door het bedrijfsleven en de overheid, onder andere bij loononderhandelingen, de indexering van huren en lijffrenten en voor de aanpassing van belastingtabellen.

De inflatie wordt gemeten als de procentuele stijging van de CPI in een bepaalde periode ten opzichte van dezelfde periode van het voorgaande jaar.

De CPI geeft de prijsontwikkeling weer van goederen en diensten die het gemiddelde huishouden in Nederland in een basisjaar heeft aangeschaft voor consumptie. Dit pakket goederen en diensten wordt ook wel het (boodschappen)mandje genoemd. Tot dit mandje behoren onder andere de dagelijkse boodschappen, uitgaven voor duurzame consumptiegoederen zoals wasmachines en auto's, huur, school- en collegegeld en consumptiegebonden belastingen zoals onroerendezaakbelasting en motorrijtuigenbelasting. Niet alle uitgaven tellen mee bij de berekening van de CPI. De inkomstenbelasting, sociale premies en uitgaven voor verzekerde medische zorg zijn daar voorbeelden van. Wanneer de eigenschappen van een artikel uit het boodschappenmandje wijzigen of het artikel niet meer in de winkel verkrijgbaar is, wordt de prijsontwikkeling van een vergelijkbaar artikel gevolgd. Zo'n vervangend product verschilt vaak in kwaliteit. Om dan toch een juist prijsindexcijfer te bepalen wordt voor dit kwaliteitsverschil gecorrigeerd. Zo wordt alleen de 'zuivere' prijsstijging gemeten.

Basisjaar

De CPI geeft het prijsniveau weer van het mandje ten opzichte van de gemiddelde prijs in een bepaald jaar: het zogenoemde basisjaar. Vanaf 2003 is dat basisjaar 2000.

De uitgaven van huishoudens kunnen in de loop van de tijd veranderen, bijvoorbeeld doordat er nieuwe producten op de markt komen of omdat de samenstelling van de bevolking anders wordt. Ook een verandering in het welvaartsniveau kan een ander kooppatroon tot gevolg hebben. Wanneer het mandje van de CPI niet meer aansluit bij het bestedingspatroon van de consument, kiest het CBS een recenter basisjaar. Dat heet een basisverlegging. In het verleden werd om de 5 jaar een nieuw basisjaar gekozen. Om sneller wijzigingen in het consumptiepatroon van de consumenten in de CPI tot uitdrukking te brengen, wordt vanaf 2004 overgegaan op een jaarlijkse basisverlegging. Dit houdt een belangrijke kwaliteitsverbetering van de CPI in.

Referentiejaar

In 2003 heeft de aanduiding 2000=100 nog twee betekenissen. Het geeft aan dat het indexcijfer betrekking heeft op het boodschappenmandje van 2000 en dat het prijsniveau van dat jaar uitgangspunt is voor de berekening van het indexcijfer.

Vanaf 2004 is alleen de tweede betekenis nog van toepassing.

Voorbeeld:

Als het CBS bijvoorbeeld in 2002 het consumentenprijsindexcijfer 105 publiceert met als basisjaar 2000, dan betekent dit dat men voor het pakket goederen en diensten in 2002 5 procent duurder uit is dan in 2000.

Met ingang van januari 2003 worden de prijzen vergeleken met het niveau van het jaar 2000. Het referentiejaar van de reeks is dan 2000. Dit wordt weergegeven met de toevoeging 2000=100. Vanaf 2004 wordt het mandje elk jaar geactualiseerd. Voor de berekening van het indexcijfer blijft echter het jaar 2000 het referentiejaar.

Vanaf 2004 zal het CBS een geschakelde CPI-reeks publiceren met als referentiejaar 2000. Deze geschakelde reeks wordt opgebouwd uit deelreeksen die zijn gebaseerd op verschillende mandjes. Voor het berekenen van het inflatiecijfer heeft dit geen gevolgen. Het samenstellen van deelindexcijfers van bepaalde artikelgroepen wordt hierdoor echter iets lastiger vanaf 2004. Op aanvraag verleent het CBS hierbij ondersteuning.

Geharmoniseerde Consumentenprijsindex

Het CBS stelt sinds maart 1997, naast de nationale consumentenprijsindex, ten behoeve van de Europese Unie (EU) ook de geharmoniseerde consumentenprijsindex van Nederland samen. De geharmoniseerde index dient voor vergelijkingen binnen de Europese Unie, maar is minder geschikt om de nationale inflatie weer te geven.

De consumentenprijsindex voor de monetaire unie (EURO-12, CPIMU) geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer in de landen die deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie, ofwel de Eurozone. Tot december 2000 waren dat 11 lidstaten. Vanaf januari 2001 heeft de CPIMU betrekking op de Eurozone inclusief het nieuw toegetrede Griekenland.

De EU-15 geeft de gemiddelde prijsontwikkeling weer van de 15 lidstaten van de Europese Unie.

Geharmoniseerde index versus nationale consumentenprijsindex

Het belangrijkste verschil tussen de geharmoniseerde index en de nationale consumentenprijsindex betreft de consumptiepakketten waarop zij betrekking hebben. Wonen in een eigen huis (huurwaarde), consumptiegebonden belastingen (onroerendezaakbelasting, motorrijtuigenbelasting e.d.) en contributies aan sportverenigingen, maatschappelijke organisaties e.d. worden bijvoorbeeld wel meegenomen in de nationale index, maar niet in de geharmoniseerde. Anderzijds is bij de geharmoniseerde index een groter deel van de kosten van de gezondheidszorg inbegrepen dan in de nationale index.

Een ander verschil tussen beide indices is dat in de nationale index de prijsstijgingen van de particuliere consumptie van Nederlanders in het buitenland wordt meegenomen. Daarentegen weegt in de geharmoniseerde index de particuliere consumptie van buitenlanders in Nederland mee.

Wijzigingen in de geharmoniseerde index vanaf januari 2000

Met ingang van januari 2000 is de dekking van de geharmoniseerde index uitgebreid. Daarbij is zowel het inbegrepen pakket goederen en diensten uitgebreid als de bevolking waarop de index betrekking heeft.

De volgende artikelen zijn toegevoegd:

- Afvalstoffenheffing en rioolrecht;
- Een deel van de gezondheidszorg. Inbegrepen waren al een aantal niet onder een verzekering vallende uitgaven. Daaraan zijn toegevoegd medische artikelen en diensten, welke zijn geconsumeerd door particulier verzekerden, ook als deze door de particuliere verzekeraar zijn vergoed. Niet inbegrepen zijn echter ziekenhuisdiensten. Ook is niet inbegrepen de medische consumptie van personen welke onder de Ziektenfonds-wet verzekerd zijn, en welke door het ziekenfonds wordt betaald;
- Collegegelden en lesgelden;
- Eigen bijdragen aan de kinderopvang in crèches en dergelijke;
- Diensten van de ziektekostenverzekeraars;
- Schadeverzekeringen, maar geen levensverzekeringen.

De geharmoniseerde consumentenprijsindex heeft tot december betrekking gehad op de consumptie van Nederlandse ingezetenen binnen Nederland. Uitgesloten was de consumptie van bewoners van institutionele huishoudens. Ook consumptie in het buitenland is in de berekening uitgesloten. De dekking van de geharmoniseerde index is op twee punten uitgebreid:

- De consumptieve uitgaven van niet-ingezetenen, welke binnen Nederland worden gedaan, worden meegenomen. Bijvoorbeeld uitgaven van buitenlandse toeristen in Nederlandse hotels.
- De consumptieve uitgaven van bewoners van instellingen en tehuizen. Het gaat hierbij niet om de kosten van bijvoorbeeld de zorg die een bejaardentehuis aan de bewoners biedt, maar om de persoonlijke uitgaven voor goederen en diensten die niet door het tehuis worden verstrekt.

Wijzigingen in de geharmoniseerde index vanaf januari 2001

Per januari 2001 wordt de dekking van de geharmoniseerde index weer verder uitgebreid. De volgende artikelen zijn toegevoegd:

- Een deel van de gezondheidszorg, namelijk ziekenhuisdiensten. Een aantal niet onder een verzekering vallende uitgaven

in verband met ziekte was al vanaf de start van de geharmoniseerde index daarbij inbegrepen. In januari 2000 zijn daar aan toegevoegd medische artikelen en diensten, welke zijn geconsumeerd door particulier verzekerden, ook als deze door de particuliere verzekeraar worden vergoed. Niet inbegrepen waren echter ziekenhuisdiensten. Deze zijn nu toegevoegd.

De medische consumptie van mensen die onder de Ziekenfondswet verzekerd zijn en welke door het ziekenfonds wordt betaald, is niet inbegrepen in de geharmoniseerde index.

- Sociale bescherming. Hieronder worden verstaan allerlei soorten zorg voor ouderen, gehandicapten, kinderen en andere groepen. Meer concreet omvat het de eigen bijdragen die deze groepen betalen voor het verkrijgen van deze zorg, zoals ouderbijdragen voor kinderopvang, eigen bijdragen in de thuiszorg, en ook de eigen bijdragen die worden betaald door bewoners van verzorgingshuizen, verpleeghuizen en andere intramurale zorg.

Consumentenvertrouwen

Toelichting tabel 2.7.1–2.7.3

Consumenten Conjunctuur Onderzoek (CCO), februari 2003

In opdracht van de Europese Commissie houdt het Centraal Bureau voor de Statistiek sinds 1972 regelmatig conjunctuurenquêtes onder consumenten. Hoofddoel van deze enquêtes is het verschaffen van actuele informatie over consumentenvertrouwen en consumentenverwachtingen met betrekking tot de algemene economische ontwikkeling en de financiële situatie van het eigen huishouden. Vanaf april 1986 vinden deze conjunctuurenquêtes maandelijks plaats.

De steekproef in februari 2003 omvatte 1 482 telefoonnummers, waarbij 1 014 maal respons is verkregen. De totale non-respons bedroeg in februari 32 procent.

De indicator van het *consumentenvertrouwen* geeft aan in hoeverre dat consumenten vinden dat het economisch gezien beter of slechter gaat en wordt bepaald op basis van de mening van de consument over het algemene economische klimaat en over de eigen financiële situatie. Maandelijks worden hierover in het CCO vijf vragen gesteld aan ongeveer duizend personen. Daarnaast bevat het CCO onder andere vragen over de verwachtingen voor de werkloosheid, de inflatie en over het spaargedrag en aankoopplannen van huishoudens.

De ondervraagden kunnen vinden dat het beter gaat (de 'optimisten'), dat het slechter gaat (de 'pessimisten') of dat de situatie gelijk blijft. Als er evenveel optimistische als pessimistische consumenten zijn, heeft het consumentenvertrouwen de waarde nul. Een waarde van tien betekent dat de optimisten een meerderheid van tien procent hebben ten opzichte van de pessimisten.

Twee van de vragen gaan over de economische situatie in het algemeen. Het CBS berekent uit de antwoorden hierop de indicator van het economisch klimaat. De overige drie vragen gaan over de financiële situatie van het eigen huishouden. Daaronder is ook de vraag of de tijd gunstig is voor aankopen van duurzame goederen. De antwoorden op deze drie vragen worden samengevat in de indicator van de koopbereidheid.

Het CBS berekent ook tijdreeksen van het consumentenvertrouwen, economisch klimaat en koopbereidheid na verwijdering van seizoeninvloeden. De berekening van de seizoeninvloeden wordt eenmaal per jaar geactualiseerd. Dat is in januari 2002 gebeurd op basis van de cijfers tot en met december 2001. Daardoor zijn de seizoen gecorrigeerde cijfers vanaf 1996 tot en met 2001 bijgesteld, en zijn geringe afwijkingen met eerder gepubliceerde uitkomsten mogelijk.

Economische activiteit

De verzameling van werkzaamheden, gericht op de productie van goederen en diensten. Het gaat hierbij niet alleen om activiteiten van het bedrijfsleven, maar ook om activiteiten van niet op winst gerichte instellingen en de overheid.

Zie ook *Standaard bedrijfsindeling*.

Geregistreerde werkloosheid

(tabel 2.3.3–2.3.6)

Het CBS stelt sinds 1988 gegevens samen over de geregistreerde werkloosheid. De toegepaste methode staat beschreven in het artikel 'Hoe telt het CBS het aantal geregistreerde werklozen'. Dit artikel is opgenomen in de CBS-publicatie *Enquête beroepsbevolking 1994*. In dezelfde publicatie is ook het artikel 'Tijdreeksen geregistreerde werkloosheid en beroepsbevolking' opgenomen. Voor de jaren 1970–1994 vindt men hierin tijdreeksen van de werkzame en werkloze beroepsbevolking en van de geregistreerde werkloosheid.

Geregistreerde werklozen zijn mensen die bij 'Centra voor werk en inkomen (CWI)'; staan ingeschreven, direct beschikbaar zijn voor een baan van minstens twaalf uur per week en geen werk hebben of werk van minder dan twaalf uur per week. De cijfers over de geregistreerde werkloosheid zijn gebaseerd op de registratie van de CWI en de Enquête beroepsbevolking (EBB) van het CBS. Voor de EBB wordt jaarlijks één op de honderd inwoners van Nederland geïnterviewd. De geregistreerde werkloosheids cijfers hebben een onnauwkeurigheidsmarge omdat ze gebaseerd zijn op een steekproefonderzoek. Alleen uit grote veranderingen of uit veranderingen die zich gedurende een langere periode aftekenen mogen conclusies worden getrokken over de tendens van de werkloosheid.

Standaard bedrijfsindeling (SBI)

De indeling van bedrijven en instellingen naar hun economische activiteit. De indeling is overeenkomstig de Standaard bedrijfsindeling 1993. De SBI 1993 kent bedrijfstakken, die zijn onderverdeeld in bedrijfsklassen.

Zie ook *economische activiteit*.

Uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet (WW)

(tabel 2.8.3)

In tabel 2.8.3 wordt informatie gegeven over het aantal uitkeringen krachtens de Werkloosheidswet. Het betreft de uitkeringen die aan het eind van de desbetreffende maanden niet waren beëindigd, de zogeheten lopende uitkeringen.

Populatie

Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie van een persoon voor de intreding van de volledige of gedeeltelijke werkloosheid kan aanspraak bestaan op meer dan een uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om enkele duizendtallen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabel geeft dus geen informatie over het aantal mensen dat een of meer uitkeringen ontvangt, maar wel over het aantal werkloosheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger.

Achtergrondvariabelen

De *leeftijd* in de tabel is de leeftijd aan het eind van het desbetreffende maand.

De *duur van de uitkering* geeft het aantal maanden of het aantal jaren weer dat is verstreken tussen de datum waarop het recht op een uitkering is aangevangen en de laatste dag van de maand.

Uitkeringen krachtens de Arbeidsongeschiktheidsregelingen

(tabel 2.8.4)

In tabel 2.8.4 wordt informatie gegeven over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen krachtens de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) en de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong).

Deze regelingen zijn van kracht sedert de invoering op 1 januari 1998 van de Wet premiedifferentiatie en marktwerking bij arbeidsongeschiktheidsverzekeringen (PEMBA). Met de invoering van de Wet PEMBA is de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW) ingetrokken. Personen die een AAW-uitkering ontvingen, hebben vanaf 1 januari 1998 recht op een uitkering krachtens de WAZ of Wajong. De WAO is van toepassing geworden op het overheids-personeel. Tot 1998 had het overheids-personeel recht op een aan de AAW gerelateerde uitkering. Bovendien kon men onder bepaalde voorwaarde aanspraak maken op een bovenwettelijke (aanvullende) uitkering.

Populatie

Afhankelijk van de arbeidsmarktsituatie voor de intreding van de volledige of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid kan aanspraak bestaan op meer dan een uitkering. Er is dan sprake van samenloop van uitkeringen. Het gaat hierbij om meer dan tienduizend uitkeringen. Bij een dergelijke samenloop zijn van elke uitkering de gegevens opgenomen. De tabellen geven dus geen informatie over het aantal mensen dat een of meer uitkeringen ontvangt, maar wel over het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en de bijbehorende kenmerken van de uitkering of uitkeringontvanger.

Nuluitkeringen

De gepubliceerde aantallen zijn inclusief nuluitkeringen. Nuluitkeringen zijn uitkeringen die niet tot uitbetaling komen door korting op de uitkering, sanctie of schorsing.

Korting op de uitkering leidend tot een nuluitkering wordt veroorzaakt doordat men voldoende inkomsten uit arbeid of een andere sociale zekerheidsuitkering heeft. Een sanctie kan worden opgelegd omdat men niet voldoet aan de voorschriften op grond waarvan voortzetting van de uitkering afhankelijk is. Een dergelijke sanctie wordt opgelegd in het kader van de Wet Boeten, Maatregelen en Terug- en invordering sociale zekerheid (wet BMT). Een uitkering kan worden geschorst of opgeschort als de uitvoering-instelling sociale zekerheid aanwijzingen heeft dat aan het recht op een uitkering kan worden getwijfeld.

Uitkeringen krachtens de Algemene bijstandswet (ABW)

(tabel 2.8.5)

In tabel 2.8.5 wordt informatie gegeven over het aantal huishoudens met een uitkering krachtens de Algemene bijstandswet (ABW). De uitkomsten over de ABW hebben betrekking op thuiswonenden jonger dan 65 jaar met een periodieke algemene bijstandsuitkering. Dit is een uitkering om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te kunnen voorzien.

De resultaten van de ABW worden samengesteld op basis van waarneming van gegevens bij alle gemeenten. Deze gegevens worden vanaf 1996 maandelijks aan het CBS verstrekt.

De in deze tabellen gepubliceerde cijfers bevatten een correctie voor administratieve vertraging van drie maanden. Dat is nodig omdat uit onderzoek is gebleken dat een aanzienlijk deel van de instroom in de bijstand pas na enige tijd in de bijstandsadministratie wordt opgenomen. Het gevolg is dat pas na enkele maanden met voldoende volledigheid over een bepaalde verslagmaand gepubliceerd kan worden.

Vacatures

(tabel 2.2.1–2.2.3)

De tabellen 2.2.1–2.2.3 hebben zowel betrekking op vacatures bij particuliere bedrijven, als bij de overheid. De vacatures van de volgende groepen ontbreken:

- personeel in dienst van huishoudens;
- internationale gemeenschapsorganen;
- beroepsmilitairen;
- WSW-werknemers;
- bedrijven en instellingen die volgens het Algemeen bedrijfsregister van het CBS geen werknemers in dienst hebben.

Onder een vacature wordt verstaan een arbeidsplaats waarvoor, binnen of buiten een onderneming of instelling, personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk geplaatst kan worden. Tot de vacatures worden ook gerekend:

- vacatures waarvoor zich reeds sollicitanten hebben gemeld (ook wanneer al gesprekken worden gevoerd met deze sollicitanten);
- vacatures waarvoor de sollicitatieprocedure zoveel tijd zal kosten dat de feitelijke indiensttreding niet op korte termijn valt te verwachten;
- vacatures waarvoor uitzendkrachten of ander tijdelijk personeel wordt gezocht;
- open plaatsen voor leerlingen en personen in opleiding, mits het daarbij gaat om een arbeidsovereenkomst (dus geen onbetaalde stageplaatsen).

Bij de ontstane en vervulde vacatures worden ook gerekend de vacatures die in het verslagkwartaal zowel ontstaan als inmiddels weer vervuld zijn.

Als bij reorganisaties of afslankingen een open plaats alleen mag worden bezet door medewerkers waarvan de arbeidsplaats verdwijnt, mag de open plaats niet als vacature meegeteld worden.

De detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling 1993 (SBI 1993) van het CBS.

Vakverenigingen

(tabel 2.9)

De gegevens in tabel 2.9 zijn afkomstig van de vakcentrales FNV, CNV en Vakcentrale MHP. Deze gegevens worden éénmaal per kwartaal door het CBS gepubliceerd. Gegevens betreffende de ledentallen van vakverenigingen en overkoepelende organisaties die aangesloten zijn bij één van de drie vakcentrales zijn in StatLine te vinden. Daarnaast beschikt het CBS over gegevens over alle vakverenigingen, met een detaillering naar kenmerken van het ledenbestand, en over de organisatiegraad in Nederland. Deze gegevens zijn gebaseerd op de tweejaarlijkse structuurenquête van de Statistiek van de vakbeweging en op gegevens uit de Enquête beroepsbevolking. Over de structuurgegevens van het verslagjaar 2001 is een artikel gepubliceerd in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 2001.

Gedetailleerde informatie over deze structuurgegevens is in StatLine te vinden. De gegevens over vakbondsleden afkomstig uit de Enquête beroepsbevolking zijn voor de jaren 1992–1999 gepubliceerd in de Sociaal-economische maandstatistiek van oktober 2000.

Werkzame en werkloze beroepsbevolking

(tabel 2.1.1–2.1.2 en 2.3.1–2.3.2)

Cijfers over de werkzame en werkloze beroepsbevolking zijn in hoofdzaak gebaseerd op de Enquête Beroepsbevolking waarvoor maandelijks 30 duizend mensen worden geïnterviewd. Daarnaast wordt bij de samenstelling gebruik gemaakt van de Arbeidsrekeningen, die vooral op een enquête bij bedrijven en instellingen zijn gebaseerd.

De *werkzame beroepsbevolking* bestaat uit mensen van 15–64 jaar die betaald werk hebben van twaalf uur of meer per week.

De *werkloze beroepsbevolking* bestaat uit mensen van 15–64 jaar die zoeken naar een baan van twaalf uur of meer per week, daarvoor beschikbaar zijn en geen werk hebben of een baan van minder dan twaalf uur per week. Zoeken betekent dat men activiteiten ondernomen heeft om een betaalde baan te vinden. Voor zover deze mensen staan ingeschreven bij een Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) behoren ze tevens tot de *geregistreeerde werklozen*. Daartoe behoren eveneens ingeschreven mensen die wel beschikbaar zijn maar niet naar werk zoeken.

De werkloze beroepsbevolking komt hoger uit dan de geregistreeerde werkloosheid. Dat komt vooral doordat mensen die werk zoeken maar niet ingeschreven staan bij een Centrum voor Werk en Inkomen (voorheen arbeidsbureau) ook meetellen. Een belangrijke categorie wordt gevormd door herintredende vrouwen die zich veelal niet laten inschrijven. In 2002 telde de werkloze beroepsbevolking ruim 130 duizend mensen meer dan de geregistreeerde werkloosheid.

Ziekteverzuim

(tabel 2.8.1–2.8.2)

De tabellen 2.8.1 en 2.8.2 hebben betrekking op het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het CBS publiceert ook gegevens over het ziekteverzuim bij de overheid in de publicatie 'Ziekteverzuim binnen de overheid'.

Met ingang van het vierde kwartaal van 1995 verricht het CBS ieder kwartaal onderzoek naar het ziekteverzuim bij particuliere bedrijven. Het onderzoek wordt gehouden in de vorm van een enquête bij bijna 17 duizend bedrijven en instellingen. Het kwartaalonderzoek is in de plaats gekomen van de jaaronderzoeken naar ziekteverzuim die het CBS over de jaren 1993 tot en met 1995 heeft gehouden.

Het onderzoek heeft betrekking op alle bedrijven en instellingen in Nederland met uitzondering van:

- overheidsinstellingen;
- personeel in dienst van huishoudens;
- internationale gemeenschapsorganen;
- bedrijven en instellingen die volgens het Algemeen bedrijfsregister van het CBS geen werknemers in dienst hebben.

Op het enquête-formulier worden vier vragen gesteld. Er wordt gevraagd naar de ziekteverzuimpercentages in- en exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof in het kwartaal, naar de volledigheid van de registratie en, vanaf het vierde kwartaal van 1996, de verzekeringsvorm.

Met de vraag naar de volledigheid van de registratie wordt getracht vast te stellen of opgegeven verzuimpercentages berekend zijn op basis van *alle* verzuimgevallen. Geeft een bedrijf aan dat niet al het verzuim geregistreerd wordt, dan wordt de opgave van dit bedrijf bij het samenstellen van de uitkomsten buiten beschouwing gelaten. Bij de vraag naar de verzekeringsvorm moet worden aangegeven hoe het bedrijf het recht op loondoorbetaling bij ziekte heeft geregeld:

- volledig eigen-risicodrager;
- loondoorbetaling gedeeltelijk herverzekerd (zogenaamde 'stop-lossverzekering');
- loondoorbetaling volledig herverzekerd (eventueel met een eigen risico in wachtdagen/ weken/ maanden).

Het percentage ziekteverzuim is in de toelichting bij het enquête-formulier als volgt omschreven:

'Het ziekteverzuimpercentage is het aantal door ziekte verzuimde dagen, in procenten van het totaal aantal beschikbare dagen van de werknemers in het kwartaal. Niet meegeteld moet worden het verzuim na een jaar ziekte.'

Bedrijven mogen het percentage ziekteverzuim zowel berekenen op basis van kalenderdagen als op basis van werkdagen.

Waarnemingsfouten zijn zo goed mogelijk gecorrigeerd in het controle-correctie proces. Het risico van waarnemingsfouten is het grootst bij bedrijven met 1 tot 10 werknemers. Het effect van waarnemingsfouten op het verzuimpercentage voor het totaal is overigens betrekkelijk gering omdat relatief weinig mensen werkzaam zijn bij deze kleine bedrijven.

Meer informatie over het Kwartaalonderzoek ziekteverzuim is opgenomen in het artikel 'Kwartaalonderzoek ziekteverzuim; methode en eerste uitkomsten'. Dit artikel is verschenen in de Sociaal-economische maandstatistiek van december 1996.

De detaillering van de uitkomsten naar economische activiteit is gebaseerd op de Standaard bedrijfsindeling 1993 van het CBS.

Nu en eerder verschenen

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Actieven <i>Zie: inkomen</i>				
Allochtonen <i>Zie: etniciteit</i>				
Arbeidsdeelname				
Omslag op de arbeidsmarkt in 2002	EBB	webmag	2003/3	10
Arbeidsdeelname van paren	EBB	artikel	2003/2	12
Arbeidsmarkt het gunstigt in Utrecht	EBB	webmag	2003/1	11
Niet-westerse allochtonen verkleinen achterstand op arbeidsmarkt	EBB	webmag	2003/1	13
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een uitkering, 1998	SSB	artikel	2002/12	82
Meer mensen aan het werk	OESO	webmag	2002/10	11
Werkgelegenheid en arbeidsmarkt 1987-2001	EWL	artikel	2002/9	13
<i>Zie ook: beroepsbevolking</i>				
Arbeidsduur				
Ouderschapsverlof	EBB	artikel	2002/11	23
Arbeidsjaren				
Banengroei bij zorg en overheid, krimp in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/3	7
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/3	33
Werkgelegenheid groeit in de zorg en daalt in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/1	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Werkgelegenheid commerciële sector daalt	AR	berichten	2002/10	7
Werkgelegenheid lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/3	DIV	artikel	2002/9	11
Banengroei valt terug in het eerste kw.	AR	berichten	2002/7	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	DIV	artikel	2002/6	12-13
<i>Zie ook: werkgelegenheid</i>				
Arbeidskosten				
Cao-lonen per uur/mnd, contract. loonkosten	CAO	tabel	2003/3	40-41
Loonkosten per arbeidsjaar/loonkosten naar bedrijfstak	AR	tabel	2003/3	42
Werkgelegenheid groeit in de zorg en daalt in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/1	7
Arbeidskosten in 2000	AKO	artikel	2003/1	20
Cao-lonen 2001, de definitieve gegevens	CAO	artikel	2002/4	12-19
Arbeidsomstandigheden				
Arbeidsomstandigheden in kleine, middelgrote en grote bedrijven	EBB	artikel	2003/1	15
Arbeidsongeschiktheid				
Uitkeringen WW, AO en Abw	SZ	tabel	2003/3	47-49
Aantal WW-uitkeringen blijft stijgen	SOZ	persber	2003/1	8
Wie komen in de WAO?	SOZ	artikel	2003/1	38
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SZ	berichten	2002/11	7
Arbeidsongeschiktheid groeit in 2001 naar 981 duizend uitkeringen	SZ	webmag	2002/7	16
<i>Zie ook: inkomen</i> <i>sociale zekerheid</i>				
Arbeidsproductiviteit				
Arbeidsproductiviteit gedaald in 2001	NR	webmag	2002/10	9
Arbeidsvolumina <i>Zie: arbeidsjaren</i>				
Banen				
Banengroei bij zorg en overheid, krimp in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/3	7
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/3	32
Bijbanen van onderwijsvolgende jeugd	EBB	artikel	2003/2	16
Werkgelegenheid groeit in de zorg en daalt in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/1	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2002/12	99
Samenloop van banen en uitkeringen	SBB	artikel	2002/12	22
Loon naar opleidings- en beroepsniveau: het Loonstrucuuronderzoek 1998	LSO	artikel	2002/12	72
Banen van studenten in het hoger onderwijs	SSB	artikel	2002/12	59
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	EWL	artikel	2002/11	9
Werkgelegenheid commerciële sector daalt	AR	berichten	2002/10	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/3	DIV	artikel	2002/9	11

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Banengroei valt terug in het eerste kwartaal	AR	berichten	2002/7	7
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	DIV	artikel	2002/6	12-13
Banenmarkt vlak verder af in vierde kwartaal	AR	berichten	2002/4	7
<i>Zie ook: werkgelegenheid</i> <i>werknemers</i>				
Bedrijfstak en -klasse <i>Zie: economische activiteit</i>				
Beroep				
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13-17
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een werkloosheids-uitkering, 1999	EBB	artikel	2002/3	21-30
Beroepsbevolking				
Ruim negen jaar bij dezelfde baas	EBB	webmag	2003/2	8
Vertekening door non-respons	EBB	artikel	2002/4	20-25
Bij CWI ingeschrevenen, 16-64 jaar	EBB	tabel	2002/4	41
Bestedingen				
Uitgaven aan elektra fors hoger	BO	wegmag	2002/10	15
<i>Zie ook: consumptie</i>				
Bevolking				
Vertekening door non-respons	EBB	artikel	2002/4	20-25
Bijstand				
Uitkeringen WW, AO en Abw	SOZ	tabel	2003/3	47-49
Achttienduizend keer bijstandsfraude	SOZ	webmag	2003/2	10
Aantal WW-uitkeringen blijft stijgen	SOZ	persber	2003/1	8
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SOZ	berichten	2002/11	7
Daling bijstand komt tot stilstand	SOZ	berichten	2002/8	8
Daling bijstand en WW neemt af	SOZ	berichten	2002/5	7
Beweging in de bijstand vooral bij jongeren	SOZ	webmag	2002/5	10
<i>Zie ook: inkomen</i> <i>sociale zekerheid</i>				
CAO-lonen				
Cao-lonen per uur/mnd, contract. loonkosten	CAO	tabel	2003/3	40-41
CAO-lonen 2001, de definitieve gegevens	CAO	artikel	2002/4	12-19
Conjunctuuronderzoek <i>Zie: consumentenvertrouwen</i>				
Consumentenprijsindex				
Inflatie in januari gedaald	CPI	persber	2003/3	8
Consumentenprijsindexcijfers	CPI	tabel	2003/3	43
Inflatie	CPI	persber	2003/1	9
Inflatie in november gedaald	CPI	berichten	2002/12	7
Inflatie in september vrijwel onveranderd	CPI	berichten	2002/11	8
Inflatie loopt in augustus iets terug	CPI	berichten	2002/10	8
Prijskaartjes sinds de komst van de euro	CPI	webmag	2002/10	14
Inflatie in juni iets toegenomen	CPI	berichten	2002/9	7
Inflatie in mei gedaald tot 3,3 procent	CPI	berichten	2002/7	8
Waarom voelt de inflatie zo hoog?	CPI	webmag	2002/7	13
Inflatie in april gelijk gebleven	CPI	berichten	2002/6	7-8
Inflatie voelt hoger	CPI	webmag	2002/6	11
Inflatie in maart verder gedaald	CPI	berichten	2002/5	7-8
Inflatie in februari verder gedaald	CPI	berichten	2002/4	8-9
Consumentenvertrouwen				
Consumentenvertrouwen onveranderd laag	CCO	persber	2003/3	9
Consumentenvertrouwen	CCO	tabel	2003/3	44
Consument weer somberder na lichte opleving	CCO	persber	2003/2	7
Consument opnieuw iets positiever	CCO	persber	2003/1	9
Consumentenvertrouwen gestegen	CCO	berichten	2002/12	7
Consumentenvertrouwen, econ. klimaat	CCO	tabel	2002/11	45
Consumentenvertrouwen daalt verder	CCO	berichten	2002/10	8
Consumentenvertrouwen verder gedaald	CCO	berichten	2002/9	43
Koopbereidheid jongeren en lage inkomens sterkst gedaald	CCO	webmag	2002/9	43
Consumentenvertrouwen verder gedaald	CCO	berichten	2002/6	8
Consumentenvertrouwen lager	CCO	berichten	2002/5	8-9
Consumentenvertrouwen lager	CCO	berichten	2002/4	9
Consumptie				
Uitgaven aan elektra fors hoger	BO	webmag	2002/10	15
<i>Zie ook: bestedingen</i>				
Etniciteit				
Niet-westerse allochtonen verkleinen achterstand op arbeidsmarkt	EBB	webmag	2003/1	13

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Onderwijsachterstand van niet-westerse allochtonen		artikel	2003/1	53
Hoeveel allochtonen ontvangen een uitkering	SSB	artikel	2002/12	35
Hoeveel allochtonen zijn werknemers	SSB	artikel	2002/12	29
Niet-westerse allochtonen profiteerden van gunstige arbeidsmarkt	EBB	webmag	2002/7	10
Geregistreerde werkloosheid				
Werkloosheid stijgt verder	EBB	persber	2003/3	7
Werkloze beroepsbevolking	EBB	tabel	2003/3	37–39
Geregistreerde werklozen	GW	tabel	2003/3	37–39
Werkloosheid in 2002 gestegen	GW	persber	2003/2	7
Werkloosheid stijgt	GW	persber	2003/1	7
Bij CWI ingeschrevenen	EBB	tabel	2003/1	77
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Stijging werkloosheid vlakkt af	GW	berichten	2002/12	7
Werkloosheid stijgt minder snel	GW	berichten	2002/12	7
Werkloosheid vooral onder mannen toegenomen	GW	bericht	2002/10	7
Werkloosheid gestegen	GW	bericht	2002/6	7
Werkloosheid eerste kwartaal	GW	bericht	2002/5	7
Werkloosheid stabiel	GW	bericht	2002/4	7
<i>Zie ook: werkloosheid</i>				
Grensarbeid				
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland en België of Duitsland	SGA	artikel	2003/2	19
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland, België en Duitsland	SGA	tabellen	2002/4	26–28
Huisvesting				
<i>Zie: woningbehoefte</i>				
Industrie				
<i>Zie: economische activiteit</i>				
Inflatie				
<i>Zie: consumentenprijsindex</i>				
Inkomens				
Inkomens in de wijken van grote steden	RIO	webmag	2003/3	14
Inkomen van AOW'ers, 2000	IPO	artikel	2003/2	21
Bronnen van inkomen in de regio	SSB	artikel	2002/12	42
Drie keer zo vaak laag inkomen in niet-westerse huishoudens	RIO	wegmag	2002/10	13
Koopbereidheid jongeren en lage inkomens sterkst gedaald	CCO	webmag	2002/8	10
Minder huishoudens met een laag inkomen	IPO	artikel	2002/7	19
Inkomensdynamiek in de jaren 1995–2000	IPO	artikel	2002/6	14–18
Aantal tweeverdieners blijft stijgen	IPO	artikel	2002/6	19–22
Ruime stijging koopkracht werknemers in 2000	RIO	webmag	2002/5	11
Minimuminkomens vooral in grote steden/noorden	RIO	webmag	2002/4	10–11
<i>Zie ook: koopkracht</i>				
Internationaal				
Werkzoekenden zonder baan	Eurostat	tabel	2003/2	39
Geharmoniseerde consumenten-prijsindex	Eurostat	tabel	2003/2	44
Koopkracht				
Inkomen van AOW'ers, 2000	IPO	artikel	2003/2	21
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
<i>Zie ook: inkomen vermogen</i>				
Lonen				
Loon naar opleidings- en beroepsniveau: het Loonstructuuronderzoek 1998	LSO	artikel	2002/12	72
Loonkosten				
<i>Zie: arbeidskosten</i>				
Meewerkende gezinsleden				
<i>Zie: positie in de werkkring</i>				
Onderwijs(niveau)				
Bijbanen van onderwijsvolgende jeugd	EBB	artikel	2003/2	16
Onderwijsachterstand van niet-westerse allochtonen		artikel	2003/1	53
Loon naar opleidings- en beroepsniveau: het Loonstructuuronderzoek 1998	LSO	artikel	2002/12	72
Banen van studenten in het hoger onderwijs	SSB	artikel	2002/12	59
<i>Zie ook: economische activiteit schoolverlaters</i>				
Organisatiegraad				
<i>Zie: vakverenigingen</i>				

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Pendel				
Inkomende en uitgaande pendel, 1998	SSB	artikel	2002/12	53
Prijzen				
<i>Zie: consumentenprijsindex</i>				
Regelingslonen				
Regionaal				
Minimuminkomens vooral in grote steden/noorden	RIO	webmag	2002/4	10–11
Schoolverlaters				
Schoolverlaters snel aan de slag	EBB	artikel	2002/10	16
Sociaal Statistisch Bestand				
Het Sociaal Statistisch Bestand 1998 en 1999	SSB	artikel	2002/12	13
Sociale zekerheid				
Uitkeringen WW, AO en Abw	SZ	tabel	2003/3	47–49
Aantal WW-uitkeringen blijft stijgen	SOZ	persber	2003/1	8
Gemiddelde looptijd werkloosheids-uitkeringen nog geen jaar	SOZ	artikel	2003/1	30
Wie komen in de WAO?	SOZ	artikel	2003/1	38
Samenloop van banen en uitkeringen	SSB	artikel	2002/12	22
Hoeveel allochtonen ontvangen een uitkering	SSB	artikel	2002/12	35
Arbeidspositie en opleidingsniveau van personen met een uitkering, 1998	SSB	artikel	2002/12	82
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SZ	berichten	2002/11	7
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Daling bijstand komt tot stilstand	SZ	berichten	2002/8	8
Arbeidsongeschiktheid groeit in 2001 naar 981 duizend uitkeringen	SZ	webmag	2002/7	16
Laagste aantal WW-uitkeringen sinds tien jaar	SZ	artikel	2002/7	26
Deelname van allochtonen aan de WSW, 1e halfjaar 2001	SZ	tabel	2002/6	23–27
Daling bijstand en WW neemt af	SZ	berichten	2002/5	7
Beweging in de bijstand vooral bij jongeren	SZ	berichten	2002/5	10
Uitkeringen WW, AO en Abw december 2001	SZ	tabel	2002/4	50–52
<i>Zie ook: arbeidsongeschiktheid bijstand pensioen werkloosheid</i>				
Stakingen				
<i>Zie: werkstakingen</i>				
Uitgaven				
<i>Zie: bestedingen</i>				
Uitkeringen				
<i>Zie: sociale zekerheid</i>				
Vacatures				
Vacatures naar econ. activiteit en bedrijfsgrootte	VAC	tabel	2003/3	34–36
Constate afname aantal vacatures	VAC	artikel	2003/1	18
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Spanning op de arbeidsmarkt nader bekeken	VAC	artikel	2002/11	18
Daling vacatures zet krachtig door	VAC	artikel	2002/10	22
Meeste vacatures voor schoonmaakmedewerkers	VAC	artikel	2002/8	12
Daling vacatures zet door	VAC	artikel	2002/7	24
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/2	DIV	artikel	2002/6	12–13
Sterke daling aantal vacatures	VAC	artikel	2002/5	12–13
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2001/2	DIV	artikel	2002/3	18–20
Vakverenigingen				
Organisatiegraad van werknemers, 2001	VB	artikel	2003/3	17
Leden van vakcentrales, 1 okt. 2002	VB	tabel	2003/3	50
Ledental vakcentrales stabiel	VB	webmag	2002/6	10
Verdiende lonen				
Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/10	44
Vermogen				
Hypothekenschuld ruim 40 procent van woningwaarde	VRM	webmag	2002/7	18
Welvaart				
<i>Zie: inkomen koopkracht</i>				
Werkgelegenheid				
Banengroei bij zorg en overheid, krimp in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/3	7
Werkloosheid stijgt verder	EBB	persber	2003/3	7
Omslag op de arbeidsmarkt in 2002	EBB	webmag	2003/3	10

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Werkzame beroepsbevolking	EBB	tabel	2003/3	31
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/3	32
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/3	33
Werkgelegenheid groeit in de zorg en daalt in het bedrijfsleven	AR	persber	2003/1	7
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	EWL	artikel	2002/11	9
Spanning op de arbeidsmarkt nader bekeken	VAC	artikel	2002/11	18
Werkgelegenheid commerciële sector daalt	AR	bericht	2002/10	7
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Banengroei valt terug in het eerste kwartaal	AR	berichten	2002/7	7
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland en België of Duitsland	SGA	artikel	2002/4	26–28
Banenmarkt vlakkt verder af in vierde kwartaal	EWL	berichten	2002/4	7
<i>Zie ook: arbeidsjaren arbeidsvolumina banen</i>				
Werkloosheid				
Werkloosheid stijgt verder	EBB	persber	2003/3	7
Omslag op de arbeidsmarkt in 2002	EBB	webmag	2003/3	10
Werkloze beroepsbevolking	EBB	tabel	2003/3	37–39
Uitkeringen WW, AO en Abw	SZ	tabel	2003/3	47–49
Werkloosheid in 2002 gestegen	GW	persber	2003/2	7
Werkloosheid stijgt	GW	persber	2003/1	7
Aantal WW-uitkeringen blijft stijgen	SOZ	persber	2003/1	8
Arbeidsmarkt het gunstigst in Utrecht	EBB	webmag	2003/1	11
Gemiddelde looptijd werkloosheids-uitkeringen nog geen jaar	SOZ	artikel	2003/1	30
Bij CWI ingeschrevenen, 16–64 jaar	EBB	tabel	2003/1	77
Kwartaaloverzicht arbeidsmarkt 2002/4	DIV	artikel	2002/12	9
Stijging werkloosheid vlakkt af	GW	berichten	2002/12	7
Werkloosheid stijgt minder snel	GW	berichten	2002/11	7
Werkloosheid stijgt minder	GW	berichten	2002/11	7
Aantal WW-uitkeringen stijgt	SZ	berichten	2002/11	7
Werkloosheid vooral onder mannen toegenomen	GW	berichten	2002/10	7
Werkgelegenheid, lonen en koopkracht in 2002 en 2003	CPB	artikel	2002/10	24
Werkloosheid in tweede kwartaal verder omhoog	GW	persbericht	2002/8	7
Stijgende werkloosheid	GW	berichten	2002/7	7
Werkloosheid daalde snel onder laagopgeleiden	EBB	webmag	2002/7	12
Laagste aantal WW-uitkeringen sinds tien jaar	SZ	artikel	2002/7	6
Werkloosheid gestegen	GW	berichten	2002/6	7
Werkloosheid eerste kwartaal	GW	berichten	2002/5	7

Trefwoord	Bron	Artikel/ tabellen	Uitgave	Pag.
Daling bijstand en WW neemt af	SZ	berichten	2002/5	7
Werkloosheid stabiel	GW	berichten	2002/3	7
Werkloosheid stabiel	GW	berichten	2002/4	7
<i>Zie ook: geregistreerde werkloosheid inkomen sociale zekerheid</i>				
Werkloze beroepsbevolking				
<i>Zie: beroepsbevolking</i>				
Werknemers				
Banen van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/3	32
Arbeidsvolume van werknemers naar geslacht en bedrijfstak	AR	tabel	2003/3	33
Inkomende en uitgaande pendel, 1998	SSB	artikel	2002/12	53
Hoeveel allochtonen ontvangen een uitkering	SSB	artikel	2002/12	35
Samenloop van banen en uitkeringen	SSB	artikel	2002/12	22
Stromen op de arbeidsmarkt, april–oktober 1999	SSB	artikel	2002/12	66
Vertraagde banengroei in 2001 in alle provincies	EWL	artikel	2002/11	9
Ouderschapsverlof	EBB	artikel	2002/11	23
Loonkosten per fte/beloning werknemer naar bedrijfstak	AR	tabel	2002/4	44
<i>Zie ook: banen</i>				
Werkstakingen				
Vorig jaar 45 duizend verloren arbeidsdagen door werkstakingen	STA	artikel	2002/6	28–30
Werkzame beroepsbevolking				
Werkzame beroepsbevolking	EBB	tabel	2003/3	31
Ruim negen jaar bij dezelfde baas	EBB	webmag	2003/2	8
Arbeidsdeelname van paren	EBB	artikel	2003/2	12
Werkdruk terug op niveau 1996	EBB	persbericht	2002/8	7
Grensarbeidersverkeer tussen Nederland en België of Duitsland	SGA	artikel	2002/4	26–28
<i>Zie ook: beroepsbevolking</i>				
Werkzame personen				
<i>Zie: beroepsbevolking werkgelegenheid</i>				
Zelfstandigen				
<i>Zie: inkomen positie in de werkring</i>				
Ziekteverzuim				
Ziekteverzuim ambtenaren vrijwel gelijk	SZ	webmag	2003/3	12
Ziekteverzuim excl./incl. zwangerschapsverlof, 2e kwartaal 2002	ZVZ	tabel	2003/3	45
Ziekteverzuim bedrijfsleven stabiliseert	SZ	webmag	2002/6	9
Chemische en biologische belasting	EBB	artikel	2002/3	13–17

Andere CBS-publicaties

Statistisch Jaarboek

Dit boek bevat cijfers over alle aspecten van de Nederlandse samenleving: bevolking, inkomen, economie, prijzen, financiële markten, milieu en vele andere onderwerpen. Het verschijnt jaarlijks in januari.

Jaarlijks, 569 blz., € 25,-, incl. StatLine cd-rom.
ISSN 0924-2686. Kengetal A-26.

Statistisch bulletin

Het Statistisch bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS. Het abonnement omvat tevens het maandelijks Conjunctuurbericht. Hierin wordt de actuele stand van zaken in de Nederlandse economie met behulp van korte en krachtige analyses en grafische presentaties getoond.

Wekelijks, ca. 10 blz., € 72,25 per jaar.
ISSN 0166-9680.

Jaarboek onderwijs in cijfers 2002

Deze publicatie geeft een overzicht van de stand van zaken in het onderwijs, w.o. aantal studenten en leerlingen, slagingspercentages voortgezet onderwijs en de kwaliteit van het werk in het onderwijs. Tevens zijn bijdragen opgenomen van het ministerie van OC&W, het researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt en het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting. Het Jaarboek onderwijs is in samenwerking met Kluwer uitgegeven. Het boek is te bestellen bij de Kluwer klantenservice (tel. 0172 466 833).

Jaarlijks, 270 blz., € 30,19.
ISBN 9014095848.

Allochtonen in Nederland, 2002

De publicatie Allochtonen richt zich op de leefsituatie van de (niet westerse) allochtonen in Nederland en vergelijkt deze met de autochtone bevolking. Onderwerpen die aan bod komen zijn onder meer bevolkingsopbouw, ruimtelijke spreiding, arbeid, inkomen en onderwijs. Bijzondere aandacht wordt geschonken aan de doelgroepen van het integratiebeleid etnische minderheden van de Nederlandse overheid.

Jaarlijks, 148 blz., € 14,50. Kengetal: B-52
ISSN: 1383-7311.

De Nederlandse Economie

Met deze publicatie beoogt het CBS op prettig leesbare wijze een breed en samenhangend overzicht te geven van de economie in Nederland. Behalve financieel-economische ontwikkelingen komen ook de arbeidsmarkt, bevolking, welzijn, milieu en regionale onderwerpen aan de orde.

Door Nederland te spiegelen aan het buitenland, wordt bovendien de internationale positie van ons land belicht.

Jaarlijks, 329 blz., € 13,90.
ISSN 1386-1042. Kengetal P-19.

Nationale Rekeningen

Deze publicatie geeft een compleet overzicht van de stand en de ontwikkeling van onze economie. Bevat gedetailleerde gegevens over de bedrijfstakken, over groepen producten en over ondernemingen, huishoudens en de overheid.

Jaarlijks, 291 blz., € 41,50.
ISSN 0168-3489. Kengetal P-2.

De Nederlandse conjunctuur

Met de in 2000 opgestarte publicatie De Nederlandse conjunctuur wordt de basis van de vele CBS-conjunctuurgegevens een gedeetailleerd, samenhangend overzicht gegeven van de recente ontwikkelingen in de Nederlandse economie. De samenhang wordt onder andere bereikt door het gebruik van de uitkomsten van de Kwartaalrekeningen, die een systematische beschrijving van de economie geven.

Kwartaal, € 34,85 per jaar.
ISSN 1566-3191. Kengetal P-104.

Maandstatistieken

Het CBS publiceert nog een aantal andere maandelijks periodieken. Enkele zijn:

Maandstatistiek van de Prijzen
Maandelijks, ca. 115 blz., € 112,25 per jaar.
ISSN 0166-9486. Kengetal U-2.

Financiële Maandstatistiek
Maandelijks, ca. 50 blz., € 94,80 per jaar.
ISSN 1381-6780. Kengetal O-1.

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 506 en 507 van NOS-Teletekst.

Internet

De CBS-website is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

StatLine

StatLine is de gratis elektronische centrale databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie in de vorm van tabellen, teksten en grafieken. Alle resultaten kunt u bekijken, printen of exporteren. StatLine bevat tevens tijdreeksen over vele maatschappelijke en economische onderwerpen, over de regio en de conjunctuur. U kunt StatLine vinden op onze website: <http://www.cbs.nl/> of direct via: <http://statline.cbs.nl/>.

StatLine op cd-rom

StatLine is tegen geringe kosten ook op cd-rom te bestellen. U kunt dan StatLine dan op een intranetomgeving plaatsen of gebruiken op een computer zonder internetverbinding.

10 keer per jaar, € 87,65 per jaar, € 10,75 per exemplaar.
Kengetal: A-159cd.

Tenzij anders vermeld kunnen de publicaties van het CBS besteld worden bij de bestelservice van het CBS te Heerlen, tel. (045) 570 70 70, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl of via de boekhandel.

Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen bij de bibliotheek van ons Bureau in beide vestigingen. Tevens is in beide vestigingen een boekwinkel waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht.